РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ
Пословни број: К-По$_2$ 3/2019
Дана 13.05.2021. године
Б е о г р а д
улица Устаничка број 29

У ИМЕ НАРОДА

ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ, Одељење за ратне злочине, у већу састављеном од судије Зоране Трајковић, председника већа, судија Мирјане Илић и Дејана Терзића, чланова већа, са записничарем Оливером Савић, у кривичном поступку **против окривљеног Далибора Крстовића,** због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ, по оптужници Тужилаштва Босне и Херцеговине број Т20 0 КТРЗ 0002825 10 од 20.11.2017. године, коју је преузело Тужилаштво за ратне злочине Републике Србије и изменило својим актом КТО 2/19 од 26.09.2019. године, након одржаног главног и јавног претреса дана 15.04.2021. године у присуству заменика Тужиоца за ратне злочине Љубице Веселиновић, окривљеног Далибора Крстовића, браниоца окривљеног адвоката Бојана Пантовића и пуномоћника оштећене под псеудонимом „Б-1“ адвоката Марине Кљаић једногласно је донео, а дана 13.05.2021. године јавно објавио

П Р Е С У Д У

Окривљени ДАЛИБОР КРСТОВИЋ, [redacted]

КРИВ ЈЕ

Што је:

За време немеђународног оружаног сукоба који се водио на територији Босне и Херцеговине између оружаних формација Војске Републике Српске и Армије Босне и

Херцеговине, на територији општине Калиновик неутврђеног дана током августа месеца 1992. године у вечерњим сатима, као припадник Војске Републике Српске, кршећи правила међународног права из члана 3 став 1 тачке а) и ц) и члана 27 став 2 IV Женевске конвенције о заштити грађанских особа за време рата од 12.08.1949. године, која је ратификована одлуком Народне скупштине ФНРЈ која је објављена у „Службеном листу ФНРЈ" бр.24/50 и члана 4 став 1 и став 2 тачка а) и е) Допунског протокола II уз Женевске конвенције од 12.08.1949. године о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба, извршио силовање женске особе бошњачке националности, тако што је дошао до Основне школе „Миладин Радојевић" у Калиновику, ушао у учионицу у којој су били затворени цивили бошњачке националности, именом прозвао оштећену - сведока са псеудонимом „Б-1" рекавши јој да изађе из учионице, а након што је иста то учинила и са собом повела своје малолетно дете, наредио јој да врати дете, а када је оштећена одбила да то учини, запретио јој да ће јој силовати дете, па је иста вратила дете у учионицу и изашла у ходник испред учионице, након чега ју је окривљени одвео у суседну учионицу у којој није било заробљених цивила, у коју учионицу је са њима ушао и један нн припадник Војске Републике Српске, који је убрзо изашао, након чега јој је окривљени наредио да се скине, што је она одбила, а он потом кренуо према вратима говорећи да ће јој узети децу, па је оштећена у страху за живот своје деце скинула одећу, присиливши је на тај начин на сексуални однос, па јој је након извршеног силовања стављањем свог полног органа у полни орган, уста и анални отвор оштећене, наредио да се не облачи и изашао из учионице, а одмах после тога у учионицу је ушао нн припадник Војске Републике Српске, те је и он силовао сведока под псеудонимом „Б-1", након чега је окривљени ушао у ту учиниоцу и обратио се оштећеној претећи да не сме никоме да каже за то јер ће прво страдати њена деца, а затим и она

- чиме је извршио кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ

Па га суд применом наведеног законског прописа и одредби чланова 5 став 2, 33, 38, 41 КЗ СРЈ

О С У Ђ У Ј Е

На казну затвора у трајању од 9 (девет) година.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ окривљени Далибор Крстовић да плати трошкове кривичног поступка о чијој ће висини суд одлучити накнадно, посебним решењем.

Оштећена под псеудонимом „Б-1" се ради остваривања имовинскоправног захтева упућује на парницу.

О б р а з л о ж е њ е

Министарство правде Републике Србије, Сектор за међународну правну помоћ је својим актом број 713-04-2031/2019-08 од 19.06.2019. године обавестило Тужилаштво за ратне злочине Републике Србије да је Министарство правде Босне и Херцеговине, у складу са Уговором између Републике Србије и Босне и Херцеговине о правној помоћи

у грађанским и кривичним стварима („Службени лист СЦГ - Међународни уговори“ број 6/2005 и „Службени гласник РС - Међународни уговори“ број 13/10) доставило замолницу Суда Босне и Херцеговине број С1 1 К 025442 17 Кро од 22.05.2019. године за преузимање кривичног гоњења Далибора Крстовића са пребивалиштем у Београду, због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 173 став 1 тачка е) КЗ Босне и Херцеговине, да је сходно наведеном Уговору и одредби члана 44 Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима („Службени гласник РС“ број 20/09) замолница са списима предмета достављена Тужилаштву за ратне злочине Републике Србије на даље поступање, које је обавештено да су испуњене претпоставке из члана 7 став 1 тачка 4 и тачка 5 Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима.

Оптужницом Тужилаштва Босне и Херцеговине број Т20 0 КТРЗ 0002825 10 од 20.11.2017. године, коју је преузело Тужилаштво за ратне злочине Републике Србије и изменило својим актом КТО 2/19 од 26.09.2019. године окривљеном Далибору Крстовићу стављено је на терет извршење кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ.

Суд је у доказном поступку извео доказе: саслушањем окривљеног Далибора Крстовића, испитивањем сведока Мемне Јашаревић, сведока под псеудонимом „Б-5“, сведока Александра Церовине, сведока Осма Бублина, сведока Данила Ђорема, сведока Елвира Чуста, сведока Душка Мандића, сведока Милана Лаловића, сведока Гојка Лаловића, сведока Ненада Јокића, сведока Тахира Пањете, сведока Ненада Ћира, сведока Предрага Ђорема, сведока под псеудонимом „Б-1“, сведока под псеудонимом „Б-7“, на сагласан предлог странака извршио увид у: Одлуку Председништва Српске Републике Босне и Херцеговине број 03-11/92 од 15.04.1992. године, Одлуку Министарства одбране Српске Републике Босне и Херцеговине број 1/92 од 16.04.1992. године, Допис МУП Српске Републике Босне и Херцеговине, Српске станице милиције Трново број Сл/92 од 30.04.1992. године, Допис МУП Српске Републике Босне и Херцеговине, Српске станице милиције Трново број Сл/92 од 30.04.1992. године, Одлуку о формирању Војске Српске Републике Босне и Херцеговине број 93-234/92 од 12.05.1992. године, Наредбу МУП Српске Републике Босне и Херцеговине Стр.пов.број 01-1/92 од 15.05.1992. године, Одлуку о општој јавној мобилизацији снага и средстава у Републици број 04-058/92 од 20.05.1992. године, Наредбу председника Владе Српске Републике Босне и Херцеговине број 03-36/92 од 21.05.1992. године, Распоред службе за дан 27.05.1992. године, Распоред службе за дан 30.05.1992. године, Допис Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-192 од 03.06.1992. године, Наредбу команданта ТГ Калиновик од 11.06.1992. године, Наређење Команде ТГ Калиновик – Рогој од 13.06.1992. године, Одлуку о формирању, организацији, формацији и руковођењу и командовању војском Српске Републике Босне и Херцеговине број 01-58/92 од 15.06.1992. године, Наредбу команданта Генералштаба Војске Српске Републике Босне и Херцеговине Стр.пов.број 30/18-17 од 16.06.1992. године, Допис команданта ТГ Калиновик од 17.06.1992. године, Извештај о борбеним дејствима на територији општине Трново број 124/92 од 26.06.1992. године, Допис Команде оперативне групе Калиновик од 06.07.1992. године у 13:00 часова упућен Главној команди муслиманских снага Коњица и Бјелимића, Наредбу Главног штаба Војске Српске Републике Босне и Херцеговине Стр.пов.број 02/5-61 од 14.07.1992. године, Борбени извештај Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-357 од 30.07.1992. године, Борбени извештај Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-364 од 31.07.1992. године, Допис Команде СРК Стр.Пов.број 10/74-217 од

31.07.1992. године, Допис Команде СРК Стр.пов.број 10/74-216 од 31.07.1992. године, Допис Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-367 од 01.08.1992. године, Борбени извештај Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-366 од 01.08.1992. године, Борбени извештај Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-369 од 02.08.1992. године, Борбени извештај Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-370 од 02.08.1992. године, Борбени извештај Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-371 од 03.08.1992. године, Борбени извештај Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-372 од 03.08.1992. године, Борбени извештај Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-375 од 04.08.1992. године, Борбени извештај Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-376 од 05.08.1992. године, Борбени извештај Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-383 од 07.08.1992. године, Борбени извештај Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-384 од 08.08.1992. године, Борбени извештај Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-385 од 08.08.1992. године, Борбени извештај Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-385 од 09.08.1992. године, Борбени извештај Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-386 од 09.08.1992. године, Борбени извештај Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-386 од 10.08.1992. године, Борбени извештај Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-387 од 10.08.1992. године, Борбени извештај Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-390 од 11.08.1992. године, Борбени извештај Команде Херцеговачког корпуса Стр.пов.број 147-395 од 14.08.1992. године, Извештај Команде ТГ Калиновик Стр.пов.број 13/15 од 14.08.1992. године, Наредбу Команде ОГ Калиновик Стр.пов.број 13/20 од 20.08.1992. године, Извештај Команде ТГ Калиновик Стр.пов.број 13/23 од 21.08.1992. године, Извештај Команде ТГ Калиновик Стр.пов.број 13/25 од 22.08.1992. године, Наредбу Команданта Тактичке групе -1 број 02/349-51 од 24.08.1992. године, Допис Команде СОС Калиновик – Трново од 26.08.1992. године и од 25.08.1992. године са прилозима, Ванредни борбени извештај Команде ТГ Калиновик Стр.пов.број 13/30 од 28.08.1992. године, Списак заробљених лица која су пуштена у размену из затвора Калиновик сачињен од стране СЈБ Трново од 15.09.1992. године, Списак размењених заробљених лица из Калиновика, Гацка, Фоче и других места у Босни и Херцеговини који су размењени са Калиновиком сачињен од стране Комисије за размену заробљених лица Трново – Калиновик број 17-11-193/92 од 20.10.1992. године, Списак заробљених лица из Трнова, Калиновика, Гацка, Фоче, Невесиња, Требиња, Билеће и других места у Босни и Херцеговини која су размењена са Калиновиком и КПЗ Фоча сачињен од стране Оружаних снага Републике Босне и Херцеговине-Трново број17-11-314/92 од 12.11.1992. године, Списак заробљених лица Трново, Калиновика, Гацка, сачињен од стране Оружаних снага Републике Босне и Херцеговине - Трново број 17-11-346/92 од 21.11.1992. године, Отпусно писмо Клиничког центра Универзитета Сарајево од 26.11.2001. године, Записник о саслушању сведока Емине Чорбо пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине у предмету КТ РЗ 80/05 и КТ РЗ 90/07 од 05.06.2007. године, Увјерење Савеза логораша Босне и Херцеговине Сарајево број 10080/2008 од 13.03.2008. године, Налаз и мишљење љекара специјалисте Кантоналне јавне установе „Дом здравља“ Сарајево, Специјалистичке кардиоваскуларне службе, Дијагностике за кардиоваскуларна обољења број 596 од 28.04.2008. године, Отпусно писмо Клиничког центра Универзитета Сарајево од 02.10.2009. године, Патохистолошки извештај Клиничког центра Универзитета Сарајево од 19.10.2009. године, Патохистолошки извештај Клиничког центра Универзитета Сарајево број 9691/2009 од 19.10.2009. године, Фотодокументацију која се налази у прилогу записника о саслушању сведока под псеудонимом „Б-1“ Тужилаштва Босне и Херцеговине број Т20 0 КТРЗ 0000145 07 од 11.05.2011. године под бројем 2, Извод из ЦИПС базе података за лице Далибор

Крстовић од 13.06.2011. године, Допис Обавештајно-сигурносне агенције Босне и Херцеговине р.04/7-4304/12 од 10.04.2012. године, Специјалистички извештај Универзитеске болнице Фоча од 07.12.2012. године, Отпусно писмо Клиничког центра Универзитета Сарајево од 21.05.2013. године, Амбулантни преглед Клиничог центра Универзитета Сарајево број протокола 1631 од 06.06.2013. године, Специјалистички налаз Клиничког центра Универзитета Сарајево, Клиника за болести уха, носа и грла, ОРЛ амбуланта број протокола 7047/2013 од 06.06.2013. године, Патохистолошки извештај Клиничког центра Универзитета Сарајево од 03.07.2013. године, Отпусно писмо Опште болнице „Абдулах Накаш" Сарајево од 29.11.2014. године, Специјалистички налаз Универзитетске болнице Фоча, број протокола 1082 од 09.12.2015. године, Допис Општине Калиновик број 04-56-7/16 од 25.01.2016. године са прилогом, допис Владе Републике Српске, Министарства рада и борачко инвалидске заштите, Одељења за војне евиденције учесника одбрамбено-отаџбинског рата број 16-03/3.2-1-835-111/16 од 11.02.2016. године са прилозима, Налаз и мишљење судског вештака неуропсихијатра Омера Ћемаловића Т2001 о КТРЗ 0002825 10 од 08.08.2016. године, Допуну налаза и мишљења судског вештака Омера Ћемаловића број Т20 0 КТРЗ 0002825 10 од 28.08.2016. године, Специјалистички налаз Универзитеске болнице Фоча број протокола 2326 од 01.12.2016. године, Допис МУП, Центра јавне безбедности Источно Сарајево Републике Српске број 16-04/1-206-1-41/16 од 28.12.2016. године са прилогом, Налаз и мишљење љекара специјалисте Дома здравља Хаџићи од 26.01.2917. године, Извод из Матичне књиге умрлих општине Центар Сарајево, Кантона Сарајево број 08/2-13-14725/17 од 17.02.2017. године, Налаз Универзитетске клинике у Фочи од 02.03.2017. године, допис Службе за општу управу општине Центар Сарајево број 08-13/5-3938/17 од 07.04.2017. године, Извод из казнене евиденције за Далибора Крстовића МУП РС, Дирекције полиције, ПУ за град Београд, Управе за аналитику од 08.05.2017. године, Допис Тужилаштва за ратне злочине Републике Србије МП - 15/17 од 18.05.2017. године, Извод из Матичне књиге рођених Босне и Херцеговине, Републике Српске, општине Калиновик која се води за матично подручје Дагањ под редним бројем 1 за 1963. годину, Извод из Матичне књиге умрлих Босне и Херцеговине – Федерације Босне и Херцеговине, Зеничко добојског кантона општине Зеница која се води за место Зеница под редним бројем 197 за 2018. годину, Специјалистички налаз Универзитетске болнице Фоча од 22.03.2018. године, Налаз и мишљење лекара специјалисте Дома здравља Кантона Сарајево од 16.01.2019. године, Специјалистички налаз Универзитетске болнице Фоча од 25.02.2019. године, Налаз и мишљење лекара специјалисте Дома здравља Сарајево, Организационе јединице за специјалистичко-консултативну делатност број 17055564 од 04.09.2019. године, Извод из Казнене евиденције МУП РС, Сектора за аналитику, телекомуникационе и информационе технологије, Одељења за аналитику Београд И број 235.2.1.8057 од 16.10.2019. године, Налаз и мишљење ЈЗУ Болнице Србија, број протокола 126487 од 05.11.2019. године, резултате Биохемијске лабораторије Дома здравља Илиџа број MBL 201120196071 од 20.11.2019. године, Налаз и мишљење лекара специјалисте Дома здравља Сарајево, Организационе јединице за специјалистичко-консултативну делатност број 17823779 од 26.11.2019. године, Извод из Казнене евиденције Федерације Босне и Херцеговине, Кантона Сарајево, МУП, Управе полиције, Сектора за правне, кадровске, логистичке послове, едукацију и аналитику број 02/5-2-2-04-8-2/6921 од 06.12.2019. године, Налаз специјалисте Дома здравља Вишеград од 27.12.2019. године, Извод из Матичне књиге умрлих Босне и Херцеговине – Федерације Босне и Херцеговине, кантона Сарајево, општине Трново која се води за место Трново под редним бројем 16 за 2019. годину, Специјалистички налаз Универзитетске болнице Фоча број протокола 713 од 05.03.2020. године, Извод из

Матичне књиге рођених Босне и Херцеговине Републике Српске, општине Калиновик која се води за матично подручје Дагањ под редним бројем 1 за 1963. годину од 16.06.2020. године, Извод из Матичне књиге умрлих Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Кантона Сарајево, општине Трново која се води за место Трново под редним бројем 16 за 2019. годину од 17.06.2020. године, Налаз специјалисте Дома здравља Вишеград од 19.06.2020.године, Извештај Иститута за онкологију Клиничког центра Сарајево од 22.06.2020. године, Извод из Матичне књиге умрлих Босне и Херцеговине Федерације Босне и Херцеговине, Зеничко-добојског кантона, општине Зеница која се води за место Зеница под редним бројем 197 за 2018. годину од 26.06.2020. године, Налаз и мишљење лекара специјалисте Дома здравља Кантона Сарајево од 30.06.2020. године, Потврду Дома здравља „Свети Лука“ Калиновик број 1736 од 05.10.2020. године, Психијатријски налаз сталног судског вештака неуропсихијатра субспецијалисте форензичке психијатрије Абдулана Кучукалића од 21.01.2021. године, Записник о саслушању сведока Емине Чорбо пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине од 05.06.2007. године, имовинско правни захтев оштећене под псеудонимом „Б-1“ поднет преко пуномоћника адвоката Марине Кљаић од 11.03.2021. године, Податке о логорима и местима заробљавања у Босни и Херцеговини сачињене од стране Савеза логораша Босне и Херцеговине, "Службени гласник српског народа у Босни и Херцеговини" број 6/92 (означене у списима предмета на странама број 219 и 236), допис Председника Ратног штаба Скупштине општине Калиновик ЕРН број 00949160, допис Председништва Српске Републике Босне и Херцеговине ЕРН број 04255996, Закон о подручјима српских општина у Босни и Херцеговини од ЕРН број СА023247 до ЕРН број СА023270, Допис Главног штаба Војске Српске Републике Босне и Херцеговине Стр.пов.број 02/5-83, Списак размењених жена и деце за мртве „шешељевце“ на Јакомишљу (означен у списима предмета на страни број 590/139), Списак идентификованих логораша концентрационог логора СЈБ Калиновик, Основна школа у Калиновику, „Барутни магацин“ у Калиновику (означен у списима предмета на странама број 607/142 до 612/142), Шему организационе структуре војне и цивилне власти Српске Општине Калиновик (означену у списима предмета на странама број 613/143 до 614/143), "Службени лист Републике Босне и Херцеговине" број 4/92, (стране 153, 154 и 155), "Службени лист Републике Босне и Херцеговине" број 7/92, (страна 234), "Службени лист Републике Босне и Херцеговине" број 50/92 (страна 1), Списак радника Министарства унутрашњих послова Сарајево, Српске Републике Босне и Херцеговине (означен у списима предмета на страни број 639/151), Списак радника Министарства за унутрашње послове Сарајево, СЈБ Трново, Српске Републике Босне и Херцеговине (означен у списима предмета на страни број 640/152), Податке тренутног социјалног статуса рањеног припадника бригаде полиције за АДТ, на име Далибор Крстовић (означено у списима предмета на страни број 643/154), Индивидуални лист за рањена лица на име Далибор Крстовић (означен у списима предмета на страни број 644/155), Списак накнаде резервним војним старешинама за време проведено у војној пошти 4120 Калиновик (означен у списима предмета на страни број 641/159), Потврду Дома здравља „Свети Лука“ Калиновик за Драгана Церовину (означену у списима предмета на страни број 320/139), Отпусно писмо Интерне клинике 2 за Драгана Церовину (означено у списима предмета на страни 321/139), Отпусно писмо Клиничко-болничког центра Фоча (означено у списима предмета на страни број 325/139), Специјалистички извештај Универзитетске болнице Фоча (означен у списима предмета на страни број 328/139), Отпусно писмо Клиничког центра Источно Сарајево, Клинике и болничке службе Фоча (означено у списима предмета на страни број 329/139), Отпусно писмо Клиничког центра Источно Сарајево – Клинике и болничке службе Фоча (означено у списима предмета на страни број 346/139), Отпусно писмо ЈЗУ

Болница Источно Сарајево број 7910/2014 (означено у списима предмета на странама број 347-348/139), Отпусно писмо Клиничког центра Источно Сарајево – Клинике и болничке службе Фоча (означено у списима предмета на странама број 349-350/139), Отпусно писмо Клиничког центра Источно Сарајево – Клинике и болничке службе Фоча (означено у списима предмета на страни број 351/139), Упутницу специјалисти Дома здравља „Свети Лука“ Калиновик (означену у списима предмета на страни број 355/139), а на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП извршио увид у: Записник о саслушању сведока Фадиле Хатић пред Државном агенцијом за истраге и заштиту – Регионалног уреда Сарајево, Одсеком за истрагу ратних злочина број 17-14/3-1-45/07 од 21.03.2007. године, Записник о саслушању сведока под псеудонимом „Б-3“ пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине број КТ-РЗ-80/05 и КТ-РЗ-90/07 од 16.04.2007. године, Записник о саслушању сведока под псеудонимом „Б-2“ пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине од 12.04.2007. године, Записник о саслушању сведока Драгана Церовине дат пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине дана 05.10.2007. године, Записник о саслушању сведока Милоша Велетића пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине од 17.10.2007. године, Записник о саслушању сведока под псеудонимом „Б-6“ пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине од 23.10.2007. године, Записник о саслушању сведока под псеудонимом „Б-4“ пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине од 01.07.2010. године, Записник о саслушању сведока Хасније Ахатовић пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине број Т 20 0 KTRZ 0000145 07 (KT-RZ 90/07) од 30.08.2010. године, Записник о саслушању сведока Милоша Велетића пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине од 28.11.2016. године, Записник о саслушању сведока под псеудонимом „Б-3“ пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине у предмету Т20 0 КТРЗ 0002825 од 28.11.2016. године, Записник о саслушању сведока под псеудонимом „Б-4“ пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине од 29.11.2016. године, Записник о саслушању сведока Драгана Церовине пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине од 30.11.2016. године, Записник о саслушању сведока под псеудонимом „Б-6“ пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине од 19.12.2016. године,Записник о саслушању сведока Назе Перван пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине број Т 20 0 KTRZ 0002825 10 од 22.02.2017. године, Записник о саслушању сведока под псеудонимом „Б-2“ пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине од 22.02.2017. године, Записник о саслушању сведока Фадиле Хатић пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине у предмету Т20 0 КТРЗ број 0002825 10 од 27.02.2017. године, Записник о саслушању сведока Селима Хамзића пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине број Т 20 0 KTRZ 0002825 10 од 10.03.2017. године, Записник о саслушању сведока Хасније Ахатовић пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине број Т 20 0 KTRZ 000 2825 10 од 22.03.2017. године, Записник о саслушању сведока Зија Хаџића пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине број Т 20 0 KTRZ 0002825 10 од 22.03.2017. године, па је све изведене доказе свестрано оценио, како појединачно, тако и у њиховој међусобној повезаности и утврдио чињенично стање као у изреци пресуде.

Окривљени Далибор Крстовић је у своју одбрану у претходном поступку дана 24.03.2016. године навео да је био на ратишту у јуну месецу 1992. године у Трнову, да је једно време становао у Сарајеву, да је дошло до велике офанзиве муслиманске војске, па су били потиснути према Добром пољу, да су били распоређени по селима и да им је дужност била да их бране, да је он био изнад свог села Руђице, да је око 02.08.1992. године дошло до напада муслиманских снага, да су они били потиснути десетак километара назад, да је једина слободна територија била Калиновник, а да је после дан-два чуо да се у школи у Калиновику налазе Муслимани које размењују за отете Србе, па је пред ту школу дошао са Ненадом Јокићем, Зораном Поповићем и

Ненадом Ћиром, који су били из његове јединице, да су га пред школом дочекала два полицајца, да је у позадини у ходнику школе видео људе, жене и децу како седе на клупама, да му је речено да се размена људи врши, али да тога дана није било размене са људима из Руђице и да дође сутра или прекосутра, да се након тога вратио у касарну у Калиновику и да су их сутра ујутро пребацили на ратиште на Добро поље. Такође је навео да се том приликом код школе задржао петнаест до двадесет минута, да је ушао у ходник школе, да су на улазу биле постављене клупе, да се није могло проћи унутар школе, да је у ходник ушао десетак метара, али да даље није пролазио, да није прилазио ниједној од жена, нити је било коју изводио из школе, да ниједну од жена том приликом није силовао и да нико од војника који су тада дошли са њим није силовао било коју жену.

Окривљени Далибор Крстовић је у своју одбрану на главном претресу дана 13.01.2020. године навео да остаје при одбрани коју је изнео у претходном поступку дана 24.03.2016. године, те додао да је као мали посећивао баку и деку у селу Руђице, да је тамо одлазио викендима и током распуста када је имао дванаест година, можда и мање, да је последњи пут у Руђицама био 1988. или 1989. године, да је у том селу било три или четири куће Крстовића, а да су се преко пута на удаљености од стопедесет до двеста метара налазиле муслиманске куће, да је то било село са мешовитим становништвом, да је као полицајац био припадник оружаних снага Војске Републике Српске, да је на почетку рата у Босни и Херцеговини 1992. године био полицајац у Станици полиције у Трнову, да је 02.08.1992. године био лоциран изнад села Руђице у близини очевог села, где је била организована одбрана тог села и још неколико села у подножју, да су били потиснути до Доброг поља, да је једино општина Калиновик била слободна зона, да се ту налазила касарна Горњи логор у којој су били смештени и цивили и војска, да је и он био смештен у тој касарни, да му је командир био Славиша Влашки, да није радио на обезбеђењу објеката, да није чувао стражу ни у једном од оформљених логора, да је одлазио у основну школу у Калиновику ради добијања информација о размени, да ту информацију није могао да добије у команди, због напада који се дешавао, да су у Основној школи „Миладин Радојевић“ у Калиновику били заробљени Муслимани, да је чуо од војске која се налазила на том простору да се у наведеној школи врше размене за погинуле и рањене, да не зна ко је био задужен за људе који су се налазили у основној школи јер није из Калиновика, да је једном приликом око један или два сата по подне отишао у ту школу са три друга, Ненадом Јокићем, Ненадом Ћиром и Зораном Поповићем, да је у ходнику школе видео два или три припадника војске или полиције и постављене клупе, да је ходник био дугачак око десетак метара, да је у даљини видео људе који су седели на клупама, да је познао да су у питању Муслимани јер је видео да су жене носиле димије, да је приметио да је међу њима било и деце, да је ту дошао како би се распитао има ли размене за људе из Руђице јер је његова родбина остала у том селу. Даље је навео да познаје Предрага Терзића који је био у полицији, да не може да гарантује да познаје Славка Лаловића, али да зна да је то презиме из Калиновика, да се након тог одласка више није враћао у школу јер је добио информацију да нико не зна шта се дешава са Руђицама, односно са разменом људи из тог села, да је након тога отишао до касарне и да је ујутро пребачен за Добро поље, да је приликом одласка у школу „Миладин Радојевић“ био у униформи и наоружан оружјем које је носио, да се у школи задржао десет до петнаест минута, да су сва тројица колега који су са њим били заједно са њим ушли у школу, односно у ходник школе, да му је познато презиме сведока под псеудонимом „Б-1“, да зна да је презиме из његовог села, односно из окружења где су живеле муслиманске породице, али да није сигуран да ли може да је повеже са одређеним ликом, да њу није видео

приликом одласка у Основну школу „Миладин Радојевић“ и да приликом посете школи није разговарао ни са ким од заробљених људи. У својој одбрани даље је навео да је приликом одласка у село Руђице долазио у контакт са комшијама који су ту живели, као и са женским особама које су се ту налазиле, да је прилиом одласка у Калиновик ишао у Основну школу „Миладин Радојевић“ да се распита за размену јер је када је бежао чуо је да се у тој основној школи налазе људи који се размењују за погинуле Србе, рањене, заробљене, односно да се ту налази база где се размењују Муслимани за Србе, да је основну школу обезбеђивала полиција и то три или четири припадника полиције који су седели у ходнику основне школе јер су ту биле постављене обичне дрвене клупе, како се не би могло проћи, односно ући унутар школе даље, да је школа била откључана, али да су на ходнику биле постављене клупе, да осим та три, четири човека није видео још стражара, да је разговарао са припадницима војске или полиције који су обезбеђивали основну школу, али да не може да се сети имена и презимена лица са којим је тачно разговарао, да је питао шта се дешава са разменом, односно са селом Руђице, да је дошао један официр који им је објаснио да не знају шта се дешава са Руђицама, да он за то време није видео никог познатог у ходнику од заробљених људи, да је видео да је било заробљених мушкараца и жена, да није препознао ниједну од жена које су се ту налазиле, нити је разговарао са њима и да није имао сексуалне односе током 1992. године у тој основној школи.

Сведок Фадила Хатић је у свом исказу у преткривичном поступку дана 21.03.2007. године, са чијом садржином се суд упознао на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП током доказног поступка, будући да сведок због болести није могла да приступи у суд, о чему је доставила медицинску документацију, навела да је пре рата живела у селу Јелашица у општини Калиновик, да су дана 25.06.1992. године у јутарњим сатима два униформисана војника бивше ЈНА њеном мужу донела позив да се јави у општину Калиновик ради распореда на радну обавезу, да је након тога дошло неколико војних камиона под цирадом из којих су изашли војници који су претресли кућу, да су били похапшени преостали мушкарци из села који се нису јавили по позиву, да су исто вече сазнали да су сви мушкарци били затворени у основној школи у Калиновику, да је она следећег дана са осталим женама отишла до Калиновика где им је било дозвољено да посете своје људе и однесу им храну, да су након десетак дана из основне школе мушкарци пребачени у барутни магацин у Јелашачком пољу, да је она и ту ишла да посети мужа, али јој није било дозвољено да га види, да је дана 01.08.1992. године од стране војника заједно са другим мештанима била одведена до барутног магацина у Јелашачком пољу, где су их натоварили на војни камион, одвели у школу у Калиновику и затворили их у учионицу на првом спрату, где је остала затворена до краја августа месеца 1992. године када је размењена, да се сећа да је сведока од псеудонимом „Б-1“ извео њен комшија коме не зна име и да се на тој особи када се вратила након пар сати видело да је силована што је осталим женама и потврдила.

Сведок Фадила Хатић је у свом исказу у претходном поступку дана 27.02.2017. године, са чијом садржином се суд упознао на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП током доказног поступка, будући да сведок због болести није могла да приступи у суд, о чему је доставила медицинску документацију, навела да остаје при исказу од 21.03.2007. године, да се сећа да је у просторији у школи у којој су биле затворене било доста жена из њиховог села, да се сећа Рукије Рогој, Темине Рогој, Злате Рецовић, Тифе Перван, Сеније Перван, сведока под псеудонимом „Б-1“ која је била са децом, да је једном приликом њој непознато лице у униформи ушло у учионицу и позвало сведока под псеудонимом „Б-1“ да изађе испред, да су њена деца остала у учионици и

вриштала док им је мајка била одсутна, да су они покушали да их смире, да се лице које је извело сведок под псеудонимом „Б-1“ представило као њен комшија, да је у исто време изведена и жена по имену Хајра из Сарајева, да се сведок под псеудонимом „Б-1“ вратила у учионицу након неколико сати, да је по повратку била у очајном стању, подеране одеће и крвава и да им је рекла да је силована од стране свог комшије.

Сведок под псеудонимом „Б-2“ је у свом исказу у претходном поступку дана 12.04.2007. године, са чијом садржином се суд упознао на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП током доказног поступка, будући да сведок због болести није могла да приступи у суд, о чему је доставила медицинску документацију, навела да је у живела у месту Јелашица у општини Калиновик са супругом до 25.06.1992. године, да су мушкарци из села били затворени у основној школи у Калиновнику, да је женама било дозвољено да их свакодневно посећују и доносе им храну, да су мушкарци после неког времена пребачени у барутни магацин, да су 01.08.1992. године око седам сати увече пред њену кућу дошли у полицијским униформама Саша Церовина, Предраг Ђорем и Саво Пухало који није имао униформу, које је од раније добро познавала, да јој је речено да одмах пође са њима, да је са собом повела и ћерку јер није желела да је остави код куће, да је од лица која су тада учествовала у заробљавању жена, препознала Зорана Пухала, Зорана Бадњара, Ристу Бадњара и Миодрага Бадњара, да су их затворили у Основној школи „Миладин Радојевић“ и сместили их у једну учионицу у којој су затекли Тахира Пањету, Зулфу Кадрића, његову супругу и двоје деце, да је тада доведено двадесетак лица, углавном жена, да су прву ноћ преспавали на патосу и да им се ни тада, ни у наредна три, четири дана нико није обраћао, осим што је било провоцирања војника који су посећивали школу, да су дана 02.08.1992. године у просторију у којој су били смештени дошли војници са стране, да су им рекли да су то „Миљевци“ јер их они нису лично познавали, да су им одузели сав накит и новац и рекли да ће их све побити ако не предају све што имају, да се један од њих приликом честих долазака представио као Перо Елез из Миљевине. Даље је навела да су током ноћи 05.08.1992. године у учионицу у којој је био потпуни мрак ушле две особе у војничким униформама и прозивали су сестре Перван, Аземину и Јасмину и дечака Кадрића који је имао тринаест и по година и рекли им да изађу, да је са прозора видела да су их ставили у плави полицијски „Golf“ који је имао ротацију и одвели их у правцу „Витекса“ према излазу из Калиновика, да се та лица за време њеног боравка у школи више никада нису вратила, да је она 28.08.1992. године размењена на Јакомишју за мртве српске војнике. Сведок је такође навела да једна жена која је била поред ње у учионици, силована када је по њу дошао полицајац из обезбеђења који је прозвао да изађе јер је треба Дадо, да је она са собом повела децу, али их је убрзо вратила и рекла јој да их причува, а да ће се она вратити и да је наводно зову да се договори око размене, да је она била одсутна отприлике један сат, да је по повратку била веома тужна и само је ћутала, да њој није ништа рекла, али је њеној комшиници рекла да ју је силовао Дадо из њиховог села и да је већ следећег дана приликом одласка у тоалет видела женски веш у суседној учионици.

Сведок под псеудонимом „Б-2“ је у свом исказу у претходном поступку дана 22.02.2017. године навела да остаје при исказу од 12.04.2007. године.

Сведок под псеудонимом „Б-3“ је у свом исказу у претходном поступку дана 16.04.2007. године, са чијом садржином се суд упознао на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП током доказног поступка, будући да сведок због болести није могла да приступи у суд, о чему је доставила медицинску документацију, навела да је до

почетка рата са породицом живела у Калиновику, да је крајем 1991. године велики број резервиста дошао на подручје те општине, да је 26.06.1992. године на њихова врата дошао непознати човек и донео позив за њеног мужа на коме је стајало да се јави у четрнаест часова испред Општине Калиновик ради радне обавезе, да је касније сазнала да су Муслимани мушког пола најпре били одведени у основну школу у Калиновнику, а касније у барутни магацин, да је 01.08.1992. године по њу дошао полицајац Милош Велетић са још једним непознатим полицајцем и рекао јој да је добио наређење да њу и њеног свекра одведе у школу, да је у њиховој пратњи кренула у правцу школе, да су их на путу сусретали грађани који су их ударали, псовали и тражили од Милоша да их побије, да су по доласку у школу свекар и она смештени у једну учионицу у којој су затекли Тахира Пањету, Зуфру Кадића и његову породицу, Зију Хаџића и његову породицу, Салку Хатимовића и његове супругу и ћерку, да је у школу доведен већи број Муслимана из села Јелашица и других села, да су на обезбеђењу школе радили полицајци из СЈБ Калиновик који су се често мењали, да је вићала полицајце Сашу Церовину и Жељка Мандића, да је од 02.08.1992. године почело психичко и физичко малтретирање, да су били малтретирани у учионици где их је било око шездесет, да су сви били натерани да се скину голи и тако стоје четрдесет минута, да су им том приликом одузети сав новац, накит и друге драгоцености, да су њу посебно свакодневно малтретирали тражећи да им каже где јој се налази син, да су је ударали, да су према њој посебно били окрутни Перо Елез и неки Жага који су је убадали ножем. Даље је навела да су неке од девојака и жена извођене и биле силоване, да је она такође била изведена и речено јој је да оде у учионицу број 4, али да том приликом није била силована, већ јој је један војник рекао да седне и да се крсти, што је она и учинила, а потом јој рекао да је спасио од силовања, да јој је познато да су на силовање извели сведока под псеудонимом „Б-1“, да јој је она причала да је силовао Дадо Крстовић из Руђица, да јој је познато да је он и раније долазио у просторије где су биле затворене жене и да се представио као Дадо Крстовић, а да му је она познавала оца, да су војници прозивали именом и презименом жене које су водили на силовање, да су неке од жена више пута извођене на силовање, да јој је сведок под псеудономим „Б-1“ причала да је извођена три или четири пута и испричала јој да је једино силована од стране Даде Крстовића.

Сведок под псеудонимом „Б-3“ је у свом исказу у претходном поступку дана 28.11.2016. године, са чијом садржином се суд упознао на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП током доказног поступка, будући да сведок због болести није могла да приступи у суд, о чему је доставила медицинску документацију, навела да остаје при исказу из претходног поступка од 16.04.2007. године, да су сведока под псеудонимом „Б-1“ изводили из учионице у којој је била заједно са њом и осталим женама из Калиновика, да јој је она касније испричала да ју је Дадо Крстовић силовао.

Сведок Драган Церовина је у свом исказу у претходном поступку дана 05.10.2007. године, са чијом садржином се суд упознао на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП током доказног поступка, будући да сведок због болести није могао да приступи у суд, о чему је доставио медицинску документацију, навео да су обезбеђење у Основној школи „Милан Радојевић“ вршили полицајци, да су сви полицајци прошли кроз смене које су се повремено мењале, да је он понајмање знао шта се дешавало у сменама, да је био одлучан да спречи улазак разних војника у те просторије, да су они то знали и да није било таквих покушаја, али да се у другим сменама очигледно то масовно дешавало и да су то сви полицајци знали. Сведок Церовина је као пример тога навео силовање сведока под псеудонимом „Б-1“ од стране Даде Крстовића за кога су знали

сви полицајци, да му је Ранко говорио о томе да су га једном приликом Крстовићева супруга, тетка и стриц напали како он измишља те приче, да им је он рекао да цео Калиновик зна шта је урадио Дадо Крстовић, да је такође од неких полицајаца чуо да су приликом силовања сведока под псеудонимом „Б-1“ били присутни, односно да су тада на стражи били Предраг Терзић и Александар Церовина. Такође је истакао да га је једном приликом резервни полицајац Данило Ђорем звани Катил, док су се налазили на пункту у Јажицама, питао са колико је жена био у Основној школи „Миладин Радојевић“, да му је рекао да није био ни са једном, да му он није поверовао и рекао му тада да је био са више жена и да су готово сви полицајци који су хтели имали своју женску, да је он чуо причу од полиције да је једном приликом када је нестала струја полицајац Бранко Станковић звани Беле упутио групу војника у просторије школе, где су се налазиле жене, да су исти силовали те жене и јурили их по школи. Такође је чуо да су неке формације Србијанаца хтеле да силују неку млађу жену и полицајци који су били присутни су причали како се уместо те жене понудила њена свекрва, а да су они то прихватили и силовали ту старију жену. Даље је навео да су жене из Основне школе „Миладин Радојевић“ одвођене на фарму „Павловац“ о чему му је причала Вишња Пурковић која је била чувар оваца, да је она видела да су жене скидали до гола и да су им чинили разне ствари, од силовања до ударања, тако да она све то није могла да гледа, па је отишла у другу просторију, да је тим радњама руководио Маринко Бјелица који је одвео те жене, али да не зна шта се са њима десило, да је од Ранка Крстовића чуо да је њему нека жена рекла да је видела како на „тамићу“ возе Музафера Сачића који је био затворен у Основној школи „Миладин Радојевић“, да је био сав крвав и да је запомагао, а да су они који су га возили тукли, певали и терали и њега да пева.

Сведок Драган Церовина је у свом исказу у претходном поступку дана 30.11.2016. године, са чијом садржином се суд упознао на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП током доказног поступка, будући да сведок због болести није могао да приступи у суд, о чему је доставио медицинску документацију, навео да остаје при исказу од 05.10.2007. године, те додао да му је за силовање сведока под псеудонимом „Б-1“ од стране Даде Крстовића испричао Ранко Крстовић тек 2007. године, да он од тада избегава Даду Крстовића и да га од тада ретко виђа.

Сведок Милош Велетић је у свом исказу у претходном поступку пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине дана 17.10.2007. године, са чијом садржином се суд упознао на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП током доказног поступка, будући да сведок због болести није могао да приступи у суд, о чему је доставио медицинску документацију, навео да је у септембру месецу 1991. године ангажован у резервном саставу полиције у СЈБ Калиновик, да је полиција била мешовитог националног састава до пролећа 1992. године када су Муслимани отишли из станице, да је тада командир станице милиције био Нећо Зељаја, да је у том периоду стигао позив свим становницима муслиманске националности да се ради радне обавезе јаве пред општину, да не може да се сети ко је био потписник тог позива, да су се људи углавном одазвали, да је у то време начелник СЈБ био Бошко Говедарица, да му је познато да су прво мушкарци били затворени у Основној школи „Миладин Радојевић“ где је он обављао стражарску службу, да је распоред за стражу одређивао командир Нећо Зељаја, а да су касније ту биле затворене и жене, да су након одређеног периода мушкарци превежени у барутни магацин, да су школи остале жене из Гацка са којима је био мањи број мушкараца и деце, а касније су доведене и жене из Калиновика и околних села, да су све затворене особе у школи били Муслимани, да је током обављања дужности стражара у основној школи најчешће био у смени са Душком

Мандићем и Жељком Мандићем, да су у почетку стражу обављала по два полицајца, а касније када су почели проблеми је стража појачана на три или четири полицајца, да је међу стражарима било познато да са стране улазе групе наоружаних војника, да је он био веома добар са затвореним женама, да им је пружао помоћ колико је могао, па су му се неке од њих и жалиле на догађаје који су се дешавали, да му је једном приликом једна старија жена из Гацка која је имала преко педесет година говорила како је у претходној смени била силована, да је о томе обавестио начелника Бошка Говедарицу и Нећу Зељају и да је та жена вођена у станицу да да изјаву. Сведок је навео даље да је међу полицајацима било познато да у одређеним сменама улазе разне групе војника који малтретирају и силују жене, да су то углавном били војници са стране и стражари нису смели да им се супротставе, да су се у школи биле затворене сестре Перван, Аземина и Фатима, које су пре рата радиле у фирми у којој је радио и он, да су оне одведене из школе и вероватно убијене и да је чуо да их је одвео Кунарац звани Жага из Фоче.

Сведок Милош Велетић је у свом исказу у претходном поступку пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине дана 28.11.2016. године, са чијом садржином се суд упознао на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП током доказног поступка, будући да сведок због болести није могао да приступи у суд, о чему је доставио медицинску документацију, навео да не може са сигурношћу да тврди да су потписи са записника о саслушању сведока у предмету КТ-РЗ-80/05 од 17.10.2007. године датог у просторијама Тужилаштва Босне и Херцеговине његови, али да већина потписа јесте, да је приликом његовог сведочења пред Судом Босне и Херцеговине у предмету против Ратка Бундала доживео блажи срчани удар, што је био почетак његових здравствених проблема, да је све то утицало на његово сећање на догађаје о којима је 17.10.2007. године детаљно сведочио пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине, тако да се сада не може да се сети свих детаља сведочења, да су се догађаји које је описао на записнику од 17.10.2007. године одвили на начин како је то наведено у том записнику, али се неких детаља попут убиства сестара Перван или навођења Кунарца званог Жага у контексту да је исти одвео наведене сестре, сада не сећа.

Сведок Милан Лаловић је у свом исказу у претходном поступку датом пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине дана 18.10.2007. године је навео да је пре рата био запослен на пилани у Калиновику, да је у септембру месецу 1991. године мобилисан у резервни састав полиције, где је остао до почетка 1993. године када је враћен у радну обавезу, да је обављао редовне полицијске послове до јуна месеца 1992. године, да је полиција имала три вода, чији командири су били Драган Церовина, Спасоје Додер и Милан Перић, да не зна од ког периода, али му је познато да су Муслимани морали да се јављају у СЈБ и да су имали радну обавезу, да су једног дана Муслимани били позвани у радну обавезу и да је требало да се јаве пред општину, па пошто се нису сви јавили полиција је добила задатак да обиђе оне који се нису јавили и да их обавесте да морају да се јаве пред општину, да је тог дана дошао камион „Там-110“ који је полиција користила и да је у станици затекао Бошка Говедарицу и Нећу Зељају који су им пренели задатак, да је био одређен у патролу коју је водио Драган Церовина, да су имали задатак да оду у село Мјеховина у близини Калиновика и да приведу Муслимане који се нису јавили, да је потом углавном имао распоред или на обезбеђењу школе или на стражи у Кутинама. Даље је навео да у школи није било никаквих проблема, ни малтретирања мушкараца који су били затворени у школи, да су ти мушкарци из Основне школе „Миладин Радојевић“ били пребачени у барутни магацин, да је распоред за стражу у школи сачињавао Нећо Зељаја, да су у почетку стражу обављали

мешовито редовни и резервни полицајци, а касније претежно резервни полицајци, да су од редовних полицајаца на стражи били Саша Церовина, Предраг Терзић, Спасоје Додер и Милан Перић, да је најчешће био на стражи са Славком Лаловићем званим Усташа, да су након пребацивања мушкараца из основне школе у барутни магацин у школу доведене жене из Гацка, а касније и жене из Калиновика, да је са затвореним женама био и мањи број мушкараца и деце, да су често у школу улазили припадници паравојних формација којима нису смели да се супротставе јер су били добро наоружани, да су у школу улазили углавном припадници јединице Пере Елеза, да му је познато да је долазио неки Жага и разни Шешељевци, да је са тим групама у више наврата долазио и Бошко Говедарица, да и из тог разлога стражари нису смели да им се супротставе, да је Жага једном приликом одвео пет до шест девојака у Миљевину, да је био присутан када су те девојке враћене у школу, да је други пут био на стражи када је поново долазио да одведе те девојке, али је он успео да их сакрије у другу просторију и рекао му да су отишле у размену, да је о томе обавестио командира Зељају и рекао му шта се дешава у школи, да му је он рекао да ће све то решити, да му је познато да су припадници јединице Пере Елеза из школе одвели сестре Перван које се више никада нису вратиле, да је у школу често долазио неки „Војвода“ који је имао велику браду и за кога мисли да се звао Паприца, да су припадници парвојне јединице Шешељевци у дужем временском периоду из школе одводили жене у викендицу Мустафе Сабљице која се налазила у селу Мјеховина, да је било ситуација када је и он био на стражи и када би они долазили по те жене, да је у тим ситуацијама најчешће са њим на стражи био Славко Лаловић, али је било и других полицајаца, да су одводили жене обично на по једну ноћ, а следећег јутра су их враћали или су они морали да иду по њих, да је једног јутра отишао по жену чијег се имена не сећа, али зна да су је звали Бротка јер је она родом из Брода код Фоче, да је била супруга конобара Ахме Хаџића који је био затворен у барутном магацину, старости око педесет година, да је била преплашена и да ништа није причала о догађајима који су се десили у викендици, да је он и о том догађају обавестио Нађу Зељају који му је рекао да је то његова ствар, да му је познато да се његов колега са којим је често обављао смену Славко Лаловић иживљавао над женама, а поготово након што му је заробљен брат у Трнову, па се на тај начин светио тим женама и хвалио му се да је имао доста жена из основне школе, да је често на њих галамио и да су га жене се веома плашиле, да је било ситуација када је Славко док је са њим био на стражи одлазио у унутрашњост школе, а он остајао испред школе на стражи, да не зна шта је Славко Лаловић унутра радио и да се између стражара углавном да се у школи дешавају убиства и силовања.

Сведок Милан Лаловић је у свом исказу у претходном поступку пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине дана 15.06.2010. године навео да остаје при исказу који је дао 18.102007. године о догађајима у Калиновику из 1992. године, да се сећа силовања сведока под псеудонимом „Б-1“, да је тада био на стражи заједно са Славком Лаловићем званим Усташа, да је тог дана у школу дошао Далибор Крстовић звани Дадо кога је познавао од раније и да нису могли да га спрече да уђе у школу, да није искључено да је он био још са неким, али да не може да се сети тачно, да је након што је ушао у просторију школе Далибор Крстовић отишао заједно са Славком, а он је остао на улазу школе, да се дуже време нису појављивали и након што су се вратили, Далибор Крстовић је отишао из школе, да он није имао прилику да види када је Дадо силовао ту жену, али да је убрзо од других стражара и у Калиновику сазнао да је Далибор Крстовић силовао жену.

Сведок Милан Лаловић је у свом исказу у претходном поступку пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине дана 29.11.2016. године навео да остаје при исказима од 18.10.2007. и 15.06.2010. године и додао да су жене биле затворене у просторијама Основне школе „Миладин Радојевић“ у Калиновику коју је он чувао, да су поред њега на стражи били Славко Лаловић звани Усташа, Душко Мандић, Здравко Церовина, Душко Церовина, Обрен Ђорем, Предраг Ђорем, Илија Ђорем, Данило Ђорем, Момир Говедарица, Милош Велетић, Ранко Павловић, Бранко Станковић и Раде Сладоје, да је међу стражарима било прича о томе да у школу долазе, односно упадају Шешељевци и силују затворене жене у просторијама школе, да су стражари имали проблема како да их спрече у томе, да су позивали колеге из СЈБ Калиновик да дођу као подршка како би истерали та лица из школе и да је једно од тих силовања било и силовање сведока под псеудонимом „Б-1“.

Сведок Милан Лаловић је у свом исказу на главном претресу дана 06.10.2020. године навео да остаје при исказима из претходног поступка од 18.10.2007. године, 15.06.2010. године и 29.11.2016. године и додао да је током јула и августа месеца 1992. године радио на обезбеђењу Основне школе „Миладин Радојевић“, да су у то време по двојица полицајаца радила на обезбеђењу школе која су се налазила пред школом, али су могли и да уђу унутра, да су главна врата основне школе била откључана, да су током јула и августа 1992. године у њој били смештени и мушкарци и жене, да не може да одговори да ли је неко у школу улазио неовлашћено, будући да је о томе причао у својим пређашњим изјавама, да он није чуо, нити је видео да је било силовања неких жена у тој школи током јула и августа 1992. године, односно да није био очевидац ових догађаја, да то жртве најбоље знају, да не може да каже ни да јесте, ни да није јер то није видео, да је чуо од људи из града да је било силовања у основној школи, да је познавао Славка Лаловића и да је често са њим био на стражи, односно радио у смени на обезбеђењу основне школе и да никада није видео Далибора Крстовића, нити зна где је он живео.

Након што је сведоку Милану Лаловићу предочен његов исказ из претходног поступка од 15.06.2010. године у делу у коме је навео да остаје при исказу из 2007. године, када је изјавио да се сећа силовања сведока под псеудонимом „Б-1“, да је био тада на стражи заједно са Славком Лаловићем званим Усташа, да је тог дана у школу дошао Далибор Крстовић звани Дадо, кога је познавао од раније, да није могао да га спречи да уђе у школу, да није искључено да је био са још неким, али да не може да се сети тога, да је након што је ушао у просторије школе Далибор Крстовић отишао заједно са Славком Лаловићем ка унутрашњости, а да је он остао на улазу у школу, да се они дуже времена нису појављивали и да је након враћања Далибор Крстовић отишао из школе, да је убрзо од других стражара и у Калиновику сазнао да је Далибор Крстовић силовао жену, сведок је изјавио да је то тако било и да не бежи од своје изјаве коју је тада дао.

Сведок под псеудонимом „Б-6“ је у свом исказу у претходном поступку дана 23.10.2007. године, са чијом садржином се суд упознао на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП током доказног поступка, будући да сведок због болести није могла да приступи у суд, о чему је доставила медицинску документацију, навела да је почетак ратних сукоба у Босни и Херцеговини затекао у општини Калиновик где је живела са породицом, да је крајем 1991. године у село дошла српска војска и полиција, да је на врата њене куће дошао Саша Церовина, полицајац из Калиновика, у полицијској униформи, питао је где су јој отац и брат, да је отишла да позове оца који је био у њиви, да је отац по доласку пошао у Сашиној пратњи у правцу камиона који је

био паркиран на путу испред куће, да је поред камиона стајао и Нађо Зељаја кога је од раније добро познавала јер је пре рата био командир СУП, да је њен отац са осталим мушким становништвом из села одведен у Основну школу „Милан Радојевић“ у Калиновику, где је био затворен неколико дана, да га је свакодневно посећивала, а да је касније пребачен у барутни магацин, који је био лоциран у Јелашачком пољу, да је почетком августа месеца 1992. године српска војска опколила село и да су сви Бошњаци који су били тада у селу морали да се построје, да су били одведени до барутног магацина где су били потрпани у војни камион, а потом одвежени у Основну школу „Миладин Радојевић“ у Калиновику, да је био велики број цивила, жена са децом, да је са њима било и неколико мушкараца, да су их сместили у школске просторије и ту затворили, да је на портирници био Душко Мандић у полицијској униформи и још њој неколико непознатих полицајаца, да је она сутрадан са још неколико жена била одведена у Фочу у кућу Хаџалић Латифа где је била затворена и физички злостављана, да је ту такође била у пар наврата силована, да је током заточења у Фочи чула да су побијени сви заточени мушкарци у барутном магацину, међу којима је био и њен отац.

Сведок под псеудонимом „Б-6“ је у свом исказу у претходном поступку дана 19.12.2016. године, са чијом садржином се суд упознао на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП током доказног поступка, будући да сведок због болести није могла да приступи у суд, о чему је доставила медицинску документацију, навела да остаје при исказу од 23.10.2007. године, да се у потпуности сећа тог исказа, да је приликом довођења у просторије Основне школе „Милан Радојевић“ у учионици у којој је смештена била и сведок са псеудонимом „Б-1“ са својом децом, да је она убрзо након довођења, односно у касним вечерњим сатима наредног дана одведена у Фочу, а да је сведок са псеудонимом „Б-1“ остала затворена у основној школи у Калиновику, да јој није познато шта се даље са њом догодило, али да са сигурношћу може да каже да је она остала у школи затворена након њеног одвођења у Фочу.

Сведок Данило Ђорем је у свом исказу у претходном поступку дана 23.10.2007. године навео да је дана 04.04.1992. године мобилисан у резервни састав полиције у СЈБ Калиновик, да не зна на који начин се десило хапшење Муслимана из Јелаче који су пролазили поред Калиновика, да није био присутан приликом њиховог хапшења, да је радио на обезбеђењу Основне школе „Милан Радојевић“ у којој су били затворени мушкарци из тог места, да их је обезбеђивала полиција СЈБ Калиновик, да је у основну школу доведен већи број жена и деце и нешто мушкараца Муслимана из Гацка, да су пре њиховог доласка затворени мушкарци из Калиновика пребачени у барутни магацин, да му није познато ко је донео одлуку о њиховом затварању, нити о пребацивању барутни магацин, да је у лето 1992. године једног дана дошао у СЈБ и испред зграде га је сачекао начелник Бошко Говедарица који му је рекао да се пење на „Там-110“ којим је управљао Милан Перић и на коме се већ налазило седам до осам полицајаца СЈБ, да су му рекли да иду у село Јелашце како би ухапсили жене, да је он по доласку у село добио задатак да оде до куће Адема Хатића где је затекао жену средњих година којој је рекао да су дошли по њих како би их одвезли у Калиновик, да је она одмах пристала рекавши му: „Кад су затворени мушкарци, идемо и ми.“ да је убрзо након тога дошла и супруга Адема Хатића која је такође пристала да крене, да је он са тим женама дошао до куће Авде Кеше где су се скупили полицајци, војници, двадесет до тридесет жена и старијих људи, да су поред њега и Перића у тој акцији учествовали и Александар Церовина, Предраг Ђорем, Беле Станковић и Обрад Ђерем, да се од ухапшених жена сећа једино Рукије Рогој и неких Первануша, да се од стараца

сећа Сејде Кеше, да је ту био и неки Перван који је храмао и тешко ишао, да су се упутили ка барутном магацину, да су по њих дошла два већа војна камиона, након чега су све жене смештене у Основну школу „Миладин Радојевић“. Даље је навео да су они радили на њиховом обезбеђењу, да је он познавао многе од затворених жена, и то: сестре Перван, Зулфу Кадрић и још неке, да је чуо да су оне убијене, да је чуо да је сестре Перван одвео Кунарац звани Жага и да их је вероватно убио, да се између полицајаца причало да се у школи дешавају убиства, силовања и друга злостављања, али да полицајци нису били способни да спрече улазак разних војника и паравојних јединица, да је најчешће на стражи био са Милошем Велетићем, али и са другим полицајцима, да је једном приликом био на стражи са Милошем Велетићем и Вељом Обрадом када је дошао војник по надимку Јапанац који је хтео са собом да води жене, да му они то нису дозволили, да им је он рекао да ће се вратити са више војника, да је након тога он отишао до станице да тражи помоћ, након чега су контактирали касарну како би спречили улазак тих војника, да се потом поново вратио на стражу и тада је код њих дошао Бошко Говедарица са два војника који су имали браде, да су они ушли у школу са њима и чекали долазак војника, да су се појавила три или четири војника који су са собом носили пушке уперене у њиховом правцу, када су испред њих изашла ова двојица са брадама који су стајали уз врата и када су им рекли да одложе пушке, они су то одмах учинили. Сведок Ђорем је изјавио и да му се једног јутра жалила старија Гачанка да су у току протекле ноћи силовали многе жене, да су затворене жене и мушкарци били смештени у учионицама, да су Гачанке које су биле у приземљу имале струњаче за спавање и по једно ћебе, да не зна да ли су то имале и жене на спрату, да су једно време имале редовну храну, да су се њему жене жалиле, па је он од куће и њиховој деци доносио шећер, да су о проблемима који су се дешавали у школи, односно о злостављањима и силовањима обавештавали своје претпостављене, да је он лично о томе причао са Бошком Говедарицом и Нећом Зељајом, да им је преносио да не могу да спрече улазак других лица у просторије школе, на шта су му они говорили да они за то нису криви ако не могу да их спрече.

Сведок Данило Ђорем је у свом исказу у претходном поступку дана 20.12.2016. године навео да остаје при исказу од 23.10.2007. године и додао да је у привођењу жена у калиновачком селу Јелашца поред осталих полицајаца у привођењу учествовао и Обрен Ђорем, а не Обрад Ђорем како је наведено у записнику од 23.10.2007. године, да је поред полицајаца које је набројао у свом исказу од 23.10.2007. године који су били на стражи у Основној школи „Миладин Радојевић“ били и полицајци Славко Лаловић и Предраг Терзић.

Сведок Данило Ђорем је у свом исказу на главном претресу дана 21.07.2020. године навео да остаје при исказима из претходног поступка од 23.10.2007. године и 20.12.2016. године и додао да је радио на обезбеђењу Основне школе „Миладин Радојевић“ током 1992. године у летњем периоду, да је у смени приликом обављања послова чувања учествовало по троје или четворо људи, да док је он био на стражи није било никаквих инцидената, да у том периоду нису долазили људи, да је школа била обезбеђена тако што су стражари стајали на улазима, да је имала два улаза, да су улаз и школа били откључани, да су биле откључане и просторије у којима су били смештени људи, да су само просторије у којима није било људи биле закључане, да је стражу обављао на главном улазу школе, да су најчешће са њим на стражи били Милош Велић, Обрад Вељa и Душко Манић. Даље је навео да се међу народом у Калиновику причало да се у школи дешавају убиства, силовања и злостављања, да му је једна Гачанка рекла у тој школи да је силована пре смене у којој је он био дежуран,

да је он након тога отишао у станицу полиције и рекао шта му је она испричала, да је у учионици било смештено доста људи, да је док је он био на стражи војник кога су звали Јапанац покушао да уђе у школу и дође до затворених људи, али су га они у томе спречили спречили, да је о тим дешавањима причао са Бошком Говедарицом и Нећом Зељајом, али да су им они рекли да мора да иде и даље да чува стражу, без обзира на то шта ће се десити, као и да познаје Славка Лаловића и Предрага Терзића који су такође чували стражу у Основној школи „Миладин Радојевић“.

Сведок под псеудонимом „Б-1“ је у свом исказу у претходном поступку дана 27.03.2008. године навела да је до 1992. године живела у Калиновику, да је радила до 01.06.1992. године, да је њеном мужу речено да је полиција рекла да има обавезу да се сваког другог дана јавља у полицијску станицу, што је он редовно и чинио, да су дана 25.06.1992. године сви Муслимани мушког пола, укључујући и њеног мужа, ухапшени и затворени у школу, да је следећег дана отишла до школе, где је затекла на обезбеђењу полицајце из СЈБ Калиновик, да је мужа посећивала и доносила му храну и одећу док је боравио у школи, да су након десетак дана обавештени од полицајаца да су им мужеви пребачени у барутни магацин, да је она затворена дана 01.08.1992. године у вечерњим сатима, тако што је била код комшинице која је становала у близини када је дошао полицајац Милош Велетић, који је имао налог да их све са члановима породица приведе у школу, да су путем до школе били вербално нападани од мештана који су викали на њих, псовали их, галамили и тражили да их одмах побију, да су по доласку у школу били смештени у једну учионицу на спрату школе, где је затекла Зулфу Кадрића, његову супругу, сина и ћерку, Зију Хаџића, његову супругу, сина и мајку, да се то вече наставило са довођењем жена, стараца и деце, да је доведена била и Санија Рогој са ћерком, да их је то вече у учионици било најмање шездесет, да су се у учионици налазиле клупе и столице које су биле сложене у једном делу учионице, док су они били смештени у преосталом делу учионице, тако што су лежали на поду, да су следећег дана почели да се дешавају озбиљнији проблеми, да су почели да долазе наоружани војници и да одводе неке од затворених мушкараца и жена, да су међу првима одвели Јасмину Бајрић, Сабину Рогој и Зулфу Кадрић који се док је она боравила у школи никада више нису вратили, да су наредних дана у учионицу долазили војници који су некада улазили сами, а некада у пратњи полицајаца са обезбеђењем, да су им једног дана наредили да се скину голи како би се уверили да немају новца или злата, да су отприлике 22. или 23.08.1992. године предвече у учионицу ушли Саша Церовина и Душко Мандић, које је лично познавала и са њима више војника у маскирним униформама, да је један од њих ишао испред и загледао их, да је она на глави имала мараму и када је дошао до ње упитао је за име и презиме, да је она имала погнуту главу и само је накратко подигла поглед и одговорила како се презива, да је тада тај војник позвао да изађе у ходник, да су њена деца хтела да иду са њом, да је она питала да ли могу поћи и њена деца и он им је то дозволио, да је када су изашли у ходник питао да ли га познаје, да га је она тада мало боље погледала и рекла му да јој је познат, али да не може да се сети како се тачно зове, да је он тражио од ње да се сети и онда га је она упитала: „Јеси ли то ти, Дадо?“, да је он позитивно одговорио, да је она њега познавала будући да је он родом из Трнова, али да је долазио на распуст у Калиновик, да је он тада био дечак не старији од петнаест година, да се она након тога преселила и да га није видела пар година, па га зато није одмах препознала, да ју је он том приликом питао за мужа, а касније и за девере, оптужујући их да су убили неку његову родбину, да се тако и завршио њихов разговор и да је Дадо тада дозволио да се она врати у учионицу. Сведок је даље навела да је следеће вечери био потпуни мрак када су у учионицу ушла два или три војника и један је прозвао

именом и рекао да изађе, да је она изашла у ходник и са собом повела децу, да је препознала по гласу, а због одсјаја фењера и по лику да се ради о Дади, да је он од ње тражио да врати дете у учионицу, а како је она то одбијала, запретио је да ће јој силовати дете ако то не учини, да је вратила дете у учионицу и поново је изашла у ходник, да је Дадо потом одвео у суседну учионицу, од које је имао кључ, јер је иста била закључана, да су ушли у ту учионицу њих двоје и још један војник, који је потом изашао, а Дадо и она су остали сами, да другог војника није могла добро да види, да је имао дугу косу, да је одмах по уласку у учионицу почела да моли Даду да ништа не ради, рекла му да познаје његову фамилију, деду, баку и сву његову родбину и молила га да је врати у учионицу, да јој је он рекао да их има пет и да она то вече свих пет мора да задовољи, да га је питала због чега и шта му је она крива, а да је он рекао да неко мора да испашта за све што се догађа. Сведок је такође навела да је Дадо од ње тражио да се скине, што је она одбијала, да се он тада наљутио и пошао према вратима говорећи да ће јој узети децу, да је након што се скинула Дадо откопчао опасач са бомбом и почео је да се иживљава над њом, тако што је силовао преко једне клупе, тражио је да ставља његов полни орган у своја уста, што је она морала да чини, да ју је силовао поред осталог и у чмар, а након што је завршио, рекао јој је да се не облачи и тада је ушао други војник, од кога се једино сећа да је имао чупаву косу и који јој је све то исто учинио као и Дадо, па када је завршио рекао јој је да може да се обуче и да је слободна. Сведок је даље навела да је била сва мокра од зноја и изгубљена, да је још једно време остала тако лежећи гола, да је јако болело у задњем делу и да је осетила нешто мокро, па када је почела да се пипа, видела је да је сва крвава, да је још једно време остала тако покушавајући да се смири, након чега се обукла и тада је на врата провирио Дадо и рекао јој да може да оде у учионицу и запретио јој да о томе не сме никоме да прича јер ће јој прво страдати деца, па затим и она, да је смогла снаге, отишла до тоалета где се опрала и донекле довела у ред како би могла да се врати у учионицу, да су је жене одмах по уласку у учионицу питала шта се десило, да она није смела да говори о томе шта јој се управо десило, да је о том догађају који се десио у школи прво испричала својој сестри одмах по преласку на слободну територију, а да је прву изјаву о том догађају је дала 1994. године у Храсници.

Сведок под псеудонимом „Б-1“ је у свом исказу у претходном поступку дана 11.05.2011. године навела да остаје при исказу од 27.03.2008. године и додала да је она тада препознала Далибора Крстовића званог Дадо као лице које је њу силовало, да се радило о крупном младићу, црне косе, који је био мало буцмастији у лицу, да је на себи носио војну униформу, да јој је том приликом показан и сет фотографија, да је на тим фотографијама под редним бројем 4 препознала фотографију Далибора Крстовића који је тада био знатно старији и знатно буцмастији, односно пунији у лицу.

Сведок под псеудонимом „Б-1“ је у свом исказу у претходном поступку дана 18.08.2016. године навела да је дала исказ у предмету Тужилаштва БиХ број Т20 0 КТРЗ 0000145 07 дана 11.05.2011. године са прилогом – Фотоалбумом број 2, да се на наведеној изјави налази њен потпис, као и на Фотоалбуму на коме је препознала Далибора Крстовића, да у целости остаје при наведеној изјави, као и да остаје при изјави коју је дала у Тужилаштву БиХ број КТ-РЗ-90/07 од 27.03.2008. године.

Сведок под псеудонимом „Б-1“ је у свом исказу на главном претресу дана 10.12.2020. године навела да остаје при раније датим исказима и додала да је у Основну школу „Миладин Радојевић“ доведена од стране резервног састава полиције дана 01.08.1992. године, да је питала због чега је воде, а да су јој одговорили да склањају људе ради

сигурности, да иако је у Потврди Савеза логораша број 0141173 наведено да је она у тој основној школи боравила од 25.06.1992. године, да она од тог дана није боравила у школи, већ од 01.08.1992. године, а да је њен супруг одведен дана 25.06.1992. године, да се не сећа тачног датума до када је била у основној школи, да мисли да је била до 25. или 26.08.1992. године, да је тог дана када је напустила основну школу ишла на размену. Сведок је даље навела да је током боравка у Основној школи „Миладин Радојевић“ имала разних непријатности као што су силовање, одвођење из школе на фарму где су били војници, да су јој неки од тих војника били непознати, да су они имали свог претпостављеног кога су ословљавали као „Војвода“ који је био са сином старости тринаест или четрнаест година, да су жене тамо одвођене како би намештале собе, а да су неке од жена тамо биле и силоване, да је она била одведена у собу за силовање, али да тада није силована, да не може тачно да се сети датума када је одвођена на фарму, да мисли да је то било почетком августа 1992. године, да су са фарме жене враћане касно увече. Такође је изјавила да је њих педесет - шездесет било смештено у учионици на спрату школе, претежено стараца, жена и деце, да у почетку нису могли да се крећу по школи, да су били закључавани, да им није било допуштено да излазе из учионице, да им није дозвољавано да иду да узимају воду, већ су само са полицијском пратњом могли да оду до тоалета, а да су касније могли да изађу само до ходника и до тоалета без полицијске пратње, да је она једном приликом из школе одвођена на фарму, да након тога више није ишла, да се не сећа тачног датума када је била одведена у другу просторију и силована, да мисли да је то било око 20. августа или који дан након тога. Сведок је изјавила да је на врата дошла калиновачка полиција и са њима непознати људи, да су у учионицу ушли наоружани војници у маскирним оделима, да су гледали од жене до жене, од мушкарца до мушкарца, да је она седела у ћошку и имала мараму на глави, да јој је тада пришао један од војника и питао је како се зове, да је она одговорила, али да није дизала главу, да ју је питао за презиме, да је ћутала, да се бојала да ће опет да је воде на фарму и да је раставе од деце, да је тада жена која је седела поред ње јој рекла: „Па, пита те за твоје презиме“, да је тек након тога она рекла своје презиме, да јој је тај војник рекао: „Устај, можеш изаћи“, да су се тада њена деца налазила уз њу и питали су је: „Мама, можемо и ми с тобом?“, да је она потврдно одговорила, да је повела децу са собом и са њима изашла у ходник, да јој је глава сво време била спуштена јер није хтела и смела да гледа около, да јој је човек који је извео у ходник питао: „Сећаш се ти мене, можеш ме препознати?“, да јој је глас био познат, али да није одмах могла да се сети ко је у питању од великог страха, да се потом сетила ко је и питала га: „Јеси ли то ти?“, на шта је добила позитиван одговор, да је тада препознала Далибора Крстовића званог Дадо, кога је познавала из места Руђице, одакле је био њен муж, а и Дадов отац, да је познавала сву његову родбину и њега лично јер је она са мужем живела две године у том селу, да је Дадо за сваки летњи распуст долазио код деде у Руђице, да је долазио и викендима, да су се виђали, да је на сред села била чесма на коју се долазило по воду, да је ту лети чувао стоку, да је пролазио стално поред њихове куће. Даље је навела да је он наставио да је испитује, да се највише интересовао за њеног мужа, да је затим питао где су јој деверови, да је на све одговарала да не зна и да је ту са својом децом, да јој је претио и говорио јој да су они криви за смрт неке његове родбине, да се тада њихов разговор завршио и да се она вратила унутра у учионицу, да су сутрадан у вечерњим сатима када је већ био пао мрак, на врата дошло више мушкараца, да је један од њих прозвао по имену да изађе, да она прво није желела да изађе, а да јој је затим рекао да мора да изађе, да је она изашла заједно са својом малолетном ћерком која је плакала и која је у ходнику молила „Чико, немој, немој да маму водиш“, да је он одговорио: „Нећу да водим твоју маму, али нам твоја мама треба“, да јој је рекао да врати девојчицу у учионицу, да је

девојчица плакала и рекла да не жели да се врати, да јој је он претио да мора да врати девојчицу, да се свашта дешава, да силују и убијају децу, да је вратила девојчицу непознатом народу и рекла да је сачувају, да је затим упитао: „Јесу ли те водили на фарму?“, да му је она одговорила потврдно, а потом је питао да ли су је тамо силовали, на шта је одговорила да нису, да је он рекао да су све жене које су вођене на фарму биле силоване, да ју је затим окривљени одвео у просторију коју је претходно откључао и утерао је унутра, да је она плакала и молила га да то не ради због познанства између фамилије, да никада нису били у лошим односима, да он на то није обраћао пажњу, да јој је говорио да се скине, да она није желела да се скине, да јој је затим запретио са њеном ћерком која је имала седам година и рекао: „Сад ћу је довести“, да је молила да јој не дира дете, да је почела да се скида, да се није сасвим ни скинула, а он је гурнуо преко неког стола, да јој је пре тога рекао: „Има нас петорица, треба да задовољиш сву петорицу вечерас, можда и сутра навече“, да је она плакала и молила га да то не раде, да она ништа није крива, као ни њена деца, да јој је он рекао: „Криве сте“, да јој је свој полни орган гурао у уста, да је окренуо преко стола и набио на једну клупу, да је након тога почео да се иживљава над њом, тако што је свој полни орган био ставио у њен вагинални отвор, потом и у анални отвор, да јој тада оштетио анални отвор, да је она била сва мокра, да када је завршио рекао је: „Ти сачекај, сад ће доћи други“, да је затим у просторију ушао други војник и на исти начин је то урадио, тако што јој је прво свој полни орган гурао у уста, па је њу набио на сто, те тек када је завршио и изашао ван просторије, у просторију се опет вратио први војник и рекао јој да може да изађе, али да се нада да ће сутра опет доћи и да је доста за вечерас, да је она остала ту још лежећи да се мало смири, како деца не би приметила шта се десило, да је пошла до тоалета, да је осећала да је сва мокра, када је пипнула видела је према светлости месечине да јој је рука била крвава, да је отишла до тоалета и нашла флашу са водом, да се опрала и мало смирила. Даље је навела да су је по повратку у учионицу питали шта је било, да је она рекла да ништа није било, да није смела да прича о томе шта се десило јер јој је прећено да не сме никоме ништа да прича, да јој је запрећено да ће доћи и сутра вече, али да сутрадан увече нису долазили по њу, да је било притисака и долажења војске на врата, пуцњаве око зграде школе како би ушли унутра, да људи који су се налазили у учионици нису знали шта се дешава, да је у неке касније сате дошла локална полиција и рекла да траже жене за преговоре, односно за размену, да по повратку у учионицу она никоме није испричала шта се десило, да је до размене дошло око нека два до три дана, да се она не сећа коме је прво испричала шта јој се десило у школи, да мисли да је то рекла једној комшиници, али да није причала детаље, да се не сећа након колико дана од тог догађаја је испричала комшиници, да су јој приликом давања изјаве у Тужилаштву Босне и Херцеговине показане фотографије на којима је препознала ту особу која ју је силовала, да је након што је размењена живела у Сарајеву где се и јавила лекару, да је боловала од канцера грлића материце, да је то открила након рата, да је ишла и код психијатра јер је имала трауме и није могла да спава ноћима, да су са њом у Основној школи „Миладин Радојевић“ боравила и њена деца, млађа ћерка која је тада имала седам година и старија која је имала девет година. Такође је изјавила да претпоставља да је Далибор Крстовић убио њеног мужа, да јој је једна жена која је са њом била у логору испричала да је видела да су кроз Калиновик на камиону провезени њен муж и још двојица момака, да су били скинути голи и одведени према Рогоју, где им се губи сваки траг, да она претпоставља, али да није сигурна и да не може то да тврди јер нема доказа, да је Далибор Крстовић убио њеног мужа управо из разлога што је њу испитивао за њене деверове и мужа где се налазе. Током давања исказа на главном претресу сведок под псеудонимом “Б-1” је плакала.

Након што је оркивљеном Далибору Крстовићу предочен исказ сведока под псеудонимом „Б-1“ окривљени је изјавио да сведок све лаже, да он и не познаје сведока, да познаје њену фамилију, али да сведока никада у животу није видео, да је потпуна неистина да је он убио њеног мужа и да није истина да је он силовао тог сведока.

Сведок Гојко Лаловић је у свом исказу у претходном поступку дана 10.12.2009. године навео да је до рата 1992. године живео и радио у Калиновику на пословима референта за цивилну заштиту општине Калиновик, у саставу Секретаријата за народну одбрану општине Калиновик, на чијем челу је био Нећо Бањанин, да је у то време председник Извршног одбора општине Калиновик био Грујо Лаловић, који је истовремено био и председник Општинског одбора СДС и посланик у Скупштини Српске Републике Босне и Херцеговине, да је било актуелно егзистирање кризних штабова, да је био члан Кризног штаба за прихват и смештај избеглих и расељених лица са других подручја, да је искључива обавеза и надлежност Кризног штаба била брига о избеглим и расељеним особама, да Кризни штаб никада није расправљао, нити доносио одлуке које су везане за политичка, безбедоносна или ратна питања, да је било актуелно и потписивање изјава о прихватању уставног поретка СФРЈ и признавање ЈНА, да су те изјаве масовно потписивали Срби, али и поједини Муслимани, да су Муслимани тражили да не иду у војне јединице и изразили спремност да буду у радним јединицама, да је једног јутра Грујо Лаловић усмено наредио радницима Секретаријата за народну одбрану да пошаљу позиве свим радноспособним Муслиманима из Калиновика и ближих села са објашњењем да ће се ангажовати у радну обавезу заједно са припадницима српског народа који су били потпуно војно неспособни, да није било довољно људи да се поделе позиви, па су се сналазили на разне начине, да је он у селу Мјеховина поделио део позива, да је у позивима било назначено да се сви одазову у 14 часова у сали Скупштине општине ради договора о радној обавези, да је био присутан испред општине када се окупио већи број грађана муслиманске националности, да је лично разговарао са тим људима говорећи им да ће са њима обавити разговор Грујо Лаловић, да је он тада испред канцеларије срео полицајца Милана Перића и питао га зашто људи не иду у салу, а да му је он одговорио да неће ићи у салу, већ ће их упутити у школу јер је тако договорено, да је након тога видео и једно војно возило и да је схватио о чему се ради. Даље је навео да је том приликом поред Милана Перића, видео и полицајца Драгана Церовину, да је људима било наређено да улазе у возило, да је он након тога тражио Грују Лаловића који му је и издао наредбу да се људи позову, да је пронашао Грују Лаловића од кога је тражио објашњење зашто су затворени људи, да се он правио као да ништа не зна и да нема ништа са тим, да је он након само четири дана од овог догађаја 29.06.1992. године био мобилисан и послат на положај у Вићково брдо, да је и сутрадан обавио разговор са Николом Ковачем говорећи му да би било добро да се оде код затворених људи и да се разговара са њима, што је он и одобрио, те је он обавио разговор са људима и лично разговарао са њима, да су они тражили објашњење због чега су затворени, а да он није могао да им каже разлог, да су тражили да обаве разговор са Грујом Лаловићем и Ратком Бундалом и да су тражили да буду пуштени, да се он након тога вратио код Николе Ковача и пренео му део разговора, који му је рекао да он ту не може ништа да промени.

Сведок Гојко Лаловић је у свом исказу у претходном поступку дана 22.12.2010. године навео да остаје при исказу од 10.12.2009. године.

Сведок Гојко Лаловић је у свом исказу у претходном поступку дана 26.12.2016. године навео да остаје при исказима од 10.12.2009. и 22.12.2010. године, да просторије Основне школе „Миладин Радојевић“ у Калиновику нису биле коришћене за смештај избеглих цивила српске националности, да су цивили муслиманске националности, то јест радноспособни мушкарци, по одлуци Извршног одбора општине Калиновик имали обавезу редновног јављања у зграду општине, да у то време у Калиновику није било кризног штаба који је контролисао војне и полицијске снаге у Калиновику, да су све активности војних и полицијских снага планиране у Оперативном центру који се налазио у касарни „Горњи логор“ у Калиновику, да је он у Кризном штабу био до краја јуна 1992. године, дан након што су сви радноспособни Муслимани били позвани да се јаве у зграду општине Калиновик ради наводног договора о радној обавези, након чега су ти људи од стране полиције били спроведени у просторије Основне школе „Миладин Радојевић“ где су и били смештени, да се сећа да су им породице тога дана када је он разговарао са њима дошле у посету, да му није било познато шта ће се догодити са тим људима, али је у августу 1992. године сазнао да је већина радноспособних Муслимана који су се налазили у основној школи пребачена у Барутни магацин, а да су одатле одведени на непознату локацију и погубљени, те да је на линији међу борцима чуо приче о страдању тих лица.

Сведок Гојко Лаловић је у свом исказу на главном претресу дана 06.10.2020. године изјавио да остаје при исказима из претходног поступка од 10.12.2009. године, 22.12.2010. године и 26.12.2016. године, да нема ништа ново да дода у вези догађаја у Основној школи „Миладин Радојевић“ у Калиновику током јула и августа месеца 1992. године, да нема представу шта се дешавало тамо, да то није био делокруг његовог деловања и да нема никаквих нових сазнања, да се тада налазио на положају и да је Калиновик напустио половином јуна месеца када је формирана јединица након што је спроведена општа мобилизација.

Сведок Предраг Ђорем је у свом исказу у претходном поступку дана 17.03.2010. године навео да су полицијаци добили задатак да ухапсе цивилно становништво села Јелашца, да је испред станице кренуло седам или осам полицајаца теретним возилом „Там-110“ којим је управљао Милан Перић, да су поред њега у акцији учествовали Александар Церовина, Бранко Станковић, Обрен Ђорем, Данило Ђорем, Предраг Терзић, да се не сећа ко је полицији издао тај задатак, али да су то могли једино да учине начелник или командир, да су по доласку у село Јелашца добили задатак да до камиона доведу све цивиле које затекну у селу, да је акцијом руководио Милан Перић који је био вођа патролног сектора, да је по доласку у село приметио да се изнад села на узвишењу налазе војници, али није приметио да је касније у акцији привођења са њима учествовала и војска, да је поменуто возило након одређеног времена кренуло у правцу засеока Караула и да је тамо остало јер је наводно неко био запуцао на њих, да је сутрадан иолиција послала друго возило „Там-150“ са којим се вратио до Калиновика заједно са делом цивила, док је други део цивила био доведен пешке, да су били спроведени до барутног магацина одакле су сви били пребачени камионом у Калиновик, да су у тој акцији били ухапшени сви цивили које је полиција затекла код куће, осим оних који су успели да побегну, да су сви цивили били затворени у Основној школи „Миладин Радојевић“, да је он обављао стражу у школи у којој су цивили били затворени, да је чуо да је према цивилима било неких злочина, али да се у време када је он био на стражи ниједан инцидент није десио.

Сведок Предраг Ђорем је у свом исказу у претходном поступку дана 27.12.2016. године навео да остаје при исказу од 17.03.2010. године, те је додао да је учествовао у привођењу цивила муслиманске националности у селу Јелашца, које су чинили жене, деца и мушкарци старије животне доби који нису били војноспособни, да су касније ти цивили били затворени у просторијама основне школе коју је обезбеђивала СЈБ Калиновик са активним милиционерима и припадницима резервног састава, да је основни задатак био да се спречи бекство тих цивила, да се у сменама када је он био чувар није догодио ниједан случај малтретирања цивила, да му није познато шта се дешавало у другим сменама, да се сећа Далибора Крстовића, да га је у то време виђао по Калиновику, али да он није долазио у основну школу у време када је он био чувар и да му није му познато да ли је долазио у неком другом периоду.

Сведок Предраг Ђорем је у свом исказу на главном претресу дана 03.11.2020. године навео да остаје при исказима из претходног поступка од 17.03.2010. године и 27.12.2016. године и додао да је током августа месеца 1992. године његова дужност била да чува затворена лица у Основној школи „Миладин Радојевић“ у Калиновику, да за време његове дужности није било никаквих проблема, да су смене трајале по седам или петнаест дана, након чега се ишло на терен, да је приликом држања страже стајао на предњем улазу, да их је у сменама било по један, односно да је био сам у смени, да не зна колико је лица било смештено у школи током августа месеца 1992. године, да је током држања старже обилазио лица која су била смештена у физичкој сали и учионицама, да је већином познавао људе који су се налазили у основној школи, да је било и мушлараца и жена, да током његове смене нико није покушавао да уђе у основну школу, да му је задатак за чување страже дао претпостављени командир Нађо Зељаја. Сведок Ђорем је изјавио и да није вођена никаква евиденција о затвореним лицима у школи, да познаје Далибора Крстовића, да га је упознао у Калиновику, да се нису дружили, већ су се познавали као пролазници, да лица која су боравила у основној школи нису била закључена у физичкој сали и учионицама, да су могла да се крећу уколико су имали потребу за одлазак до тоалета, али да нису имали слободу да се крећу по другим просторијама у школи.

Након што је сведоку Предрагу Ђорему предочен његов исказ из претходног поступка од 17.03.2010. године у делу у коме је навео да је чуо да је према цивилима у школи било неких злочина, сведок Предраг Ђорем је изјавио да се не сећа да је тако изјавио, односно да је могуће да је то рекао, али да се у овом тренутку тога не сећа и да је прошло доста времена од критичног догађаја.

Сведок под псеудонимом „Б-4“ је у свом исказу у претходном поступку дана 01.07.2010. године, са чијом садржином се суд упознао на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП током доказног поступка, будући да сведок због болести није могао да приступи у суд, о чему је доставио медицинску документацију, навео да није учествовао у хапшењу цивила која су се дешавала 1992. године у Калиновику, да је у то време обављао дужност резервног полицајца, да је у полицији био ангажован од пролећа 1992. године, да је као резервни полицајац радио на обезбеђењу у основној школи у Калиновнику у којој су биле затворене жене муслиманске националности, да су најчешће са њим били Душко Мандић, Милан Лаловић, Обрен Ђорем и Брано Сладоје, да се добро сећа догађаја када је у просторију школе дошао Дадо Крстовић кога није познавао од раније, да му се он тако представио и казао да иде да види комшиницу чије је презиме изговорио (што је презиме сведока под псеудонимом „Б-1“), да је са њим било и више других војника, да је своју комшиницу одводио у неку

просторију која се налазила у приземљу школе, да он није видео шта је он тамо радио, али је закључио да је он исту силовао из разлога што је са њом остао у тој просторији око сат времена и што је при изласку коментарисао: „Да видиш шта комшија комшиници може да уради“.

Сведок под псеудонимом „Б-4“ је у свом исказу у претходном поступку дана 29.11.2016. године навео да остаје при исказу од 01.07.2010. године и додао да је био присутан у школи када је у исту дошло лице које се представило као Далибор Крстовић, да је са њим највише разговарао Милан Лаловић који је тада био вођа смене, а потом је Лаловић то лице које се представило као Далибор Крстовић одвео на спрат школе на коме се налазила учионица у којој су биле смештене заробљене жене бошњачке националности које су ту противправно задржаване без икаквог законског основа, да је Далибор Крстовић тада пред њим, Миланом, Душком и Обреном Ђоремом рекао: „Да видиш шта комшија комшиници може урадити.“

Сведок Хаснија Ахатовић је у свом у исказу у претходном поступку дана 30.08.2010. године, са чијом садржином се суд упознао на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП током доказног поступка, будући да сведок због болести није могла да приступи у суд, о чему је доставила медицинску документацију, изјавила да је до рата 1992. године живела у Калиновику и била запослена на пилани у Јажићима, да је на слободи била до 02.08.1992. године, да су 25.06.1992. године били ухапшени сви мушкарци Муслимани, да су жене које су живеле у Калиновику ишле у посету својим мужевима и синовима, да су 02.08.1992. године у њен стан дошла два милицонера СЈБ Калиновик које је добро препознала, Александар Церовина и Предраг Терзић, да су од ње тражили да пође са њима у полицију како би дала изјаву, да је приметила је да је не воде у полицију, него у правцу школе, да су је довели у Основну школу „Миладин Радојевић“ и рекли јој да иде на спрат у учионицу, да није смела ништа да их пита, да је по доласку у учионицу затекла око четрдесет Калиновчана Муслимана, мушкараца, жена и деце, да је поред ње била Злата Рецовић и много људи и жена које је познавала, да је касније у просторију у којој се налазила, доведена група жена из Мјеховине и група их Виховића, да су по њиховом довођењу почеле тортуре, да је дошао Перо Елез који се тако представио и кренуло је са злостављањем цивила, да су им биле одузете све вредности, да су скидани голи, неки од њих и ударани, да су долазиле групе војника који су тражили да их зову четницима, да је у тој школи провела двадесет два дана, да су из школе одведени Зулфин син Алмир и две сестре близнакиње Фатима и Аземина Перван, да је она са мајком Алмира Кадрића, Самијом Кадрић, покушавала да сазна куда су одведени, да је то било у првој половини августа месеца око пола дванаест ноћу када су ушла два или три војника и тражили да се јаве две сестре близнакиње које су пуцале и дечак од тринаест година, да је са Самијом Кадрић дошла до приземља, али су они већ изашли и нису могли да виде куда су отишли, да су код улазних врата тада затекли полицајца Данила Ђорема и питали га куда су одведени, да је Данило рекао да ће све бити у реду и да ће се одмах вратити и наредио им да се врате у учионицу, а да се Алмир и две сестре близнакиње Перван никада нису вратили. Даље је навела да су у току њеног боравка у школи убијени Сејдо Кешо и Един Бићо, да је у школи убијен и један човек из Гацка, да је имала прилику да види злостављање Едина Бића који је лежао у кориту пуном воде док су га војници ударали и потапали у воду, да су у просторији у којој су убијени Сејдо Кешо и човек из Гацка на зиду били видљиви трагови од метака и крви, да су из просторије у којој су они боравили одведени и Мурат Рецовић, Хашим Хатић и Мујо Перван који се никад нису вратили, да је велики број жена из њихове просторије био одвођен на силовање, да се сећа да је

у просторијама школе у једној од учионица силована сведок под псеудонимом „Б-1“ која је била супруга њеног пословође, да је сведок под псеудонимом „Б-1“ била извођена и да је по повратку у просторију Злати Рецовић и њој рекла да је силована, али да није рекла ко је силоватељ.

Сведок Хаснија Ахатовић је у свом исказу у претходном поступку пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине дана 22.03.2017. године, са чијом садржином се суд упознао на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП током доказног поступка, будући да сведок због болести није могла да приступи у суд, о чему је доставила медицинску документацију, навела да остаје при исказу од 30.08.2010. године и додала да је боравила у просторијама Основне школе „Миладин Радојевић“ у заробљеништву, да су многе жене извођене из учионице у којој су биле од којих је чула приче да су силоване, да су из учионице у којој је била изведене сведок под псеудонимом „Б-1“ и Злата Рецовић, да су у школи биле затворене и жене из Гацка, да су многе жене вођене у викендицу изнад Мјеховине и тамо силоване према њиховим причама, али да не може да се сети имена тих жена обзиром да је прошло пуно времена, да су једног дана у касним ноћним сатима у учионицу ушла три њој непозната лица у војним униформама и рекли да се јаве сви који су млађи од тридесет година ради разговора са њима, да се не сећа ко је тачно тада рекао да нема никог млађег од тридесет година, након чега су та лица у војним униформама прозвали сведока под псеудонимом „Б-1“ и рекли јој да пође са њима, да су у том моменту њена деца, односно две ћерке колико се сећа, почеле да вриште и да је дозивају, да не зна колико дуго се сведок под псеудонимом „Б-1“ задржала ван учионице, да се вратила у учионицу плачући, да је она питала шта јој се догодило, али је сведок под псеудонимом „Б-1“ одмахнула руком, а након неколико сати када се мало смирила, рекла је да су је у суседној учионици силовала три лица, с тим што се не сећа да ли је сведок под псеудонимом „Б-1“ тада рекла њихова имена.

Сведок под псеудонимом „Б-5“ је у свом исказу у претходном поступку дана 07.09.2010. године навела да је до рата 1992. године живела у општини Калиновик са родитељима, да су током јуна месеца 1992. године у село дошли полицајци, међу којима је препознала Сашу Церовину, како би ухапсили мушкарце, да су тражили њеног брата и њеног оца, да је она рекла да брат није ту, а да се отац налази на њиви у насељу Караула, па су је послали да га позове, да је на путу срела оца и рекла му да га тражи полиција, да су сви мушкарци Муслимани који су били затечени у селу каминоном одвежени у Калиновик, да је њен отац следећих дана био затворен у Основној школи „Миладин Радојевић“ где га је редовно посећивала, а да је након пар дана пребачен у барутни магацин и да више није могла да га види, да је 01.08.1992. године пред мрак била јака пуцњава по селу, да су пред њихову кућу дошле комшије Миодраг Бадњар, Блашко Бадњар, Саво Пухало и други, наоружани аутоматским пушкама, при чему су неки били у војним униформама, а неки у цивилу и рекли им да се сви спреме и да иду до куће Авде Кеше, да су она и мајка тамо затекли и друге мештане муслиманске националности, да су најпре одведени до барутног магацина, а одатле камином пребачени до Основне школе „Миладин Радојевић“ где су били затворени у једној просторији на спрату школе, да прва три или четири дана нису ништа јели, да им је био одузет сав новац, да су се вршили многи злочини према њима и да се добро сећа када је у кориту испред њихове учионице злостављан Един Бићо, који је био веома болестан, да се наредних дана такође наставило злостављање, да су многе жене одвођене из учионице и враћане поново, да су одвели близнакиње Перван, пред мрак их вратили у учионицу и поново исто вече одвели скупа са дечаком

Алмиром Кадрићем који је имао тринаест година који се никада више нису вратили, да јој је познато да су из њихове учионице извођене жене и силоване, да јој је познато да је силована сведокиња са псеудонимом „Б-1“ али да не зна ко ју је силовао, да је она била затворена до 29.08.1992. године када је размењена на Јакомишју.

Сведок под псеудонимом „Б-5“ је у свом исказу у претходном поступку дана 22.02.2017. године навела да остаје при исказу од 07.09.2010. године, да се не сећа тачно дана, али да се сећа да је био август месец 1992. године када су у вечерњим сатима у учионицу ушла непозната лица и позвала сведокињу под псеудонимом „Б-1“ да изађе са њима испред учионице и једну старију жену чијег имена не може да се сети, да се иста у учионицу вратила након неколико сати, а након што је она упитала: „Де си била до сад?“, она јој је одговорила: „Знаш где сам била“, да јој је у њој у том моменту постало јасно да је она силована, да се сећа да је та друга жена која је са њом изведена у исто време убрзо враћена назад и да је том приликом пред свима рекла: „Види шта од мене овако старе урадише, силоваше ме, отимала сам се и бранила, али нисам успела“.

Сведок под псеудонимом „Б-5“ је у свом исказу на главном претресу дана 14.07.2020. године навела да остаје при исказима из претходног поступка од 22.02.2017. године и 07.09.2010. године, да лично не познаје окривљеног Далибора Крстовића, да га никада није видела, да је у Основној школи „Миладин Радојевић“ провела око месец дана од 01. до 29.08.1992. године, да је све време била смештена у истој просторији, да жене које су са њом биле никада нису мењале просторију, да је било доста жена, да су такође међу њима били и мушкарци, да су након одређеног времена мушкарци били одведени, а да су остале само жене биле, да су неки од стражаара који су били из Миљевине и из Калиновика у униформама долазили у просторију у којој је била смештена и одводили девојке, узимали злато и паре, скидали мушкарце, да она није одвођена из просторије у којој је боравила, будући да се најчешће крила у ормарима који су били у тој учионици, да се сећа догађаја када су у учионицу ушла непозната лица у војним униформама и позвала сведока под псеудонимом „Б-1“ да изађе, да не може да се сети колико их је укупно дошло, да је сведок под псеудонимом „Б-1“ изашла, а након одређеног времена се вратила, да је она по повратку питала где је била, а она јој је одговорила: „Знаш где сам била“, да јој је било јасно где је била и шта се десило, да је након повратка сведок под псеудонимом „Б-1“ изгледала ужасно, да није могла да седи, да јој је рекла да су је водили и да су је силовали, да је није питала ко ју је одвео.

Сведок Елвир Чусто је у свом исказу у претходном поступку дана 27.04.2016. године пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине навео да је за Далибора Крстовић чуо из прича његове покојне мајке Хасне Чусто, да је 1992. године имао четрнаест година и да је живео у селу Јелашце у општини Калиновик са мајком, оцем и два старија брата, да је у првој половини 1992. године његов отац који је радио у ОУР „Шумарство Зеленгора“ Калиновик престао да иде на посао, да су у марту и априлу месецу 1992. године кроз село пролазили војници за које су говорили да су припадници војске Пере Елеза, да је 25.06.1992. године у њихово село дошао Пухало, чијег имена не може да се сети и донео Бошњацима позиве да се јаве у Калиновик због договора о даљем послу, да је његов отац отишао до комшије Насуфа Бића, а да су други мушкарци поступајући по овом прогласу отишли ка Калиновику, да су око 15:30 часова приметили да је војни камион из правца Калиновика дошао до куће Бадњара, која је удаљена око двеста до триста метара од њихове куће, да је са прозора видео како војници спроводе мушкарце према том камиону, да је изашао из куће, отишао на брдо како би боље видео шта се

дешава, да се тамо иза њега створило око тридесет полицајаца, међу којима је препознао Александра Церовину и Предрага Терзића, да су се остали полицајци разишли према бошњачким кућама, да га је Церовина питао за брата Нецада где је, да му је он одговорио да не зна, након чега га је песницом ударио у стомак, а затим и ошамарио, да је потом отишао кући где је затекао мајку, да су одмах за њим дошли Александар Церовина, Предраг Терзић и Илија Ђорем са још неколико полицајаца, да је Предраг Терзић ушао у кућу и извео његовог брата Алмира, рекао њему и брату да иду на камион. Даље је навео да је њихова мајка када су их повели рукама обгрлила Алмира и рекла им да га не воде, да су им пришли и Терзић и Церовина, раздвојили их и његовог брата попели на камион, да су и њега хтели на камион да попну, али је Илија Ђорем рекао: „Пусти њега, видиш колишни је, шта ћеш од њега", након чега су га пустили, да је имао утисак да је једино Илија Ђорему од присутних полицајаца било тешко да гледа шта се дешавало, да је пришао мајци која је у том моменту лежала на земљи и плакала и пробао да је утеши, да се сећа да су се сутрадан у кући Авде Кеше скупиле жене и договориле се да оду у Калиновик како би виделе шта је са њиховим мужевима и синовима, да је доста жена кренуло ка Калиновику, а међу њима његова мајка и он, да су прво дошли до општине, где им је тада речено да су људи затворени у Основној школи „Миладин Радојевић", да су потом отишли до школе где је било неколико стражара полицајаца, међу којима је приметио Предрага Терзића, да су их полицајци пустили да уђу унутра, да је у ходнику видео пуно људи, њихових комшија и познаника бошњачке националности, међу којима су били његов отац и брат Алмир, да им полицајци нису дозволили да остану дуже са својим ближњима, да је то био његов последњи сусрет са оцем и братом и да их више никада није видео, да је сутрадан заједно са Ахмо Бићом и Мујом Бићом напустио село и отишао у бошњачко село Мјеховина одакле је родом његова мајка, а да је његова мајка остала у селу. Сведок је такође навео да му је мајка испричала да је била лишена слободе заједно са другим женама Бошњакињама, да су прво одведене до барутног магацина у склопу касарне, а касније биле смештене у основној школи у Калиновику где су боравиле један месец и тринаест дана, да му је мајка помињала Далибора Крстовића који је једном одвео сведока под псеудонимом „Б-1" која је боравила у учионици на спрату Основне школе „Миладин Радојевић" са другим женама, децом као и старијим људима, да је са њима боравио и Един Хаџић који је био дијабетичар, да су га неки војници извели, убацили у корито и сипали воду у њега док није подлегао и да му је мајка говорила да је тада ту била присутна и Злата Рецовић.

Сведок Елвир Чусто је у свом исказу на главном претресу дана 06.10.2020. године навео да остаје при исказу из претходног поступка од 27.04.2016. године и додао да му је све што зна о догађајима који су се десили у Основној школи „Миладин Радојевић" познато из прича његове мајке Хасне Чусто, која је у тој основној школи била затворена око месец дана, да је његова мајка крајем јула месеца 1992. године доведена у Основну школу „Миладин Радојевић", да је у учионици у којој је била смештена било између шездесет и седамдесет жена, да је једно вече дошло пет, шест војника међу којима је била једна жена и да су одвели две сестре близнакиње Перван и Алмира Кадрића, који је био 1977. годиште, да се њих троје након тога више нису вратили и да их после тога нико није видео, да му је мајка причала да је Дадо Крстовић дошао по сведока под псеудонимом „Б-1" и одвео је, да је након извесног времена та жена враћена у јако лошем стању, да се по том њеном стању могло наслутити да је била злостављана, да је сведок под псеудонимом „Б-1" сво време ћутала, да није ништа причала, да се тек касније сазнало о чему се ради, да се ради о особи коју је он

именовао у свом исказу у претходном поступку, да му је његова мајка рекла име и презиме те женске особе.

Сведок Душко Мандић је у свом исказу у претходном поступку пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине дана 29.11.2016. године навео да је на почетку ратних дешавања у Босни и Херцеговини 1992. године живео у селу Божановићи, општина Калиновик, да је био запослен у предузећу „01. октобар Витекс“ као портир до половине септембра 1991. године када је добио позив СЈБ Калиновик да се јави у резервни састав Станице милиције, што је и учинио, да је од половине септембра 1991. године у милицији провео два месеца као активни припадник резервног састава, да је од почетка децембра 1992. године био демобилисан из резервног састава, након чега се поново вратио на посао у „Витекс“ а крајем марта или почетком априла 1992. године поново добио позив за мобилизацију у резервни састав СЈБ, да је у то време начелник СЈБ био Бошко Говедарица, а командир Станице милиције Исмет Пољак, да је у априлу месецу 1992. године дошло до поделе СЈБ Калиновик по националној основи, да је један дан дошао на посао и приметио да његове колеге муслиманске националности, осим Нихада Суљића, нису дошле на посао и након тога се више нису појављивали. Даље је навео да је крајем маја 1992. године у Калиновику приметио већи број униформисаних наоружаних људи, да је крајем јуна 1992. године група од тридесет до четрдесет Муслимана дошла до Основне школе „Миладин Радојевић“ где је био дежурни и рекли му да су им његове колеге из Калиновика рекле да дођу ту, да их је спровео у просторије школе до фискултурне сале и ту их оставио, да је истог дана дошао Говедарица, бивши начелник СЈБ Калиновик и пописао све Муслимане који су били у фискултурној сали, да је у наредним данима приметио да се број Муслимана у сали повећава, да их је након осам дана у сали било између педесет и шездесет, а да је он затим добио нов распоред на локалитету Росуље-Кутине, да се све то дешавало половином јула месеца 1992. године, да је ту провео десетак дана и да је крајем јула или почетком августа месеца 1992. године био поново распоређен на стражу у Основној школи „Миладин Радојевић“ у Калиновику, да је по јављању на дужност приметио да у фискултурној сали више нема ниједног мушкарца муслиманске националности, а од колега стражара је сазнао да су одведени у простор барутног магацина у Калиновику, а да су потом у школу доведене жене муслиманске националности из Гацка. Сведок је даље навео да су поред њега стражари у основној школи били Славко Лаловић звани Усташа, Милан Лаловић, Момир Говедарица, Илија Ђорем, Данило Ђорем, Обрен Ђорем. да су интервентни вод СЈБ Калиновик чинили активни полицајци Саша Церовина, Драган Церовина, Предраг Терзић и Саво Црњак, да су почетком августа месеца 1992. године у просторије школе почеле да пристижу жене муслиманске националности из Калиновика које су доводиле његове колеге или су долазиле саме јер им је речено да се јаве у основну школу, да се сећа да су у школу често долазили Шешељевци, да се међу колегама причало како они малтретирају и злостављају затворене жене, да му је једном приликом сведок под псеудонимом „Б-1“ уплакана испричала да је претходну ноћ силована од стране њеног комшије Далибора Крстовића, да је он сведока под псеудонимом „Б-1“ познавао од раније, тако што му је прво пришла једна непозната госпођа и рекла му да га треба сведок под псеудонимом „Б-1“, да се он попео на спрат школе и у ходнику затекао сведока под псеудонимом „Б-1“ која му је испричала да је Далибор Крстовић звани Дадо према њој починио силовање, да је покушао да је смири и рекао јој да ће покушати да заштити убудуће, да је тај случај силовања пријавио дежурном у полицијској станици, да му није познато да ли су у СЈБ Калиновик предузете икакве мере према Далибору Крстовићу, ни да ли су наводи сведока под псеудонимом „Б-1“ детаљно испитани.

Сведок Душко Мандић је у свом исказу на главном претресу дана 06.10.2020. године навео да остаје при исказу из претходног поступка од 29.11.2016. године и додао да су у Основној школи „Миладин Радојевић“ најпре били смештени мушкарци Муслимани, а касније и жене муслиманске националности, да је он у том периоду био резервни полицајац који је имао задужење на обезбеђењу школе, да је на пословима обезбеђења школе радио по сменама, да је некада у смени било два, а некада три полицајца, да су то били резервни полицајци, да су приликом обављања послова обезбеђења били смештени пред школом, да су обилазили око школе, да главна врата школе нису била закључана, да су док су у школи били смештени мушкарци муслиманске националности у школу долазиле њихове жене и деца да их обиђу, да су током августа месеца 1992. године када су у школи биле смештене жене муслиманске националности, у школу улазили паравојници, да те људе није познавао, нити је знао ко су, да становници Калиновика нису улазили у школу, већ само људи са стране, да су улазили силом, да их нико није пуштао да уђу унутра, да су били углавном пијани, да их је улазило у више група и да су они морали да позивају у помоћ интервентни вод како би успели још више људи да спрече да уђу у школу. Сведок је даље навео да је сведок под псеудонимом „Б-1“ пре рата радила заједно са њим у истом предузећу, да је она тражила да лично прича са њим, да му је том приликом рекла: „Душко, имала сам проблем ноћас са својим комшијом“ и рекла му кроз плач да је била силована од стране свог комшије Даде Крстовића, да он њега није познавао, да је позвао дежурног полицајца и рекао му да је било проблема прошле ноћи, да се касније није интересовао у вези тог предмета, да не зна шта је са тим било, да не може тачно да се сети ко је са њим био у смени када је причао са сведоком под псеудонимом „Б-1“, да је био или са Лаловићем или са Ђоремом и да је о том догађају и разговору са сведоком под псеудонимом „Б-1“ усмено обавестио свог надређеног.

Сведок Александар Церовина је у свом исказу у претходном поступку дана 30.11.2016. године навео да је био запослен као милиционер у Станици милиције Калиновик од 01.07.1979. године, да је уочи ратних дешавања у станицу стигла депеша у којој се од свих припадника захтевало да потпишу лојалност Српској републици Босне и Херцеговине, што су колеге Муслимани, осим Нихада Суљића, одбили и потом престали да долазе на посао, да је међу њима био и дотадашњи командир Станице милиције Исмет Пољак, кога је заменио Нећо Зељаја, да је начелник СЈБ био Бошко Говедарица, да је пред крај априла или почетком маја 1992. године на локалитету Доброг поља у месту Саставци нападнута патрола Станице милиције Калиновик од стране лица која су затечена приликом постављања минско-експлозивних средстава и том приликом је смртно страдао Драго Пржуљ, а да су након овог догађаја смртно страдали и Јагош Елез и његов син. Даље је навео да су се после тог догађаја пред зградом општине окупили бројни радноспособни мушкарци несрпске националности, којима је неко из општине упутио позиве да се ту јаве, одакле су камионима пребачени у Основну школу „Миладин Радојевић“ у Калиновику, да је школа била под контролом Станице милиције Калиновик, да су његове колеге милиционери из редовног и резервног састава вршили обезбеђење школе у дневним сменама, да су и они у станици добили усмену наредбу да доведу радноспособна лица несрпске националности која се нису одазвала позиву из разлога њихове сигурности, да су мушкарци несрпске нациналности били задржани у просторијама Основне школе „Миладин Радојевић“ петнаест до двадесет дана, након чега су пребачени у Барутни магацин у Калиновику, да су почетком августа месеца 1992. године скоро све жене муслиманске националности које су остале у Калиновику биле доведене у ту основну школу из

сигурносних разлога и из страха да због погибије српских војника на Рогоју не буде одмазде над њима, да је у то време у Калиновику било паравојних формација, да у време док је он био на стражи није било никаквих незаконитих дешавања у школи, попут злостављања или малтретирања жена које су биле затворене у просторијама школе, да мисли да су те жене одведене на Јакомишље према Љутој и да су тамо размењене, али да није у потпуности сигуран јер у томе није учествовао. Сведок је такође навео да су поред њега стражу обављале његове колеге Мирослав Мишур, Данило Ђорем, Илија Ђорем, Милош Велетић, Душко Мандић, Душан Церовина, Драган Церовина, Славко Лаловић, Милан Лаловић и други којих се не може да се сети, да није чуо приче о злостављању жена док је обављао страже у Основној школи „Миладин Радојевић", нити су се такви случајеви дешавали у његовој смени.

Сведок Александар Церовина је у свом исказу на главном претресу дана 21.07.2020. године навео да остаје при исказу из претходног поступка од 30.11.2016. године и додао да је у летњем периоду 1992. године обављао дужност стражара у Основној школи „Миладин Радојевић", да је Далибора Крстовића упознао када је избегао у Калиновик из Трнова, да за време док је обављао стражу у основној школи није видео да је Далибор Крстовић долазио у школу, да није видео никога да долази у школу осим људи који су били задужени за обезбеђење, да није чуо било какве приче о томе да се дешавало нешто незаконито, да су обезбеђивање давали тако што су стајали на улазу у основну школу, да је основна школа имала главни и споредни улаз за просветно особље који је био закључан, да је главни улаз увек био откључан, да просторије у којима су током лета 1992. годне били смештени људи у школи нису биле закључане, да су њима распоред за обезбеђење школе углавном давали командири, односно руководни радници, да није чуо никакве приче у вези силовања у тој основној школи, ни тада, ни након ратних дешавања и да му се нико од затворених људи није жалио на третман у школи.

Сведок Наза Перван је у свом исказу у претходном поступку дана 22.02.2017. године, са чијом садржином се суд упознао на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП јер је испитано лице умрло, навела да је на почетку ратних дешавања у Босни и Херцеговини живела у породичној кући са супругом и две ћерке у селу Јелашца у општини Калиновик, да је крајем јуна 1992. године био заробљен највећи део мушкараца муслиманске националности који су били натоварени на камион и под полицијском пратњом одвезени ка Калиновику, да је она наредног дана са децом отишла у Калиновик и тамо сазнала да је њен супруг Ибро са осталим мушкарцима затворен у Основној школи „Миладин Радојевић", након чега се упутила у школу и тамо затекла велики број полицајаца, да је успела да види супруга, који је ту био затворен петнаест дана, а да је након тога заједно са осталим мушкарцима пребачен у барутни магацин у Калиновику, где јој није било омогућено да види супруга, да су дана 01.08.1992. године у вечерњим сатима пред њену кућу дошли Миодраг Бадњар, Блашко Бадњар, Саво Пухало који су јој рекли да пође са њима до куће Авде Кеше, да је приликом доласка пред ту кућу приметила да су скоро све жене и деца из села били на окупу, да су тада одведени до барутног магацина, где су натоварени на камион, одвежени у Основну школу „Миладин Радојевић" и затворени у учионици на спрату школе, да им није било омогућено да напуштају ни ту учионицу, ни школу, да су им убрзо након тога одузели сав накит и паре, да је са њима било и неколико мушкараца од којих се сећа Зије Хаџића, Тахира Пањете и Сејде Кеше. Даље је навела да су полицајци који су их обезбеђивали често изводили жене и враћали их након пар сати, да се на тим женама могло приметити да су силоване јер су се враћале рашчупане косе

и подеране одеће, да се сећа да су једну ноћ одвели сведока под псеудонимом „Б-1“ и једну старију жену из Сарајева, да се та жена убрзо вратила и рекла да је силована, да је сведок под псеудонимом „Б-1“ дошла након неколико сати, касно у ноћ, да су њена деца за то време била са њима у учионици и плакала, да су се по повратку сведока под псеудонимом „Б-1“ у учионицу многе жене окупиле око ње и питале где је била, да им је она одговорила да знају где је била, да су у учионици све жене биле уплашене јер се није знало коју ће следећу одвести и силовати.

Сведок Осмо Бублин је у свом исказу у претходном поступку дана 02.03.2017. године навео да је на почетку ратних дешавања живео у Соколовић колонији са супругом и двоје малолетне деце, да је његова породица, односно отац, мајка, сестра и брат живели у породичној кући у селу Љута, општина Калиновик, да је крајем априла 1992. године са породицом отишао у село Љута, да је његов брат Сеад Бублин био подпредседник Скупштине општине Калиновик, да је његов брат на посао ишао до 10.05.1992. године, да су у том периоду до њих дошле приче да се у Калиновику окупљају резервисти ЈНА који су искључиво били српске националности, да су долазиле информације да се Муслимани у Калиновику приводе на информативне разговоре у Станицу милиције, да је у мају или јуну месецу 1992. године српска војска напала села Кутине, Дагањ, Хотовље, Бојић, Брда и село Сочане из артиљеријског наоружања, да су сви Муслимани који су тамо живели напустили ова места и побегли у правцу Љуте, да је у јуну 1992. године дошло до формирања заточеничких логора у Калиновику у које је затворено комплетно муслиманско становнишво које није успело да побегне из Калиновика, као и Муслимани са подручја Гацка и Фоче, да је у Калиновику био формиран Кризни штаб српске општине у коме су били Грујо Лаловић, председник Кризног штаба, Мирко Симић, директор банке, да мисли да су у штабу били Ратко Бундало и Нађо Зељаја, да је у октобру 1992. године било формирано Ратно председништво Скупштине општине Калиновик, да је он именован за председника и ту функцију је обављао све до јануара 1994. године, да је Калиновик напустио средином јула месеца 1993. године, пар дана пре напада Војске Републике Српске.

Сведок Осмо Бублин је у свом исказу на главном претресу дана 21.07.2020. године навео да остаје при исказу из претходног поступка од 02.03.2017. године и додао да је јул и август 1992. године провео у селу Љута које се налази у Месној заједници Врховина Љута, да у том периоду није био присутан у Основној школи „Миладин Радојевић“, већ је само имао информације шта се дешавало тамо, да је знао да је школа претворена у неку врсту логора, да су људи који су избегли из Калиновика у том периоду причали о страхотама које су се дешавале у основној школи, да је имао сазнања да су девојке које су биле затворене у тој основној школи одвођене, да је око тридесет њих силовано у том логору, да су одвођене увече, а враћане ујутро и да су најчешће одвођене у кућу у Калиновику, такозвану Караманову кућу и на фарму „Павловац“.

Сведок Тахир Пањета је у свом исказу у претходном поступку дана 03.03.2017. године навео да је на почетку ратних дешавања у Босни и Херцеговини живео у Калиновику, да је почетком 1992. године председник Скупштине општине био Никола Ковач, председник Извршног одбора Грујо Лаловић, начелник СЈБ Калиновик Радомир Тошевић, а командир милиције Исмет Пољак, да је крајем марта или почетком априла 1992. године за начелника СЈБ Калиновик именован Бошко Говедарица, а за командира Станице милиције Нађо Зељаја, да је у Калиновику постојао артиљеријски полигон, да је увек било војске јер су многе јединице долазиле на обуку, да је у 1992. години

приметио повећану концентрацију војске, и то паравојних формација, да је 17.05.1992. године у послеподневним сатима од комшија добио информацију да су Муслимани у Калиновику почели да добијају позив ради јављања у просторије Станице милиције и саслушања због наоружања, да је по доласку у Станицу милиције био спроведен на први спрат у канцеларију Рајка Вишњевца, који је био крим.техничар и који му је рекао да је добио наредбу од начелника Говедарице да га ухапси, да је он тада био смештен у просторију која је била намештена за преноћиште полицајаца, где је задржан до 13. или 14.06.1992. године, да су након тога пуштени кући уз услов да не напуштају свој дом, да су потом сви Муслимани који су се јавили пред зграду општине били заробљени и спроведени у просторије Основне школе „Миладин Радојевић“ у Калиновику, где су задржани једно време, након чега су пребачени у просторије барутног магацина у овом месту, да је након напада Армије Босне и Херцеговине и заузимања места Рогоја дошло до привођења преосталог муслиманског становништва из Калиновика, углавном старих, болесних и немоћних, жена и деце, да се сећа да је једна група жена која је покушала да изађе на територију под контролом Армије Босне и Херцеговине била пресретнута код села Мосоројевићи, након чега су их спровели у просторије основне школе, да су у основној школи људи углавном били затворени у учионици на спрату, док су у фискултурној сали били затворени Муслимани који су заробљени код Улога, да је у тој учионици било око шездесет Муслимана из Калиновика, већином жена и деце, да је он у просторијама основне школе боравио четири до пет дана, а потом је пребачен поново у просторије Станице милиције у Калиновику.

Сведок Тахир Пањета је у свом исказу на главном претресу дана 03.11.2020. године навео да остаје при исказу из претходног поступка од 03.03.2017. године, с тим што је додао да Далибора Крстовића не познаје лично јер Крстовић пре рата није ни живео на подручју општине Калиновик, да је боравио у периоду од 01. до 04.08.1992. године у основној школи у Калиновику, да је пребачен из школе у станицу милиције, да се за то време колико је провео у основној школи нагледао разних ствари, малтретирања, одвођења и убијања, да су у основној школи били смештени људи бошњачке националности, да је у школи било заробљених и мушкараца и жена, да су се у фискултурној сали налазиле жене из Гацка које су ухваћене на подручју Улога и спроведене ту, док су се на спрату налазили људи из Калиновика који су 01.08.1992. године доведени, да учионица у којој су се налазили никада није била закључана, да су у Основну школу „Миладин Радојевић“ спроведени од стране резервног састава полиције из Калиновика који су једно по подне дошли и целокупно бошњачко становништво покупили и одвели у основну школу, да се у учионици на првом спрату налазило четрдесет до педесст људи, да је било и мушкараца и жена и деце, да је од жена које су касније изашле из основне школе чуо за Далибора Крстовића, да је био мало настран и да је малтретирао жене, али да ништа конкретније не може да каже.

Сведок Селим Хамзић је у свом исказу у претходном поступку 10.03.2017. године, са чијом садржином се суд упознао на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП јер је испитано лице умрло, навео да је на почетку ратних дешавања у Босни и Херцеговини 1992. године живео са супругом и двоје малолетне деце у Сарајеву, да је био запослен у ЈНА као наставник Војне академије копнене војске која је била смештена у касарни „Маршал Тито“ до половине фебруара 1992. године, када је по ратном распореду распоређен у касарну у сарајевском насељу Лукавица, где је остао до 31.05.1992. године када је одлучио да напусти ЈНА због њеног тадашњег учешћа у нападу на град Сарајево, да је из Лукавице пребачен на Јахорину, одакле се пешке спустио у своје родно село Хамзиће где се придружио Територијалној одбрани Републике Босне и

Херцеговине, тадашњем Општинском штабу у Трнову, да је због војног знања и искуства убрзо постављен за командира одреда Делијаши, на којој позицији је био до друге половине августа месеца када је постављен за начелника Општинског штаба Територијалне одбране Трнова, да је у време док је он био командант одреда Делијаши Војска Републике Српске у садејству са ЈНА извршила заузимање Трнова и превоја Рогој са циљем успостављања путне комуникације између Лукавице, Трнова и Калиновика који је био под контролом Републике Српске, да у том периоду није добијао информације о стању у Калиновику, да је крајем јула, тачније 31.07.1992. године Армија Босне и Херцеговине извршила ослобађање Трнова и превоја Рогој и додатно пресекла путне комуникације између Лукавице и Калиновика, да је у другој половини августа 1992. године први пут отишао на подручје територије општине Калиновик, на Јакомишље, на којем је била успостављена линија одбране од Трнова према Калиновику, да је гада први пут чуо информације о заробљеним Муслиманима у основној школи, да је било доста непотврђених прича о убиствима и нестанку Муслимана у Калиновику, али да званичне информације о стању у Калиновику никада није добио, па му није познато шта се тачно дешавало.

Сведок Мемна Јашаревић је у свом исказу у претходном поступку дана 20.03.2017. године навела да је била запослена у Скупштини општине Калиновик као директор Управе прихода, а по тој функцији је била и члан Извршног одбора СО Калиновик до почетка априла 1992. године када је решењем Извршног одбора упућена на чекање до даљњег због националне припадности, да се слична судбина догодила и осталим колегама Муслиманима у наредном периоду, да је крајем априла или почетком маја месеца 1992. године у Калиновик дошло око триста избеглица из Јелача и околних села, углавном жена и деце муслиманске националности, да је једне ноћи назвао Владо Тепавчевић, начелник Службе за урбанистичке послове у којој је и она некада радила, који јој се тада представио као представник Кризног штаба и рекао јој да Муслимани треба да организују и сместе те избеглице по својим кућама, да су избеглице прво биле смештене у просторијама Основне школе „Миладин Радојевић“ у Калиновику, а потом су били позвани остали Муслимани да их прихвате у своје куће, да су тада општином Калиновик руководили Срби из СДС предвођени председником Скупштине општине Николом Ковачем и председником Извршног одбора Грујом Лаловићем, да је она током маја месеца 1992. године ретко напуштала стан из страха за своју сигурност, да је једног дана док су код ње биле избеглице на врата дошла патрола милиције како би извршили претрес стана, да су почетком месеца јуна 1992. године она, Тахир Пањета, Кешо Салко, Кешо Алто, Хатибовић Салко и још неки људи одлучили да напусте Калиновик, те су тражили пријем код председника Извршног одбора Грује Лаловића како би договорили да пусти сво муслиманско становништво да напусти ово место, да их је у општини примио Сладоје Миливоје, тодашњи директор Основне школе „Миладин Радојевић“ који их је саслушао и рекао да ће видети шта може да уради, али да Калиновик не могу да напусте, да је њен муж био заробљен 25. или 26.06.1992. године са преосталим војноспособним мушкарцима муслиманске националности у Калиновику и одведен у просторије основне школе у овом месту, а након тога у барутни магацин, одакле је у августу месецу одведен у непознатом правцу од када му се губи сваки траг, све док на локалитету код Миљевине његови посмртни остаци нису ексхумирани заједно са посмртним остацима осталих Муслимана који су одведени из барутног магацина.

Сведок Мемна Јашаревић је у свом исказу на главном претресу дана 14.07.2020. године навела да остаје при исказу из претходног поступка од 20.03.2017. године и додала да

није била затворена у основној школи у Калиновику, да из прича других људи зна о затварању људи у тој основној школи, да је њен супруг био затворен у школи заједно са осталим мушкарцима из Калиновика, где је провео више од месец дана, да је укупно било затворено четрдесет осам мушкараца и да је у том периоду она још увек била на подручју општине Калиновик, да о догађајима из августа месеца 1992. године има сазнања из прича људи и родбине који су прошли кроз тај логор, међу којима је Самија Кадрић која је била затворена са својом мајком, да је она тада имала свега десет година и да су је друге жене често гурале у ћошак како је не би видели, будући да су свако вече долазили војници и одводили жене на Павловац или на нека друга места, да су се жене одатле враћале уплакане, да је вероватно било малтретирања, силовања, да су се враћале у врло тешком стању, да затвореним женама и деци није давана редовно храна, да су некада долазиле групе од троје или четворо мушкараца и тражили паре и злато, да је било пребијања затворених мушкараца, међу којима су највише тукли Зију Хаџића, да је из прича људи који су били затворени у школи најчешће чула име Пере Елеза, да је био помињан и Крстовић, као и одређени Жути или Жуја, односно да је постојала група од три или четири човека која је редовно одводила жене увече и малтретирала и тукла људе.

Сведок под псеудонимом „Б-7“ је у свом исказу у претходном поступку дана 21.03.2017. године навео да је на почетку ратних дешавања у Босни и Херцеговини живео у Калиновику са породицом, да је био запослен у СЈБ Калиновик као редовни полицајац до 29.04.1992. године када је са породицом напустио Калиновик јер није желео да потпише лојалност Српској аутономној области Херцеговина што је тражено од свих Муслимана који су били запослени у СЈБ Калиновик, да је 21.09.1991. године одлуком републичког министра унутрашњих послова покренута мобилизација резервног састава полиције у Социјалистичкој републици Босни и Херцеговини, што је значило да се СЈБ Калиновик трансформише у Ратну полицијску управу у оквиру које су формиране три полицијске станице и то ПС Калиновик са седиштем у Калиновику на чијем челу је био командир Спасоје Додер, чији заменик је био он, да је друга станица била формирана у Улогу, чији командир је био Милан Перић, а заменик Михаљ Суљић, да је трећа станица била формирана на локалитету Доброг Поља, чији командир је био Хатибовић Суђро, а заменик био Драган Церовина. Даље је навео да је начелник ратне полицијске управе Калиновик био је Бошко Говедарица, а заменик Исмет Пољак, да су помоћници били Митар Говедарица и Радомир Тошовић, да је марту месецу 1992. године начелник Ратне полицијске управе Калиновик Бошко Говедарица је затражио од њих да потпишу верност САО Херцеговина, а да након тога могу да остатнуу Калиновику, што је он одбио, да је одлучио да напусти Калиновик, што је и учинио 29.04.1992. године, када је са породицом отишао у Трновско насеље Кијево, где је приступио тамношњој Полицијској управи која је била лојална органима Републике Босне и Херцеговине и да је ту остао до јуна 1992. године када је прешао на полицијски пункт на Бабин до на Бјелашници на локалиету садашњег хотела „Машал“, да је крајем јуна или почетком јула 1992. године Војска Републике Српске заузела Трново и Кијево, а да је дана 01.11.1992. године распоређен на позицију командира Полицијске станице Калиновик са седиштем у Љутој, где је остао до јула 1993. године када је Војска Републике Српске заузела село Љуту и комплетну општину Трново, након чега су они Полицијску станицу преселили у Храсницу, у општини Илиџа. Сведок је такође навео да је за време док је био у Полицијској станици у Кијеву учествовао у разменама заробљеника српске националности за заробљене Муслимане из Калиновика, да након што је у јуну 1992. године прешао на пункт на Бјелашници и даље је учествовао у разменама, да је познавао Мацана, чијег се имена не може да се

сети, који је био конобар у Калиновику пре рата и који је у јуну месецу 1992. године представљао српске власти из Калиновика и био задужен за размену заробљеника, да је он приликом размена од размењених Муслимана са подручја Калиновика узимао изјаве на околности дешавања у Калиновику и да је том приликом дошао до информација да су крајем јуна 1992. године сви радноспособни мушкарци муслиманске националности из Калиновика који нису успели да побегну заробљени од стране српске војске и полиције и одведени у просторије Основне школе „Миладин Радојевић“ у Калиновику, да је крајем августа или почетком септембра 1992. године учествовао у организацији размене три тела погинулих припадника Војске Републике Српске, од којих је један био из Калиновика, а двојица добровољци из Србије што је утврђено на основу личних докумената који су пронађени код тих војника за заробљене жене и децу муслиманске националности који су били затворени у просторијама Основне школе „Миладин Радојевић“ у Калиновику, да су неке жене биле и са подручја Гацка, да је приликом узимања изјава од тих жена дошао до информација да су у просторијама Основне школе „Миладин Радојевић“ у Калиновику почињена бројна кривична дела, међу којима и силовања заробљених жена, тешка премлаћивања заробљеника, да су жене спомињале да су неке од њих вођене у викендицу Мустафе Сабљице у селу Мјеховина, а неке на фарму на Павловцу код Калиновика и да су се тамо припадници јединице Пере Елеза из Миљевине и Перо Елез над њима се сексуално иживљавали, да су те жене изјавиле да је у августу 1992. године у просторијама Основне школе „Миладин Радојевић“ у Калиновику Далибор Крстовић звани Дадо силовао своју комшиницу сведокињу под псеудонимом „Б-1“,чијег супруга је он познавао пре рата, да је он знао где је сведок под псеудонимом „Б-1“ била запослена пре почетка рата, као и где је био запослен њен супруг, да су заробљене жене у својим изјавама навеле да су међу чуварима у школи били и редовни полицајци Предраг Терзић и Александар Церовина, да је резервни полицајац Душко Мандић био на стражи у време доласка Далибора Крстовића у више наврата, да се он лично сећа Далибора Крстовића јер је пре рата долазио у кафану у власништву Сладоја Радомира, где је често био у друштву Душка Мандића званог Дуца и возача начелника СЈБ Калиновик Бошка Говедарице чијег имена не може да се сети. Такође је навео да је из разговора са избеглим лицима муслиманске националности сазнао да их је већина побегла из Калиновика након што су радноспособни мушкарци позвани пред зграду општине у Калиновику, а након тога заробљени у Основној школи „Миладин Радојевић“, а касније одведени у барутни магацин у Калиновику, да су они који су добровољно дошли пред општину били приведени од стране полиције, а они који су успели да избегну хапшење су схватили каква их судбина чека, па су због тога напустили Калиновик у страху за свој живот.

Сведок под псеудонимом „Б-7“ је у свом исказу на главном претресу дана 12.03.2021. године навео да остаје при исказу из претходног поступка од 21.03.2017. године, да је сазнања о дешавању у Основној школи „Миладин Радојевић“ у Калиновику током ратних дешавања у Босни августа месеца 1992. године прибавио саслушавајући сведоке оштећене у овом поступку, да он у том периоду није био присутан у Калиновику, из кога је отишао 29.04.1992 године, да је током августа месеца исте године био на простору општине Трново, да је прикупљајући исказе сведока сазнао за један конкретан случај и исказ који је дала госпођа која је била комшиница на селу одакле је пореклом и окривљени Далибор Крстовић, да му је та жена лично рекла да је Далибора Крстовића често виђала у основној школи, да ју је у пар наврата водио из основне школе у оближње објекте надомак Калиновика и ту вршио сексуалне недозвољене радње, да је често долазио, да је бирао млађе жене које су биле лепше и згодније. Даље је навео да је узимао изјаве и од других жена које су наводиле да су се

криле када би он долазио, да су се преуређивале у баке како би изгледале старије да их он не би одвео, да му је познат идентитет жене која је помињала Далибора Крстовића будући да зна где је била запослена пре рата, да зна и да јој је муж пореклом комшија са села одакле је порекло Далибора Крстовића. Сведок под псеудонимом „Б-7“ је у свом исказу навео име и презиме сведока под псеудонимом „Б-1“ као особе која му је описала догађај у Основној школи „Миладин Радојевић“, да су му поред ње и друге жене говориле о њеном положају током боравка у овој школи, будући да су то биле заједничке просторије, односно учионице где су жене заједно боравиле, да је изјаве које су му давале жене биле завођене и предаване надређенима, те су служиле у процесуирању и да је он Далибора Крстовића познавао из виђења у предратном периоду приликом његовог доласка у Калиновик.

Пошто је сведоку „Б-7“ предочен његов исказ из претходног поступка од 21.03.2017. године имајући у виду да се различито изјашњавао на главном претресу на околност да ли му је оштећена под псеудонимом „Б-1“ говорила о дешавањима у основној школи или је то сазнао од жена које су биле размењене, сведок је изјавио да је могуће да је направио превид, али да су од свих жена док је он боравио у Трнову и које су биле у њиховим канцеларијама од њих су узимане изјаве, да су информације о дешавањима у Основној школи „Миладин Радојевић“ у Калиновику биле штуре док није кренула размена између две зарађене стране, да су касније оне биле потврђене у веома великом броју, да је из свих изјава утврђено да је Далибор Крстовић често навраћао у школу и да је њему конкретно познат тај случај из изјава сведока под псеудонимом „Б-1“, а и осталих жена које су дале своје исказе, да је Далибора Крстовића видео у оном периоду када је требало да напусти Калиновик, у периоду од фебруара до априла месеца 1992. године, да се Далибор Крстовић дружио са возачем начелника Полицијске управе.

Сведок Зијо Хаџић је у свом исказу у претходном поступку дана 22.03.2017. године, са чијом садржином се суд упознао на основу одредбе члана 406 став 1 тачка 1 ЗКП јер је испитано лице умрло, навео да је пре ратних дешавања у Босни и Херцеговини живео у Калиновику, да је био запослен као референт управно-правних послова у Станици јавне безбедности Калиновик до 20.04.1992. године када су запримили депешу од заменика министра унутрашњих послова Момчила Мандића у којој је било наведено да све полицијске станице треба да се поделе на српске и остале и да у тим станицама могу да остану само они који потпишу лојалност српској Станици јавне безбедности Калиновик, да је одлучио да напусти станицу, да је убрзо након што је престао да ради, тадашње руководство станице предвођено начелником Бошком Говедарицом издало наредбу свим радноспособним мушкарцима муслиманске националности да морају да се јављају у просторије Станице јавне безбедности Калиновик, да су крајем јуна месеца 1992. године сви војноспособни мушкарци муслиманске националности из Калиновика били позвани да се јаве пред општину, да је извршено њихово хапшење, након чега су заробљени у просторијама основне школе у Калиновику, а након одређеног времена пребачни у барутни магацин, да је 04.08.1992. године од стране српске војске и полиције из Калиновика извршен напад из правца Трескавице према Јакомишју, где је успостављена линија одбране, а да је неколико дана раније извршен напад на село Јелашце, Мјеховина и Виховићи, а сво муслиманско становништво је заробљено и одведено у просторије Основне школе „Миладин Радојевић“, да се он од октобра месеца 1992. године укључио у рад Полицијске станице са седиштем у Љутој и као припадник те станице остао до краја рата. Даље је навео да је у том периоду радио на прикупљању изјава од преживелих Калиновичана, да је у овом месту поред њега живело још једно лице са именом и презименом Зијад Хаџић, које је било заробљено у

просторијама Основне школе „Миладин Радојевић“, да је од његове супруге Фатиме сазнао да је он био жртва тешког премлаћивања у више наврата и да је трпео тешка понижења у просторијама школе, да је приликом узимања изјава од жена које су биле затворене у просторијама Основне школе „Миладин Радојевић“ сазнао за силовање сведока под псеудонимом „Б-1“, а приликом узимања изјаве од исте она му је испричала да ју је силовао њен комшија Далибор Крстовић звани Дадо којег је након рата видела на Илици, након чега је одлучила да напусти Босну и Херцеговину и отишла у иностранство где се према његовим сазнањима и данас налази, да је приликом узимања тих изјава од жена које су биле затворене сазнао да су многе жене биле силоване у просторијама основне школе, у Миљевини и на фарми „Павловац“ код Калиновика, да су неке од њих извођене из школе и вођене на та места, након чега су неке од њих и враћене у школу, а некима се губио сваки траг.

Сведок Ненад Јокић је у свом исказу на главном претресу дана 03.11.2020. године навео да је у августу месецу 1992. године био припадник јединице из Трнова, да је у воду био заједно са Далибором Крстовићем, да су након што су протерани из Трнова отишли у Калиновик, да му је познато где се налази основна школа у том месту, да је био пред том основном школом како би се распитао за неке чланове фамилије, заједно са Далибором Крстовићем, Ненадом Ћиром и сада покојним Зораном, да није знао где му се мајка налази, па је ишао пред школу како би то сазнао, да су се пред вратима школе налазила два стражара, војна полицајца, које нису познавали, да су их питали да ли ће бити размене, да су им полицајци рекли да ће бити размене, али да не знају када, да је он кроз врата школе могао да види да има доста народа у школи, да је он приликом одласка пред школу био у војној униформи и са собом је имао аутоматску пушку, као и Далибор Крстовић, да нису могли да уђу у школу јер им војни полицајци то нису дозвољавали, да су се пред школом задржали петнаест минута, након чега су били отерани од стране људи који су стражарили испред школе и да је само тада одлазио у ову школу заједно са Далибором Крстовићем. У свом исказу даље је навео да Далибора Крстовића познаје из Трнова јер су били комшије и познају се од малих ногу, да га је Далибор Крстовић контактирао и питао да ли жели да сведочи у овом поступку, да је када је са Далибором Крстовићем био испред школе видео кроз врата да има народа у школи, да су тада врата основне школе била отворена и да је кроз њих могао то да види, да му је познато да су се дешавале размене и да су за то били задужени људи из безбедности, да је њима надређени био командант батаљона Данило Голијанин, да не постоји могућност да је Далибор Крстовић без њега ишао пред школу, будући да су сво време заједно проводили у воду, да том приликом када су били пред школом нису добили никакву информацију о размени њихових рођака, већ је накнадно након четири до пет дана сазнао да му је рођак погинуо, а Далибор је сазнао информацију за свог стрица, да су они до ових информација дошли када су се већ налазили у Добром пољу који је удаљен од Калиновика двадесет километара, да је након рата чуо неке приче везано за силовања у Калиновику током августа месеца 1992. године, али да тада ништа није знао о томе.

Након што је сведоку Ненаду Јокићу предочен део одбране Далибора Крстовића у делу у коме је навео да је заједно са још двојицом лица одлазио до те школе и да су том приликом ушли у школу, сведок Ненад Јокић је навео да они нису улазили у школу, да су дошли до врата, да су желели да уђу, али да им стражари то нису дозволили.

Сведок Ненад Ћиро је у свом исказу на главном претресу дана 03.11.2020. године навео да је у августу месецу 1992. године место Трново у коме је живео пало од стране

муслиманских снага, да су се они повукли према Калиновику, да је његова мајка била смештена у хотелу „Лелија“ и да је он прву ноћ остао са њом у том хотелу јер је пронашао истог дана када су избегли у Калиновик, да су након тога отишли на положаје у Добро поље на које их је послао командир Мићо Бјелица, да је током боравка у Калиновику одлазио у Основну школу „Миладин Радојевић“, вероватно 02.08.1992. године заједно са Ненадом Јокићем, Далибором Крстовићем и Зораном Поповићем, да је тада био општи метеж и да је свако од њих тражио неког свог из ближе или даље фамилије, да је испред школе постојало обезбеђење које је било сачињено од два човека које их није пустило у школу, да је у питању била полиција, да су им на улазу рекли да им није дозвољен улазак унутра, да је он конкретно питао за своју мајку коју је касније пронашао у хотелу, да им полицајци нису дозволили улаз у школу јер је тамо било људи, жене и деце, да су се ти људи налазили у ходнику, да су се ти људи, колико је он могао да види, кретали, улазили и излазили из просторија.

Након што је сведоку Ненаду Ћиру предочена одбрана Далибора Крстовића у делу у коме је навео да су он, Јокић, Поповић заједно са њим ушли у школу и задржали се неких десет до петнаест минута, сведок је изјавио да су они били испред школе, да не зна да ли је можда Дадо ушао, да је тешко описати ту ситуацију, да он сигурно није ушао у школу, а да се не сећа да ли је то учинио Далибор Крстовић.

Сведок Ћиро је у свом исказу даље навео да су сва четворица заједно дошли пред школу и да су се највероватније заједно и вратили, да је и након рата остао у комуникацији са Далибором Крстовићем, да са њим није разговарао у вези овог поступка, будући да је то непријатно и за њега и за Крстовића, односно да је непријатно чим је добио позив за саслушање пред судом, да су се када су ишли пред школу „Миладин Радојевић“ задржали су се петнаест до двадесет минута испред школе, да су тада испред школе добили информацију да нико од њихових ближњих није ту, да је главни циљ њиховог одласка управо била могућност размене која се ту дешавала, да он осим овог одласка никада више није ишао у основну школу, док за Далибора Крстовића нема сазнање, да није чуо касније никакве приче о томе шта се догађало у овој основној школи.

Пошто је окривљеном Далибору Крстовићу предочен исказ сведока Ненада Ћира, окривљени је изјавио да су на улазу основне школе била огромна врата, да они нису улазили у школу, односно да су ушли у ходник где су биле поређане клупе, да је тамо било неког народа, односно војна полиција или цивилна која је њих обезбеђивала, да сада не може свега да се сети, али да нису улазили у школу, већ да су дошли до клупе где су се налазили полицајци који су радили на обезбеђењу и да је он отишао до њих како би их питао за стрица и оца.

Из Закона о подручјима српских општина у Босни и Херцеговини утврђено је да су утврђена подручја српских општина и насељених места која сачињавају српске општине у Босни и Херцеговини које су образоване изјашњавањем српског народа на тим подручјима, те да је подручје српске општине била и општина Калиновик.

Из Одлуке Председништва Српске Републике Босне и Херцеговине број 03-11/92 од 15.04.1992. године утврђено је да је проглашена непосредна ратна опасност и наређена мобилизација Територијалне одбране на целокупној територији Српске Републике Босне и Херцеговине, као и да је наведена одлука потврђена дана 12.05.1992. године од стране Скупштине српског народа у Босни и Херцеговини.

Из Одлуке Министарства народне одбране Српске Републике Босне и Херцеговине број 1/92 од 16.04.1992. године утврђено је да је формирана Територијална одбрана Српске Републике Босне и Херцеговине као оружана снага, да је проглашена непосредна ратна опасност, да је наређена општа јавна мобилизација на целокупној територији Српске Републике Босне и Херцеговине и да су сви војни обвезници дужни да се ставе на располагање општинским штабовима Територијалне одбране на подручју Српске Републике Босне и Херцеговине.

Из Дописа МУП Српске Републике Босне и Херцеговине, Српске станице милиције Трново број Службено/92 од 30.04.1992. године утврђено је да је достављен списак радника Српске станице милиције Трново на коме се налази укупно 16 лица који су означени као овлашћени активни радници милиције, три лица означена као неовлашћени радници и укупно 40 лица као резервни радници милиције Трново, међу којима се под редним бројем 18 налази Далибор Крстовић.

Из Списка радника Станице милиције Трново којима је исплаћен лични доходак за април месец 1992. године који је достављен од стране Министарства унутрашњих послова Српске Републике Босне и Херцеговине Српске Станици милиције Трново од 20.05.1992. године утврђено је да се на списку налази укупно 50 лица, међу којима се под редним бројем 36 налази Далибор Крстовић, резервни радник милиције.

Из Одлуке Скупштине српског народа у Босни Херцеговини број 03-234/92 од 12.05.1992. године утврђено је да је формирана Војска Српске Републике Босне и Херцеговине, да се дотадашње јединице и штабови Територијалне одбране преименују у команде и јединице Војске чију ће организацију и формацију утврдити Председник Републике.

Из дописа председника Ратног штаба Скупштине општине Калиновик утврђено је да је Ратни штаб Скупштине општине Калиновик на седници одржаној дана 17.05.1992. године донео закључак да се изврши контрола војноспособних лица муслиманске националности са местом пребивалишта на општини Калиновик, да је донета одлука да се од 20.05.1992. до 25.05.1992. године јаве Секретаријату за народну одбрану, да ће се уколико се у том року не пријаве, прогласити противницима СОС-а и забраниће им се повратак на територију општине где ће им бити конфискована имовина.

Из Одлуке Председништва Српске Републике Босне и Херцеговине од 20.05.1992. године утврђено је да је донета одлука о општој јавној мобилизацији снага и средстава у републици, да је неопходно извршити мобилизацију свих војних обвезника, обвезника цивилне заштите и обвезника радне обавезе, као и материјалних средстава грађана, привредних и других предузећа и организација за потребе војске Српске Републике Босне и Херцеговине.

Из Распореда службе за дан 27.05.1992. године утврђено је да је за период од 13:00 до 21:00 часова на припреми предвиђен рад пет припадника Службе од којих се под редним бројем 3 налази Далибор Крстовић.

Из Списка накнаде резервним војним старешинама за време проведено у ВП 4120 Калиновик утврђено је да се на списку под редним бројем 250 налази Далибор Крстовић за период примања накнаде од 01.05.1991. до 31.05.1991. године.

Из Борбеног извештаја Команде Херцеговачког корпуса Строго пов.број 147-192 од 03.06.1992. године утврђено је да је у истом наведено да је непријатељ у јутарњим часовима 03.06.1992. године отпочео интензивна дејства артиљеријом из реона Осојник, Босанка, Бргат, Срђа, Ивањица, Запланик, Бобан Сливница, Кијев до, Ћопићи, Влака, Кутина и Вуковићи, да је из реона Чапљине дејствовао непријатељ по насељима Клепци и Тасовчићи, а да су јединице српске војске које су се налазиле у реону Калиновика ослободиле Трново.

Из Наредбе Команданта Тактичке групе Калиновик од 11.06.1992. године утврђено је да је територија општине Калиновик проглашена ратном зоном, да је ограничено кретање становништва на територији у зони ратних дејстава без одобрења Команде Тактичке групе, да се овлашћују Српска станице Јавне безбедности Клиновик и Трново за издавање дозвола уз претходно консултовање Команде ТГ, да је забрањен улазак цивилних лица у реон извођења борбених дејстава, као и одлазак бораца са ратишта без писменог одобрења.

Из Наређења команданта Тактичке групе Калиновик од 13.06.1992. године утврђено је да је у истом наведено да се после пораза и заузимања места Трново од стране српских снага непријатељ извукао у муслиманска насеља лево и десно од комуникације Рогој–Трново–Богатићи, да су са непријатељским снагама формирани збегови жена, деце и старих особа, да због дезоријентисаности у непријатељским редовима и муслиманском народу влада паника и страх, да Тактичка група Калиновик има задатак да на правцу Калиновик–Коњиц задржи садашње положаје, а на правцу Добро поље–Трново да заузме доминантне објекте, изврши утврђење и обезбеди место Трново од напада са правца Дејчићи-Требечај–Трново.

Из Наредбе команданта Генералштаба војске Српске Републике Босне и Херцеговине Стр.пов. бр. 30/18-17 од 16.06.1992. године утврђено је да наређено формирање и устројење војске Српске Републике Босне и Херцеговине и да је у саставу Херцеговачког корпуса формиран 7. мешовити артиљеријски пук „Б“ чије је мобилизацијско место Калиновик.

Из Списка радника који су током јуна месеца 1992. године обављали послове у Станици милиције и којима је исплаћена аконтација личног дохотка за јун месец 1992. године, а који је сачињен од стране начелника Станице јавне безбедности Трново, утврђено је да се на списку налази укупно 29 лица од којих се под редним бројем 21 налази Далибор Крстовић.

Из дописа Команде Оперативне групе Калиновик од 06.07.1992. године упућеног Главној команди муслиманских снага Коњица и Бјеливића утврђено је да је упућен захтев у циљу ослобађања целокупног српског живља заробљеног на тим територијама, да се нуди, уколико постоје препреке за несметано ослобађање лица српске националности, одговарајућа замена за заробљеника муслиманске националности, да се у том тренутку у заробљеништву налази 963 лица муслиманске националности, претежно млађег и средњег доба старости, да ће се преко лица за везу обавестити о начину, месту и времену преузимању или размени заробљених лица.

Из Списка радника који су током месеца јула 1992. године обављали послове и задатке у Станици јавне безбедности Трново и којима је исплаћена аконтација личног дохотка

за тај месец утврђено је да се на списку налази укупно 29 лица, међу којима се под редним бројем 21 налази Далибор Крстовић.

Из Борбеног извештаја Команде херцеговачког корпуса Стр. пов. бр. 147-366 од 01.08.1992. године утврђено је да је у истом наведено да је непријатељ у току ноћи 31.07./01.08.1992. године поштовао примирје, да су у току ноћи „усташке“ снаге заузеле Трново и да јединице Тактичке групе Калиновник врше извлачење снага из ширег реона Трново и поседају наредне реоне.

Из Извештаја Команде херцеговачког корпуса Стр. пов. бр. 147-369 од 02.08.1992. године утврђено је да је у њему наведено да се на целом фронту положаји успешно држе, осим Тактичке групе Калиновник, где још увек немају конкретне податке.

Из Наредбе Команде Оперативне групе Калиновик Строго пов.број 13/20 од 20.08.1992. године утврђено је да је у истој наведено да се сво људство које се укључило у јединицу Пере Елеза, а из састава је Трновског батаљона, премести у Калиновик по приложеном списку, да се сва возила која су насилно одвезена врате у СЈБ Калиновик по приложеном списку и да се убудуће забрани било којој групи било какво присвајање. Из Списка В/О који су напустили батаљон Трново и отишли у Миљевину утврђено је да је на наведеном списку укупно 19 лица, међу којима је под редним бројем 3 Далибор Крстовић.

Из дописа Команде СОС Калиновик – Трново од 26.08.1992. године упућеног Команди муслиманских сиага Љута утврђено је да је у истом наведено да се у вези договора тражи да се изврши размена на следећи начин: 1) шаљемо вам четири жене са једним носилом које су дужне да на носилу донесу један леш; 2) после тога шаљемо вам осам жена од које четири остају као размена, а друге четири доносе други леш; 3) уколико размена буде текла по договору, у трећој тури шаљемо вам дванаест жена од којих четири задржавате, а осталих осам доносе два леша; 4) у следећој тури шаљемо вам дванаест жена од чега осам остаје, а четири доносе један леш и тако до завршетка размене, да је од жена које су за размену њих тридесет са подручја општине Калиновик, а девет са подручја општине Гацко.

Из Списка заробљених лица из Трнова, Калиновика, Гацка, Фоче, Невесиња, Требиња, Билеће и др., која су размењена са Калиновиком и КПЗ Фочом, а који је сачињен од стране оружаних снага Републике Босне и Херцеговине – Трново број 17-11-314/92 дана 12.11.1992. године утврђено је да се на списку налази укупно 383 лица, да су иста размењена у периоду од 16.08.1992. до 11.11.1992. године, као и да се под редним бројем 294 налази сведок под псеудонимом „Б-1“.

Из Списка размењених жена и деце за мртве Шешељевце на Јакомишљу утврђено је да се на наведеном списку налази укупно 89 лица, међу којима се под редним бројем 4. налази сведок под псеудонимом „Б-1“.

Из Списка заробљених лица Трново, Калиновик и Гацко Републике Босне и Херцеговине, Општине Трново оружаних снага Републике Босне и Херцеговине, Трново број 17-11-346/92 од 21.11.1992. године утврђено је да се на списку налази укупно 115 лица и да се под редним бројем 75 налази име Музафера Сачића из Калиновика, који се налази у логору „Калиновик“.

Из Података о логорима и местима заточења у Босни и Херцеговини Савеза логораша Босне и Херцеговине утврђено је да су у општини Калиновник логори – места заточења били у Основној школи „Миладин Радојевић“, силосу Понор, Барутном магицину, МУП и фарми Павловац.

Из Уверења Општинске административне службе Општине Трново број 05-835-57/09 од 28.12.2009. године утврђено је да је Далибор Крстовић рођен 02.05.1972. године био ангажован у периоду од 06.04.1992. до 17.08.1993. године у саставу Војне поште 7223, у периоду од 17.08.1993. до 25.03.1994. године у саставу Војне поште 7556, у периоду од 01.10.1994. до 20.12.1994. године у саставу Војне поште 7556, у периоду од 21.12.1994. до 10.09.1995. године у саставу Војне поште 7512, у периоду од 26.06.1991. до 15.02.1992. године у саставу Војне поште 6537/4 и у периоду од 10.09.1995. до 01.03.1996. године у саставу бригаде полиције за АТД.

Из Извода из Матичне књиге умрлих Кантона Сарајево, која се води за општину Центар Сарајево утврђено је да је под редним бројем 2012 за 2012. годину извршен упис смрти Хасне Чусто, рођене 26.03.1951. године, да је као дан њене смрти наведен 01.10.2012. године, а као место смрти Центар Сарајево.

Из Извода из Матичне књиге рођених Српске општине Калиновик која се води за матично подручје Дагањ утврђено је да је под редним бројем 1 за 1963. године извршен упис рођења Зија Хаџића дана 12.04.1963. године, а да је у рубрици „накнадни уписи и забељешке“ констатовано да је преминуо дана 08.06.2017. године и да је упис смрти извршен у Матичну књигу умрлих која се води за град Илиџу, матично подручје Илиџа под редним бројем 312 за 2017. годину

Из Извода из Матичне књиге умрлих Кантона Сарајево, општине Трново, која се води за место Трново утврђено је да је под редним бројем 16 за 2019. годину извршен упис смрти Селима Хамзића рођеног 08.08.1958. године, да је као дан његове смрти наведен 18.03.2019. годин, а као место смрти Сарајево – Центар.

Из Извода из Матичне књиге умрлих Зеничко-добојског кантона општине Зеница која се води за место Зеница утврђено је да је под редним бројем 197 за 2018. годину извршен упис смрти Назе Перван, рођене 10.10.1928. године, да је као дан њене смрти наведен 09.03.2018. годин, а као место смрти Зеница.

Из Дописа Владе Републике Српске, Министарства рада и борачко-инвалидске заштите, Одељења за војне евиденције учесника одбрамбено-отаџбинског рата број 16-03/3.2-1-835-111/16 од 11.02.2016. године утврђено је да је Далибор Крстовић у ВОБ-8 ВП 7223 Калиновик евидентиран у периоду од 06.04.1992 до 18.08.1993. године, да је у ВОБ-8 ВП 7556 Лукавица евидениран у периоду од 17.08.1993. до 25.03.1994. године и од 01.10.1994. до 21.12.1994. године и да је у ВОБ-8 ВП 7512 Лукавица евидентиран у периоду од 21.12.1994. до 10.09.1995. године.

Из налаза и мишљења судског вештака неуропсихијатра Др Омера Ћемаловића од 18.08.2016. године, утврђено је да је обавио вештачење сведока под псеудонимом „Б1“ и утврдио да је она особа која је врло тешко психотрауматизована у току самог почетка рата у Босни и Херцеговини, да је била изложена трауматском догађају (нестанак супруга, заточеништво са свим патњама и неизвесностима, сексуално злостављање-силовање) што је довело до развоја, структурисања посттрауматског стресног

поремећаја који је временом прерастао у трајну промену личности након катастрофалног догађаја, да је та промена њене личности посебно изражена у области сексуалности, која је у потпуности угашена, са кардиналним симптомима осећаја кривице, прљавости, избегавања и саме помисли на партнерске односе, потпуни губитак либида, да су последице трајног карактера што се региструје у току итервјуа у смислу емоционалног, вегетативног и понашајног реаговања у току разговора о инкриминисаном догађају, да је актуелно догађање у другој половини 1992. године, од 25.06.1992. године када је одведен њен супруг од стране униформисаних лица у Калиновику, довело је до структурисања наведених стресом узрокованих душевних поремећаја у виду трајне промене личности након катастрофалног догађања те симптома кронифицираног посттрауматског стресног поремећаја, због којих је лечена амбулантно код психијатра, који трауматски догађаји су у пуном обиму и интензитету били узрок сада присутних трајних стресом узрокованих поремећаја код сведока под псеудонимом „Б-1“. Из налаза и мишљења вештака је даље утврђено да је у њему наведено да оперисани карцином грлића материце, који је према подацима добијеним од оштећене био узрокован папилома вирусом, може се довести у везу са претрпљеним силовањем, да постоји могућност да је тада иста била заражена тим вирусом.

Из допунског налаза и мишљења судског вештака неуропсихијатра Др Омера Ћемаловића од 28.08.2016. године, утврђено је да због околности у којима се нашла сведок под псеудонимом „Б-1“ у току заточеништва са својом малолетном децом, понашања особља логора, као и посетилаца логора, атмосфере и услова боравка и живљења који су тада у њима креирани, а које посебно карактеришу услови живљења недостојни човека, морење лошом и недостатном исхраном, жеђу, перманентним напаствовањем, физичким и психичким злостављањима којима је била изложена, због чега је трпела страх који се јављао у јаком степену израженості током целог времена боравка у том заточеништву, да је трпела душевну бол и патњу јер су околности у којима се нашла код ње изазвале осећања безнадежности, беспомоћности, дубоке унутрашње нелагоде, ојађености, огорчености, потиштености, напетости уз поремећаје спавања која је трајала у јаком степену израженості током целог тока боравка у заточеништву, те да је наведени трауматски догађај код ње довео до развоја, структурисања стресом узрокованог поремећаја, трајне промене личности након катастрофалног догађаја, а последице су посебно присутне на њеној сексуалности, односно иста је у потпуности разорена, због тога је умањење опште животне способности код сведока под псеудонимом „Б-1“ присутно у проценту од 45%.

Из одбране окривљеног Далибора Крстовића утврђено је да је током оружаног сукоба у Босни и Херцеговини као полицајац био припадник оружаних снага Војске Републике Српске, да су му бака и дека живели у селу Руђице, где их је као мали посећивао викендима и током распуста, да је у том селу било три, четири куће Крстовића, а да су се преко пута на удаљености од стопедесет до двеста метара налазиле муслиманске куће, да је у августу месецу 1992. године у униформи и наоружан долазио у школу „Миладин Радојевић“ у којој су били затворени Муслимани, заједно са Ненадом Јокићем, Зораном Поповићем и Ненадом Ћиром и да је ушао у унутрашњост школе, да је уочио да жене које су се ту налазиле носе димије и да је у школи било и деце.

Из исказа сведока Фадиле Хатић утврђено је да је дана 25.06.1992. године њен супруг био затворен у Основној школи „Миладин Радојевић“, одакле је са осталим мушкарцима који су ту били затворени након десетак дана пребачени у барутни магацин у Јелашачком пољу, да је и она дана 01.08.1992. године заједно са преосталим

мештанима од стране војника одведена до барутног магацина у Јелашачком пољу, а потом камионом одвежена у школу у Калиновику, где је била затворена до краја августа месеца 1992. године када је размењена. Из исказа сведока Хатић је такође утврђено да су са њом у просторији биле Рукија Рогој, Темина Рогој, Злата Рецовић, Тифа Перван, Сенија Перван, сведок под псеудонимом „Б-1“ и њена деца, као и друге особе чијих имена не може да се сети, да је једном приликом њој непознато лице у униформи ушло у учионицу и позвало сведока под псеудонимом „Б-1“ да изађе, да су њена деца вриштала док је била одсутна, да су они покушали да их смире, да се лице које је извело сведока под псеудонимом „Б-1“ представило као њен комшија, да је у исто време изведена и жена по имену Хајра из Сарајева, да се сведок под псеудонимом „Б-1“ вратила у учионицу након неколико сати, да је по повратку била у очајном стању, подеране одеће и крвава.

Из исказа сведока под псеудонимом „Б-1“ утврђено је да су дана 25.07.1992. године сви Муслимани мушког пола, укључујући и њеног мужа, били ухапшени и затворени у школу „Миладин Радојевић“, да су након десетак дана обавештени од стране полиције да су им мужеви пребачени у барутни магацин, да је она заједно са своје две ћерке тада старости седам и девет година била затворена 01.08.1992. године у вечерњим сатима, да су при доласку у школу били смештени у једну учионицу на спрату школе, где је затекла Зулфу Кадрића, његову супругу, сина и ћерку, Зију Хаџића, његову супругу, сина и мајку, да се то вече наставило са довођењем жена, стараца и деце, да је доведена била и Санија Рогој са ћерком, да их је то вече у учионици било око шездесет, да су се у учионици налазиле клупе и столице које су биле сложене у једном делу учионице, док су они били смештени у преосталом делу учионице, тако што су лежали на поду, да су једне вечери, тачније предвече у учионицу ушли Саша Церовина и Душко Мандић, које је лично познавала и са њима више војника у маскирним униформама, да је један од њих ишао испред и загледао их, да је она на глави имала мараму, да јој је тада пришао један од војника и питао је како се зове, да је она одговорила, али да није дизала главу, да ју је питао за презиме, да је ћутала, да јој је жена која је седела поред ње јој рекла: „Па, пита те за твоје презиме“, да је тек након тога она рекла своје презиме, да је тада тај војник позвао да изађе у ходник, да су њена деца хтела да иду са њом, те је она питала да ли могу поћи деца и он им је то дозволио, да су изашли у ходник, где је он питао да ли га познаје, да га је она тада мало боље погледала и рекла му да јој је познат, али да не може да се сети како се тачно зове, да је он тражио од ње да се сети и онда га је она упитала: „Јеси ли то ти, Дадо?“, да ју је он том приликом питао за мужа, а касније и за девере, оптужујући их да су убили неку његову родбину, да се тако и завршио њихов разговор и да је Дадо тада дозволио да се она опет врати у учионицу. Из исказа овог сведока је даље утврђено да је тада препознала Далибора Крстовића званог Дадо, кога је познавала из места Руђице, одакле је био њен муж, а и Дадов отац, да је познавала сву његову родбину и њега лично јер је она са мужем живела две године у том селу, да је Дадо за сваки летњи распуст и за викенде долазио код свог деде у Руђице, да су се виђали, да је на сред села била чесма на коју се долазило по воду, да је ту лети чувао стоку, да је пролазио стално поред њихове куће, да је следеће вечери био потпуни мрак када су у учионицу ушла два или три војника и један је прозвао именом и рекао да изађе, да је она изашла у ходник и са собом повела децу, да је препознала како по гласу, тако и по лику због одсјаја фењера да је то окривљени Крстовић, да јој је рекао да врати дете у учионицу, да је дете плакало, а она одбијала да је врати, да јој је запретио да ће силовати њено дете ако то не учини, да је вратила дете у учионицу и поново је изашла у ходник, да је Дадо потом одвео у учионицу, од које је имао кључ, јер је иста била закључана, да су ушли у ту учионицу

њих двоје и још један војник, који је потом изашао, а Дадо и она су остали сами, да је одмах по уласку у учионицу почела да моли Даду да ништа не ради, да му је рекла познаје његову фамилију, деду, баку и сву његову родбину, да га је молила да је врати у учионицу, да је Дадо од ње тражио да се скине, што је она одбијала, да се он тада наљутио и пошао према вратима говорећи да ће јој узети децу, да га је молила да јој не дира децу и да се тада скинула, да је Дадо откопчао опасач са бомбом, да је стављао свој полни орган у њена уста, да ју је силовао преко једне клупе, тако што је свој полни орган ставио и у њен вагинални и у анални отвор, а након што је завршио, рекао јој је да се не облачи и тада је ушао други војник, од кога се једино сећа да је имао чупаву косу и који јој је све то исто учинио као и Дадо, па када је завршио рекао јој је да може да се обуче и да је слободна, да је још једно време остала тако лежећи гола, да је јако болело у задњем делу и да је осетила нешто мокро, па када је почела да се пипа видела је да је сва крвава, да је још једно време остала тако покушавајући да се смири, након чега се обукла и тада је на врата провирио Дадо и рекао јој да може да оде у учионицу и запретио јој да о томе не сме никоме да прича јер ће јој прво страдати деца, па затим и она.

Из исказа сведока под псеудонимом „Б-2“ утврђено је да су је дана 01.08.1992. године полицајци Саша Церовина, Предраг Ђорем и Саво Пухало одвели из куће у којој је живела, да је са собом повела и ћерку, да су их обе затворили у Основној школи „Миладин Радојевић“ и сместили их у једну учионицу, где је била затворена до 28.08.1992. године када је размењена на Јакомишју за мртве српске војнике, да је у тој учиниоци затекла Тахира Пањету, Зулфу Кадрића, његову супругу и двоје деце, да је доведено још двадесетак лица, углавном жена, да је са њом у учионици била жена која је силована када је по њу дошао полицајац из обезбеђења и позвао је да изађе јер је треба Дадо, да је она са собом повела своју децу, али их је убрзо вратила и рекла јој да их причува, а да ће се она вратити, да је она била одсутна отприлике један сат, да је по повратку била веома тужна и само је ћутала, да њој није ништа рекла, али да је њеној комшиници рекла да ју је силовао Дадо.

Из исказа сведока под псеудонимом „Б-3“ утврђено је да су 01.08.1992. године два полицајца од којих је један био Милош Велетић њеног свекра и њу одвели у Основну школу “Миладин Радојевић” у Калиновнику, да су по доласку у школу смештени у учионицу у којој су затекли Тахира Пањету, Зуфру Кадића и његову породицу, Зију Хаџића и његову породицу, Салку Хатимовића и његове супругу и ћерку, да је у школу доведен већи број Муслимана из села Јелашица и других села, да су на обезбеђењу школе радили полицајци из СЈБ Калиновик који су се често мењали, да је виђала полицајце Сашу Церовину и Жељка Мандића, да су током боравка у школи затворена лица натерали да се скину голи и тако стоје четрдесет минута, да су им том приликом одузели сав новац, накит и друге драгоцености, да су њу свакодневно малтретирали тражећи да им каже где јој се налази син, да су је ударали, да су неке од девојака и жена извођене и биле силоване, да је она такође била изведена и речено јој је да оде у учионицу број 4, али да том приликом није била силована, већ јој је један војник рекао да седне и да се крсти, што је она и учинила, а потом јој рекао да је спасио од силовања, да је на силовање извођена сведок под псеудонимом „Б-1“, да су војници прозивали именом и презименом жене које су водили на силовање, да јој је сведок под псеудономим „Б-1“ причала да је извођена и да ју је силовао Дадо Крстовић, кога је лично познавала од раније.

Из исказа сведока под псеудонимом „Б-5“ је утврђено да је током јуна месеца 1992. њен отац био затворен у Основној школи „Миладин Радојевић“ где га је редовно посећивала, а да је након пар дана пребачен у барутни магацин, да су 01.08.1992. године пред њихову кућу дошле комшије Миодраг Бадњар, Блашко Бадњар, Саво Пухало и други, наоружани аутоматским пушкама и све мештане муслиманске националности одведели до барутног магацина, а одатле до Основне школе „Миладин Радојевић“ где су били затворени у једној просторији у школи, да је у Основној школи „Миладин Радојевић“ боравила од 01. до 29.08.1992. године, да прва три или четири дана нису ништа јели, да им је био одузет сав новац, да су многе жене одвођене из учионице и враћане поново, да су одвели близнакиње Перван заједно са дечаком Алмиром Кадрићем који је имао тринаест година и они се никада више нису вратили, да јој је познато да су из њихове учионице извођене жене и силоване, да су у вечерњим сатима једног дана у учионицу ушла непозната лица и позвала сведока под псеудонимом „Б-1“ да изађе са њима испред учионице и једну старију жену чијег имена не може да се сети, да се та старија жена прва вратила у учионицу и пред свима рекла: „Види шта од мене овако старе урадише, силоваше ме, отимала сам се и бранила, али нисам успела“, а да се сведок под псеудонимом „Б-1“ у учионицу вратила након неколико сати, да је она питала: „Де си била до сад?“, а она јој је одговорила: „Знаш где сам била“, да није могла да седи, да је изгледала ужасно и да јој је у том моменту постало јасно да је она силована.

Из исказа сведока под псеудонимом „Б-6“ је утврђено да је њен отац са осталим мушким становништвом села у јуну месецу 1992. године одведен у Основну школу „Милан Радојевић“ у Калиновику, где је био затворен неколико дана, а да је касније пребачен у барутни магацин, да су почетком августа месеца 1992. године сви Бошњаци који су били тада у селу, међу којима је била и она, одведени до барутног магацина где су били потрпани у војни камион, а потом одвезени у Основну школу „Миладин Радојевић“ у Калиновику где су их сместили и затворили, да је на портирници био Душко Мандић у полицијској униформи, да је приликом довођења у школу била смештена у истој просторији са сведоком под псеудонимом „Б-1“ и њеном децом, да је сутрадан са још неколико жена била одведена у Фочу у кућу Хаџалић Латифа где је била затворена и физички злостављана и у пар наврата силована.

Из исказа сведока Хасније Ахатовић је утврђено је да су је 02.08.1992. године, милицонери СЈБ Калиновик Александар Церовина и Предраг Терзић одвели у Основну школу „Миладин Радојевић“, да је била смештена у учионици у којој је затекла око четрдесет Калиновчана Муслимана, мушкараца, жена и деце, да у им ту биле одузете све вредности, да су скидани голи, а многи и ударани, да је у школи провела двадесет два дана, да су из школе одведени Зулфин син Алмир и две сестре близнакиње Перван Фатима и Аземина, да је велики број жена из просторије у којој је била затворена одвођен на силовање, да се сећа да су једног дана у касним ноћним сатима у учионицу ушла три непозната лица у војним униформама и рекли да се јаве сви који су млађи од тридесет година ради разговора са њима, да се не сећа ко је тачно тада рекао да нема никог млађег од тридесет година, након чега су та лица у војним униформама прозвали сведока под псеудонимом „Б-1“ и рекли јој да пође са њима, да су у том моменту њене две ћерке почеле да вриште и да је дозивају, да не зна колико дуго се сведок под псеудонимом „Б-1“ задржала ван учиниоцие, да се вратила у учионицу плачући, да је она питала шта јој се догодило, али је сведок под псеудонимом „Б-1“ одмахнула руком, а након неколико сата када се мало смирила рекла је да су је у суседној учионици

силована, с тим што се не сећа да ли је сведок под псеудонимом „Б-1“ тада рекла њихова имена.

Из исказа сведока Назе Перван утврђено је да је крајем јуна 1992. године био заробљен највећи део мушкараца муслиманске националности који су под полицијском пратњом одвежени ка Калиновику у Основну школу „Миладин Радојевић“, да су касније пребачени у барутни магацин у Калиновику, да су дана 01.08.1992. године у вечерњим сатима пред њену кућу дошли Миодраг Бадњар, Блашко Бадњар, Саво Пухало који су јој рекли да пође са њима до куће Авде Кеше, да је приликом доласка пред ту кућу приметила да су скоро све жене и деца из села били на окупу, да су тада одведени до барутног магацина, где су натоварени на камион, одвежени у Основну школу „Миладин Радојевић“ и затворени у учионици на спрату школе, да им није било омогућено да напуштају ни ту учионицу, ни школу, да су им убрзо након тога одузели сав накит и паре, да су полицајци који су их обезбеђивали често изводили жене и враћали их након пар сати, да се на тим женама могло приметити да су силоване јер су се враћале рашчупане косе и подеране одеће, да се сећа да су једну ноћ одвели сведока под псеудонимом „Б-1“ и једну старију жену из Сарајева, да се та жена убрзо вратила и рекла да је силована, да је сведок под псеудонимом „Б-1“ дошла након неколико сати, касно у ноћ, да су њена деца за то време била са њима у учионици и плакала, да су се по повратку сведока под псеудонимом „Б-1“ у учионицу, многе жене окупиле око ње и питале где је била, да им је она одговорила да знају где је била.

Из исказа сведока Тахира Пањете утврђено је да Далибора Крстовића не познаје лично, да је у периоду од 01. до 04.08.1992. године заједно са становништвом бошњачке националности био затворен у Основној школи „Миладин Радојевић“ у Калиновику, да је ту спроведен од стране резервног састава полиције из Калиновика, да су били смештени у учионици на првом спрату у којој је било изимеђу четрдесет и педесст људи, да је било и мушкараца и жена и деце, да је пребачен из школе у станицу милиције, да је током боравка у тој основној школи видео малтретирања, одвођења и убијања, да је у школи било заробљених и мушкараца и жена, да су се у фискултурној сали налазиле жене из Гацка које су ухваћене на подручју Улога и спроведене ту, док су се на спрату налазили људи из Калиновика који су 01.08.1992. године доведени, да учионица у којој су се налазили није била закључана, да је од жена које су касније изашле из основне школе чуо за Далибора Крстовића, да је био мало настран и да је малтретирао жене, али да ништа конкретније не може да каже.

Из исказа сведока Елвира Чуста је утврђено да је за Далибора Крстовића чуо из прича његове покојне мајке Хасне Чусто, да су 25.06.1992. године у Основној школи „Миладин Радојевић“ били затворени његови брат и отац које је са мајком посетио у просторијама школе, да је то био њетов последњи сусрет са оцем и братом и да их више никада није видео, да му је мајка испричала да је била лишена слободе заједно са другим женама Бошњакињама, да су прво одведене до барутног магацина у склопу касарне, а касније биле смештене у основној школи у Калиновику где су боравиле један месец и тринаест дана, да му је мајка помињала Далибора Крстовића који је једном одвео сведока под псеудонимом „Б-1“ која је боравила у учионици на спрату, да је након извесног времена та жена враћена у јако лошем стању, да се по том њеном стању могло наслутити да је била злостављана.

Из исказа сведока Мемне Јашаревић утврђено је да је њен супруг 25. или 26.06.1992. године са преосталим војноспособним мушкарцима муслиманске националности у

Калиновику одведен у просторије основне школе у том месту, а након тога у барутни магацин, одакле је у августу месецу одведен у непознатом правцу од када му се губи сваки траг, све док на локалитету код Миљевине његови посмртни остаци нису ексхумирани, да она није била затворена у основној школи у Калиновику, већ да је из прича других људи и родбине чула да су вршена затварања људи у тој основној школи, да су свако вече долазили војници и одводили жене на Павловац или на нека друга места, да су се жене одатле враћале уплакане, у врло тешком стању, да су некада долазиле групе од троје или четворо мушкараца и тражили паре и злато, да је био помињан и извесни Крстовић, као и одређени Жути или Жуја, односно да је постојала група од три или четири човека која је редовно одводила жене увече и малтретирала и тукла људе.

Из исказа сведока Гојка Лаловића је утврђено да је до рата 1992. године живео и радио у Калиновику на пословима референта за цивилну заштиту општине Калиновик, да је након почетка оружаних сукоба председник Извршног одбора општине Калиновик био Грујо Лаловић који је усмено наредио радницима Секретаријата за народну одбрану да пошаљу позиве свим радноспособним Муслиманима из Калиновика и ближих села са објашњењем да ће се они ангажовати у радну обавезу заједно са припадницима српског народа који су били потпуно војно неспособни, да није било довољно људи да се поделе ти позиви, да су се сналазили на разне начине, да је он у селу Мјеховина поделио један део позива, да је у позивима било назначено да се сви одазову у 14,00 часова у сали Скупштине општине ради договора о радној обавези, да је био присутан испред општине када се окупио већи број грађана муслиманске националности, да је лично разговарао са тим људима говорећи им да ће са њима обавити разговор Грујо Лаловић, да је он тада испред канцеларије срео полицајца Милана Перића и питао га зашто људи не иду у салу, а да му је он одговорио да неће ићи у салу, већ ће их упутити у школу јер је тако договорено.

Из исказа сведока Душка Мандића утврђено је да је од краја марта или почетка априла 1992. године био у резервном саставу СЈБ Калиновик, да је крајем јуна 1992. године група као полицијац радио на обезбеђењу Основне школе „Миладин Радојевић“ када је у школу дошла група од тридесет до четрдесет Муслимана које је спровео у просторије школе до фискултурне сале и ту их оставио, да се наредних дана број Муслимана у сали повећавао, да их је након осам дана у сали било између педесет и шездесет, да је затим добио нов распоред а крајем јула или почетком августа месеца 1992. године је био поново распоређен на стражу у Основној школи „Миладин Радојевић“ у Калиновику, да је по јављању на дужност приметио да у фискултурној сали више нема ниједног мушкарца муслиманске националности, а од колега стражара је сазнао да су сви одведени у простор барутног магацина у Калиновику, да су у школу доведене жене муслиманске националности из Гацка, а почетком августа месеца 1992. године у просторије школе почеле су да пристижу жене муслиманске националности из Калиновика, да су у школу често долазили војници за које се међу колегама причало да малтретирају и злостављају затворене жене, да му је једном приликом сведок под псеудонимом „Б1“ коју је познавао од раније јер су пре рата заједно радили у истом предузећу, уплакана испричала да је претходну ноћ силована од стране њеног комшије Далибора Крстовића, да је покушао да је смири и рекао јој да ће покушати да је заштити убудуће, да је тај случај силовања пријавио дежурном у Полицијској станици, али му није познато да ли су у СЈБ Калиновик предузете икакве мере према Далибору Крстовићу, ни да ли су наводи сведока под псеудонимом „Б-1“ детаљно испитани.

Из исказа сведока под псеудонимом „Б-4“ је утврђено да је као резервни полицајац радио на обезбеђењу у Основној школи „Миладин Радојевић“ у Калиновнику у којој су биле затворене жене муслиманске националности, да су најчешће са њим били Душко Мандић, Милан Лаловић, Обрен Ђорем и Брано Сладоје, да се сећа догађаја када је у просторије школе дошло лице које му се представило као Далибор, односно Дадо Крстовић, да је са тим лицем највише разговарао Милан Лаловић који је био вођа смене, да је Крстовић рекао да иде да види своју комшиницу сведока са псеудонимом „Б-1“, да је са њим било и других војника, да је ту комшиницу одводио у неку просторију која се налазила у школи, да он није видео шта је он тамо радио, али је закључио да је он исту силовао из разлога што је са њом остао у тој просторији око сат времена и што је при изласку коментарисао: „Да видиш шта комшија комшиници може да уради“.

Из исказа сведока Милана Лаловића датих у претходном поступку утврђено је да је од септембра месеца 1991. године до почетка 1993. године био мобилисан и распоређен у резервни састав полиције у СЈБ Калиновик, да су Муслимани били позвани у радну обавезу и да је требало да се јаве пред општину, па пошто се нису сви јавили полиција је добила задатак да обиђе оне који се нису јавили и да их обавесте да морају то да учине, да је био одређен у патролу коју је водио Драган Церовина, да су имали задатак да оду у село Мјеховина у близини Калиновика и да приведу Муслимане који се нису јавили, да је радио на обезбеђењу Основне школе „Миладин Радојевић“ када су у њој били затворени мушкарци који су касније били пребачени у барутни магацин, да су од редовних полицајаца на стражи били Саша Церовина, Предраг Терзић, Спасоје Додер, Славко Лаловић звани Усташа, Душко Мандић, Здравко Церовина, Душко Церовина, Обрен Ђорем, Предраг Ђорем, Илија Ђорем, Данило Ђорем, Момир Говедарица, Милош Велетић, Ранко Павловић, Бранко Станковић, Раде Сладоје и Милан Перић, да је најчешће био на стражи са Славком Лаловићем званим Усташа, да су после пребацивања мушкараца из основне школе у барутни магацин у школу доведене жене из Гацка, а касније и жене из Калиновика, да је са затвореним женама био и мањи број мушкараца и деце, да су у школу често улазили припадници паравојних формација којима нису смели да се супротставе јер су били добро наоружани, да је извесни Жага једном приликом одвео пет до шест девојака у Миљевину, да је био присутан када су ове девојке враћене у школу, да су припадници јединице Пере Елеза из школе одвели сестре Перван које се више никада нису вратиле, да је био на стражи најчешће заједно са Славком Лаловићем, када су разни војници долазили по жене које су биле затворене у школи обично на по једну ноћ, а следећег јутра су их враћали или су они морали да иду по њих, да се његов колега са којим је често био у смени Славко Лаловић иживљавао над женама, да му се хвалио да је имао доста жена из основне школе, да је често на њих галамио и да су га жене се веома плашиле, да је било ситуација када је Славко док је са њим био на стражи одлазио у унутрашњост школе, а он остајао испред школе на стражи, да не зна шта је Славко Лаловић унутра радио и да се између стражара причало да се у школи дешавају убиства и силовања. Из његовог исказа је утврђено и да се сећа силовања сведока под псеудонимом „Б-1“, да је тада био на стражи заједно са Славком Лаловићем званим Усташа, да је у школу дошао Далибор Крстовић звани Дадо кога је познавао од раније, да нису могли да га спрече да уђе у школу, да није искључено да је он био још са неким, али да не може да се сети, да је након што је Далибор Крстовић заједно са Славком ушао у просторије школе, а он је остао на улазу школе, да се дуже време нису појављивали и након што су се вратили Далибор Крстовић је отишао из школе, да он није видео када је Дадо силовао ту жену,

али да је убрзо од других стражара и у Калиновику сазнао да је Далибор Крстовић силовао жену.

Из исказа сведока Драгана Церовине утврђено је да је као полицијац вршио обезбеђење у Основној школи „Милан Радојевић“ у пероду када су истој били затворени цивили муслиманске националности, да је чуо од неких полицјаца да је сведока под псеудонимом „Б-1“ силовао Дадо Крстовић, када су на стражи били Предраг Терзић и Александар Церовина и да му је за силовање сведока под псеудонимом „Б-1“ од стране Даде Крстовића у Основној школи „Милан Радојевић“ испричао Ранко Крстовић након заваршетка рата, који му је такође рекао да су га Крстовићева супруга, тетка и стриц напали да он измишља приче да је Дадо Крстовић извршио силовања, да га је једном приликом резервни полицајац Данило Ђорем звани Катил, док су се налазили на пункту у Јажицама, питао са колико је жена био у Основној школи „Миладин Радојевић“, да му је рекао да није био ни са једном, да му он није поверовао и рекао му тада да је био са више жена и да су готово сви полицајци који су хтели имали своју женску, да је чуо да су жене из Основне школе „Миладин Радојевић“ одвођене на фарму „Павловац“ о чему му је причала чувар оваца Вишња Пурковић, која му је рекла да је видела да су жене скидали голе и да су их силовали и ударали.

Из исказа сведока Данила Ђорема је утврђено да је дана 04.04.1992. године мобилисан у резервни састав полиције СЈБ Калиновик, да је радио на обезбеђењу Основне школе „Милан Радојевић“ у периоду који је обухваћен оптужбом, да се између полицајаца причало да се у школи дешавају убиства, силовања и друга злостављања, али да полицајци нису били способни да спрече улазак разних војника и паравојних јединица, да му се једног јутра жалила старија жена из Гацког да су у току протекле ноћи силовали многе жене, да су затворене жене и мушкарци били смештени у учионицама, да је школа била обезбеђена тако што су стражари стајали на улазима, да је имала два улаза, да су улаз и школа били откључани, да је стражу обављао на главном улазу школе, а да су најчешће са њим на стражи били Милош Велић, Обрад, Вељa и Душко Мандић.

Из исказа сведока Предрага Ђорема утврђено је да су полицијаци добили задатак да ухапсе цивилно становништво села Јелашица, да је акцијом руководио Милан Перић који је био вођа патролног сектора, да је сутрадан полиција послала друго возило „Там-150“ којим се он и вратио до Калиновика заједно са делом цивила, док је други део цивила био доведен пешке, да су били спроведени до барутног магацина одакле су сви били пребачени камионом у Калиновик, да су у тој акцији били ухапшени сви цивили које је полиција затекла код њихових кућа, да су сви цивили били затворени у Основној школи „Миладин Радојевић“, да је он обављао стражу у тој школи у којој су цивили били затворени, да је чуо да је према цивилима било неких злочина, да је већином познавао људе који су се налазили у основној школи, да је било и мушлараца и жена, да није вођена никаква евиденција о затвореним лицима у школи, да познаје Далибора Крстовића, да га је упознао у Калиновику, да се нису дружили, већ су се познавали као пролазници, да лица која су боравила у основној школи нису била закључена у учионицама, већ су могла да се крећу само уколико су имали потребу за одлазак до тоалета, али нису имали слободу да се крећу по другим просторијама у школи.

Из исказа сведока Милоша Велетића датог у претходном поступку дана 17.10.2007. године утврђено је да је у септембру месецу 1991. године ангажован у резервни састав

полиције у СЈБ Калиновик, да су у пролеће 1992. године Муслимани отишли из станице полиције, да је у том периоду стигао позив свим становницима муслиманске националности да се ради радне обавезе јаве пред општину, да су прво мушкарци били затворени у Основној школи „Миладин Радојевић“ где је он обављао стражарску службу, да су након одређеног периода мушкарци превежени у барутни магацин, а да су касније ту биле затворене жене из Гацка, мањи број мушкараца и деце и жене из Калиновика и околних села, да су све затворене особе у школи били Муслимани, да је током обављања дужности стражара у основној школи најчешће био у смени са Душком Мандићем и Жељком Мандићем, да су у почетку стражу обављала по два полицајца, а касније када су почели проблеми је стража појачана на три или четири полицајца, да су му се неке од њих и жалиле на догађаје који су се дешавали, да му је једном приликом старија жена из Гацка која је имала преко педесет година рекла да је у претходној смени силована, о чему је обавестио начелника Бошка Говедарицу и Нећу Зељају, да је међу полицајацима било познато да у школу улазе разне групе наоружаних војника који малтретирају и силују жене и да стражари нису смели да им се супротставе.

Из исказа сведока Александра Церовине утврђено је да је био милиционер у Станици милиције Калиновик од 01.07.1979. године, да је крајем априла или почетком маја 1992. године у месту Саставци нападнута патрола Станице милиције Калиновик и после овог догађаја пред зградом општине окупили су се бројни радноспособни мушкарци несрпске националности, којима је неко из општине упутио позиве да се јаве, одакле су камионима пребачени у Основну школу „Миладин Радојевић“ у Калиновику, да су његове колеге милиционери из редовног и резервног састава вршили обезбеђење те школе у дневним сменама, да су мушкарци несрпске нациналности били задржани у просторијама Основне школе „Миладин Радојевић“ петнаест до двадесет дана, након чега су пребачени у барутни магацин у Калиновику, да су почетком августа месеца 1992. године скоро све жене муслиманске националности које су остале у Калиновику биле доведене у ту основну школу.

Из исказа сведока Осма Бублина утврђено је да је током јула и августа 1992. године био у селу Љута које се налази у Месној заједници Врховина Љута, да у том периоду није био присутан у Основној школи „Миладин Радојевић“ у Калиновику, већ је само имао посредне информације шта се дешавало тамо, да је чуо да је школа претворена у неку врсту логора, да су људи који су избегли из Калиновика у том периоду причали о ономе што им се дешавало у основној школи, да су девојке које су биле затворене у основној школи одвојене, да је око тридесет њих силовано у том логору, да су одвојене увече, а враћане ујутро и да су најчешће одвојене у кућу у Калиновику, такозвану Караманову кућу и на фарму „Павловац“.

Из исказа сведока Селима Хамзића утврђено је да је 31.07.1992. године Армија Босне и Херцеговине освојила Трново и превој Рогој, те је додатно пресекла путне комуникације између Лукавице и Калиновика, да је у другој половини августа 1992. године први пут отишао на подручје територије општине Калиновик, на Јакомишље, на коме је била успостављена линија одбране од Трнова према Калиновику, да је гада први пут чуо информације о заробљеним Муслиманима у основној школи, да је било доста непотврђених прича о убиствима и нестанку Муслимана у Калиновику, али да званичне информације о стању у Калиновику никада није добио.

Из исказа сведока под псеудонимом „Б-7“ утврђено је да је био запослен у СЈБ Калиновик као редовни полицајац до 29.04.1992. године када је са породицом напустио Калиновик, да је од 01.11.1992. године до јула 1993. године био командир Полицијске станице Калиновик са седиштем у Љутој, да је учествовао у разменама заробљеника српске националности за заробљене Муслимане из Калиновика, да је од размењених Муслимана са подручја Калиновика узимао изјаве на околности дешавања у Калиновику и да је том приликом дошао до информација да је у просторијама Основне школе „Миладин Радојевић“ у Калиновику било силовања заробљених жена и премлаћивања затворених лица, да је од жена које су биле у тој основној школи чуо да је у августу 1992. године у просторијама Основне школе „Миладин Радојевић“ у Калиновику Далибор Крстовић звани Дадо силовао своју комшиницу сведока под псеудонимом „Б-1“, чијег супруга је он познавао из виђења пре рата, да су заробљене жене у својим изјавама навеле да су међу чуварима у школи били и редовни полицајци Предраг Терзић и Александар Церовина, да је резервни полицајац Душко Мандић био на стражи у време доласка Далибора Крстовића, да се и он лично сећа Далибора Крстовића јер је пре рата долазио у кафану у власништву Сладоја Радомира, у друштву Душка Мандића званог Дуца и возача начелника СЈБ Калиновик Бошка Говедарице. Из исказа овог сведока је такође утврђено да је током сведочења навео име и презиме сведока под псеудонимом „Б-1“ као особе која му је такође описала догађај у Основној школи „Миладин Радојевић“, да су му поред ње и друге жене говориле о њеном положају током боравка у овој школи,

Из исказа сведока Зије Хаџића утврђено је да је напустио Калиновик јуна месеца 1992. године, да се од октобра месеца 1992. године укључио у рад Полицијске станице са седиштем у Љутој, да је припадник те станице био до краја рата, да је у том периоду радио на прикупљању изјава од преживелих становника Калиновика, да је приликом узимања изјава од жена које су биле затворене у просторијама Основне школе „Миладин Радојевић“ сазнао за силовање сведока под псеудонимом „Б-1“, а приликом узимања изјаве од исте она му је испричала да ју је силовао њен комшија Далибор Крстовић звани Дадо којег је након рата видела на Илици, након чега је одлучила да напусти Босну и Херцеговину и отишла у иностранство.

Из исказа сведока Ненада Јокића утврђено је да је у августу месецу 1992. године био припадник јединице из Трнова, да је у воду био заједно са Далибором Крстовићем, кога познаје од детињства, да су након што су протерани из Трнова отишли у Калиновик, да је долазио до Основне школе „Миладин Радојевић“ у Калиновнику са Далибором Крстовићем, Ненадом Ћиром и сада покојним Зораном, да су приликом одласка пред школу Далибор Крстовић и он били у војној униформи и наоружани, да су обојица са собом имали аутоматске пушке

Из исказа сведока Ненада Ћира утврђено је да је у августу месецу 1992. године место Трново у коме је живео освојено од стране муслиманских снага, да су се они повукли према Калиновику, да је његова мајка била смештена у хотелу „Лелија“ и да је прве ноћи остао са њом у том хотелу јер је пронашао истог дана када су избегли у Калиновик, да је током боравка у Калиновику одлазио у Основну школу „Миладин Радојевић“ заједно са Ненадом Јокићем, Далибором Крстовићем и Зораном Поповићем, да је тада био општи метеж и да је свако од њих тражио неког свог из ближе или даље фамилије, да је испред школе постојало полицијско обезбеђење које је било сачињено од два човека које их није пустило у школу, да је видео да су се људи налазили у ходнику школе и да је видео да се крећу, улазе и излазе из просторија, да не

зна да ли је можда Дадо ушао у школу, да он није ушао у школу, да су сва четворица заједно дошли пред школу и да су се највероватније заједно и вратили, да он осим овог одласка никада више није ишао у основну школу, као и да нема сазнања да ли је Далибор Крстовић одлазио још неки пут у просторије те школе.

Правном оценом овако утврђеног чињеничног стања, суд је нашао да се у радњама окривљеног Далибора Крстовића стичу сва обележја кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ јер је за време немеђународног оружаног сукоба који се водио на територији Босне и Херцеговине између оружаних формација Војске Републике Српске и Армије Босне и Херцеговине, на територији општине Калиновик неутврђеног дана током августа месеца 1992. године у вечерњим сатима, као припадник Војске Републике Српске, кршећи правила међународног права из члана 3 став 1 тачке а) и ц) и члана 27 став 2 IV Женевске конвенције о заштити грађанских особа за време рата од 12.08.1949. године, која је ратификована одлуком Народне скупштине ФНРЈ која је објављена у „Службеном листу ФНРЈ“ бр.24/50 и члана 4 став 1 и став 2 тачка а) и е) Допунског протокола II уз Женевске конвенције од 12.08.1949. године о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба, извршио силовање женске особе бошњачке националности, тако што је дошао до Основне школе „Миладин Радојевић“ у Калиновику, ушао у учионицу у којој су били затворени цивили бошњачке националности, именом прозвао оштећену - сведока са псеудонимом „Б-1“ рекавши јој да изађе из учионице, а након што је иста то учинила и са собом повела своје малолетно дете, наредио јој да врати дете, а када је оштећена одбила да то учини, запретио јој да ће јој силовати дете, па је иста вратила дете у учионицу и изашла у ходник испред учионице, након чега ју је окривљени одвео у суседну учионицу у којој није било заробљених цивила, у коју учионицу је са њима ушао и један нн припадник Војске Републике Српске, који је убрзо изашао, након чега јој је окривљени наредио да се скине, што је она одбила, а он потом кренуо према вратима говорећи да ће јој узети децу, па је оштећена у страху за живот своје деце скинула одећу, присиливши је на тај начин на сексуални однос, па јој је након извршеног силовања стављањем свог полног органа у полни орган, уста и анални отвор оштећене, наредио да се не облачи и изашао из учионице, а одмах после тога у учионицу је ушао нн припадник Војске Републике Српске, те је и он силовао сведока под псеудонимом „Б-1“, након чега је окривљени ушао у ту учиниоцу и обратио се оштећеној претећи да не сме никоме да каже за то јер ће прво страдати њена деца, а затим и она.

Чланом 16 Устава Републике Србије ("Службени гласник РС" бр. 98/2006) прописано је да спољна политика Републике Србије почива на општепризнатим принципима и правилима међународног права, да су општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни део правног поретка Републике Србије и да се непосредно примењују.

Одредбом члана 3 тачка 1-а Четврте женевске конвенције прописано је да ће се у случају оружаног сукоба који нема карактер међународног сукоба и који избије на територији једне од високих страна уговорница, према лицима која не учествују непосредно у непријатељствима, подразумевајући ту и припаднике оружаних снага који су положили оружје и лица онеспособљена за борбу услед болести, рана, лишења слободе или из било којег другог узрока, поступати у свакој прилици човечно, без икакве неповољне дискриминације засноване на раси, боји коже, вери или убеђењу, по рођењу или имовном стању или било ком другом сличном мерилу, те да су у том циљу

забрањени у свако доба и на сваком месту према горе наведеним лицима, између осталог, и следећи поступци: повреде које се наносе животу и телесном интегритету, нарочито све врсте убистава, осакаћења, свирепости и мучења, док је тачком „ц“ истог става прописано да су према наведеним лицима забрањене повреде личног достојанства, нарочито увредљиви и понижавајући поступци, а чланом 27 став 2 исте Конвенције је прописано да ће жене посебно бити заштићене против сваког напада на њихову част, а нарочито против силовања, принуђавања на проституцију и против сваког напада на њихову стидљивост. Одредбом члана 4 став 1 Допунског протокола уз Женевске конвенције од 12.08.1949. године о заштити жртава немеђународног оружаног сукоба (Протокол II од 08.06.1977. године) прописано је, између осталог, да сва лица која не узимају учешће директно у непријатељствима, без обзира на то да ли је њихова слобода била ограничена или не, имају право да њихова личност, част и убеђење и верско убеђење буду поштовани, те да ће та лица у свим приликама бити хумано третирана, без икакве дискриминације, а ставом 2 истог члана прописано је да против лица поменутих у ставу 1 остају забрањена у свако доба и на сваком месту, између осталог и насиље над животом, здрављем и физичким или менталним благостањем људи, нарочито убиство и окрутно поступање, као што су мучење, сакаћење или било који облик телесне казне, вређање људског достојанства, нарочито понижавајући и деградирајући поступак, силовање, принудна проституција и сваки облик недоличног напада.

Суд је полазећи од правила међународног права, по којима оружани сукоб постоји када се прибегава оружаној сили или постоји оружано насиље између организованих наоружаних група у оквиру исте државе, као и од чињенице да је немеђународни оружани сукоб уређен домаћим и међународним правом које се односи на људска права, а посебно чланом 3 заједничким за све Женевске конвенције из 1949. године, Допунским протоколом II које је Народна скупштина ФНРЈ 1950. године ратификовала, чиме су одредбе тих Конвенција и Допунски протоколи постали саставни део домаћег законодавства и другим посебним уговорним правилима која се односе на унутрашњи оружани сукоб и правила међународног обичајног права, а узимајући у обзир опште познате чињенице да је Одлукама Председништва Српске Републике Босне и Херцеговине број 03-11/92 од 15.04.1992. године и Министарства народне одбране Српске Републике Босне и Херцеговине број 1/92 од 16.04.1992. године проглашена непосредна ратна опасност и наређена општа јавна мобилизација на целокупној територији Српске Републике Босне и Херцеговине и наређено да су сви војни обвезници дужни да се ставе на располагање општинским штабовима Територијалне одбране на подручју Српске Републике Босне и Херцеговине, односно да је Одлуком Скупштине српског народа у Босни Херцеговини број 03-234/92 од 12.05.1992. године формирана Војска Српске Републике Босне и Херцеговине, а да се дотадашње јединице и штабови Територијалне одбране преименују у команде и јединице Војске чију ће организацију и формацију утврдити Председник Републике, да је Армија Босне и Херцеговине основана 12.04.1992. године од јединица Територијалне одбране Босне и Херцеговине и организованих добровољаца, чији су припадници били Бошњаци, утврдио да је оружани сукоб на подручју општине Калиновик у Републици Босни и Херцеговини у периоду који се наводи у оптужници представљао немеђународни оружани сукоб у коме су учествовале оружане формације Војске Републике Српске и Армије Босне и Херцеговине, који је довео до посебно опасног стања и до посебно тешких последица за живот грађана и материјална добра, што произилази и из исказа сведока који су у том периоду боравили на територији општине Калиновик који су испитани у овом поступку и који су детаљно описали суду своја

сазнања о свим сегментима, начинима испољавања, облицима и интензитету оружаног сукоба који се дешавао у месту у коме су боравили.

Суд је стање које је владало у Калиновику и околним местима, постојање оружаног сукоба на овом простору и околности затварања становништва у Основну школу „Миладин Радојевић“ у Калиновику у периоду који је обухваћен оптужницом и непосредно пре тог периода утврдио из дописа председника Ратног штаба Скупштине општине Калиновик од 17.05.1992. године у коме је наведено да је донет закључак да се изврши контрола војноспособних лица муслиманске националности са местом пребивалишта на општини Калиновик који су у били у обавези да се од 20.05.1992. до 25.05.1992. године јаве Секретаријату за народну одбрану, те да ће се уколико се у том року не пријаве прогласити противницима СОС-а, биће им забрањен повратак на територију општине и биће им конфискована имовина, исказа сведока Фадиле Хатић, сведока под псеудонимом „Б-1“, сведока под псеудонимом „Б-2“, сведока под псеудонимом „Б-3“, сведока под псеудонимом „Б-5“, сведока под псеудонимом „Б-6“, сведока Хасније Ахатовић, сведока Тахира Пањете, сведока Елвира Чуста и сведока Назе Перван које су у својим исказима детаљно описали догађаје који су се односили на затварање муслимаснког становништва, околности њиховог одвођења у Основну школу „Миладин Радојевић“ у Калиновику, условима боравка у тој школи и догађајима који су се у њој дешавали, обзиром да су наведени сведоци током августа месеца били затворени у основној школи, као и из исказа сведока под псеудонимом „Б-4“, сведока Драгана Церовине, сведока Данила Ђорема, сведока Предрага Ђорема, сведока Душка Мандића, сведока Милана Лаловића и сведока Александра Церовине, који су као припадници СЈБ Калиновик радили на обезбеђењу у Основној школи „Миладин Радојевић“ у Калиновику и који су у својим исказима описали начин и време како је дошло до затварања муслиманског становништва на подручју оштине Калиновик, одвођење заробљених лица у Основну школу „Миладин Радојевић“ и начин на који је било организовано обезбеђење људи затворених у просторијама школе.

Током овог кривичног поступка суд је утврдио и да је жртва кривичног дела, сведок под псеудонимом „Б-1“, била цивилно лице у беспомоћном положају, тј. лице које је у складу са одредбама Четврте женевске конвенције и допунског Протокола о заштити жртава немеђународног оружаног сукоба (Протокол II) морало бити заштићено у оружаном сукобу јер није узела апсолутно никаво учешће у непријатељствима, већ је без било каквог правног основа била затворена у Основној школи „Миладин Радојевић“ у Калиновнику током августа месеца 1992. године, коју је напустила тек путем размене, што произилази из исказа сведока под псеудонимом „Б-1“, исказа сведока који су са њом били затоврени у основној школи, Списка заробљених лица из Трнова, Калиновика, Гацка, Фоче, Невесиња, Требиња, Билеће и др. која су размењена са Калиновиком и КПЗ Фоча, а који је сачињен од стране оружаних снага Републике Босне и Херцеговине – Трново број 17-11-314/92 дана 12.11.1992. године и Списка размењених жена и деце за мртве Шешељевце на Јакомишљу.

Суд је утврдио да у конкретном случају постоји веза између радњи извршења које је окривљени Далибор Крстовић предузео и оружаног сукоба који је у том периоду постојао на територији Босне и Херцеговине, односно општине Калиновик, јер је окривљени био припадник оружаних снага Војске Републике Српске, што произилази како из одбране окривљеног, тако и из Уверења Општинске административне службе Општине Трново број 05-835-57/09 од 28.12.2009. године, Дописа МУП Српске Републике Босне и Херцеговине, Српске станице милиције Трново број Службено/92

од 30.04.1992. године, списка радника Станице милиције Трново којима је исплаћен лични доходак за април месец 1992. године, списка накнаде резервним војним старешинама за време проведено у ВП 4120 Калиновик, списка радника који су обављали послове и задатке у Станици јавне безбедности Трново, а радњу извршења кривичног дела је предузео за време немеђународног оружаног сукоба, одевен у униформу и оружјем које је задужио, према оштећеној која је била цивил муслиманске националности, која није припадала ниједној војној формацији, нити је узела учешће у ратним сукобима, па је он користећи чињеницу да је добро познавао националну припадност становништва које је живело на подручју те општине, а које је било затворено у основној школи, чињеницу да је пре ратних дешавања познавао оштећену, њеног супруга и његову фамилију, као и беспомоћан положај оштећене који је проузрокован управо конкретним оружаним сукобом и породичним траумама које је услед ратних дешавања преживела, наоружан и обучен у униформу дошао до Основне школе „Миладин Радојевић“ у Калиновику и у просторијама школе предузео према оштећеној радње ближе описане у изреци пресуде.

Суд је утврдио да је окривљени Далибор Крстовић конкретном приликом кршио правила међународног права поступајући противно одредби члана 3 став 1 тачка а) и ц) Четврте женевске конвенције која прописује да ће се у случају оружаног сукоба који нема карактер међународног сукоба и који избије на територији једне од високих страна уговорница, према лицима која не учествују непосредно у непријатељствима, поступати у свакој прилици човечно, без икакве неповољне дискриминације засноване на раси, боји коже, вери или убеђењу, по рођењу или имовном стању или било ком другом сличном мерилу, те да су у том циљу забрањени у свако доба и на сваком месту према тим лицима, следећи поступци: повреде које се наносе животу и телесном интегритету, нарочито све врсте убистава, осакаћења, свирепости и мучења за време немеђународног оружаног сукоба, а поступао је и противно одредби члана 27 став 2 наведене Конвенције којом је прописано да ће жене бити посебно заштићене против сваког напада на њихову личност, а нарочото против силовања, принуђавања на проституцију и против сваког напада на њихову стидљивост, а да је управо окривљени дошавши у војној униформи и са наоружањем у Основну школу „Миладин Радојевић“ у којој су тада у највећем броју биле смештене жене и деца бошњачке националности извршио радње за које је оглашен кривим над сведоком под псеудонимом “Б-1” користећи свој положај и беспомоћност оштећене која је без икаквог правног основа, заједно са своје двоје малолетне деце старости седам и девет година била затворена у овој школи, без могућности слободног кретања. Суд је посебно ценио поступање окривљеног које се тицало стављања у изглед опасности по децу оштећене, које речи изговорене у ратним условима од стране наоружаног лица су по својој садржини биле подобне да у ситуацији у којој се оштећена тада налазила проузрокују висок интензитет страха за безбедност и живот њене тада малолетне деце, старе свега седам и девет година, па је нашао да су његови поступци у својој међусобној повезаности представљали озбиљну претњу оштећеној која је била усмерена на то да је принуди на обљубу. У конкретном случају окривљени Далибор Крстовић се послужио претњом, изазивањем страха код оштећене–сведока под псеудинимом „Б1“, на тај начин што је оштећеној која је са двоје малолетне деце, при чему је била једини родитељ који се о њима старао, била затворена у Основној школи „Миладин Радојевић“ лишена било каквих права, ставио у изглед опасност по њену децу, која околност, сама за себе, уз чињеницу да је окривљени са својим пратиоцима наоружан дошао у основну школу, да је најпре извео оштећену коју је познавао пре ратних дешавања из учионице и претио

јој да ће јој силовати дете уколико га не врати назад, није оставила никакву могућност да се оштећана брани и одбрани.

Из сагласних и детаљних исказа сведока Фадиле Хатић, Назе Перван, Хасније Ахатовић, сведока под псеудонимима „Б-2“, „Б-3“ које су заједно са сведоком под пседудонимом “Б-1” конкретном приликом биле затворене у Основној школи „Миладин Радојевић“ у Калиновику утврђено је на који начин је окривљени извео оштећену из учионице у којој су се налазили, шта се дешавало тада са њеном децом и у каквом стању је оштећена била када се вратила, а њихови искази су у свим битним елементима поткрепљени и исказом оштећене, као и исказом сведока Душка Мандића који је у том периоду радио као обезбеђење школе и који је пре ратних догађаја познавао сведока под псеудонимом “Б-1” која му је уплакана испричала да је претходне ноћи силована од стране њеног комшије Далибора Крстовића.

Суд је ценио одбрану окривљеног Далибора Крстовића и прихватио је само у делу у коме је сагласна осталим изведеним доказима, док је у преосталом делу није прихватио налазећи да је неуверљива, срачунта на избегавање кривичне одговорности и контрадикторна осталим изведеним доказима. Наиме, суд је оценио да је разлог који је окривљени презентовао суду као мотив доласка у школу, животно нелогичан јер је сазнања о евентуалним размена и условима размена могао да прибави у команди код својих претпостављених, да то сазнање никако није могао стећи на основу уласка у унутрашњост школе, где су, како сам наводи, биле смештене жене муслиманске националности одевене у димије и деца, нити су му та лица, с обзиром на свој тадашњи положај и ситуацију у којој су се нашла, могла дати било какве информације о томе када ће и да ли ће бити размењени за његову родбину, будући да је била на снази Наредба команданта Тактичке групе Калиновик којом је ограничено кретање становништва на територији у зони ратних дејстава без одобрења Команде Тактичке групе, а да су Српска станица Јавне безбедности Калиновик и Српска станица Јавне безбедности Трново биле овлашћене за издавање дозвола уз претходно консултовање Команде Тактичке групе. Суд није прихватио ни његову одбрану у делу у коме је навео да није силовао оштећену под псеудонимом „Б-1“ током августа месеца 1992. године у тој основној школи, налазећи да је неуверљива и у супротности са осталим изведеним доказима, а првенствено са исказом оштећене под псеудонимом „Б-1“ који је суд прихватио као доследан, убедљив и поуздан, будући да је врло детаљно описала поступке окривљеног Крстовића према њој, начин обраћања, као и све околности на основу којих је утврдила његов идентитет, односно како га је препознала. Одбрана окривљеног је оповргнута и исказима сведока Фадиле Хатић, сведока под псеудонимом „Б-2“, сведока под псеудонимом „Б-3“, сведока под псеудонимом „Б-4“, сведока под псеудонимом „Б-5“ и сведока Хасније Ахатовић који су се такође изјашњавали о својим сазнањима која се односе на поступање окривљеног Далибора Крстовића и које је суд прихватио као јасне, убедљиве и међусобно сагласне.

Такође, суд није прихватио ни одбрану окривљеног Далибора Крстовића у делу у коме је навео да не познаје сведока под псеудонимом „Б-1“ и да је никада у животу није видео, налазећи да је неуверљива и у супротности са исказом оштећене под псеудонимом „Б-1“ који је суд прихватио будући да је детаљно описала да окривљеног познаје из места Руђице, одакле је био њен муж, а и отац окривљеног, да је познавала сву његову родбину и њега лично јер је она са мужем живела две године у том селу, да је окривљени за сваки летњи распуст долазио код свог деде у Руђице, да је долазио и викендима, да су се виђали, да је на сред села била чесма на коју се долазило по воду,

да је ту лети чувао стоку, да је пролазио стално поред њихове куће, као и са исказом сведока под псеудонимом „Б-4“ који је у периоду који је обухваћен оптужницом радио на обезбеђењу школе и који је навео да се сећа догађаја када је у просторију школе дошло лице које му се представило као Дадо Крстовић и рекао му да иде да види своју комшиницу чије је презиме изговорио (што је презиме сведока под псеудонимом „Б-1“), да је том приликом ту своју комшиницу одводио у неку просторију која се налазила у приземљу школе, а при изласку из школе рекао: „Да видиш шта комшија комшиници може да уради“, као а и са исказом сведока Милана Лаловића у делу у коме га је суд прихватио као убедљив и који се такође изјашњавао о доласку окривљеног Крстовића у школу и о времену које је у унутрашњости школе провео.

Суд је ценио исказ оштећене - сведока под пседудонимом “Б-1” и исти прихватио као уверљив, искрен и детаљан будући да је сведок подробно описала начин на који је окривљени, кога је препознала као унука својих некадашњих комшија, поступао према њој пре силовања и током силовања, које речи је изговарао, које радње је предузимао, на који начин је присилио на сексуални однос и шта јој је рекао у погледу њеног евентуалног пријављивања онога што јој је конкретном приликом урадио, који исказ није оповргнут ниједним другим изведеним доказом који је суд прихватио. Суд је имао у виду непрецизности у исказу оштећене које се односе на тачан датум када је окривљени над њом извршио силовање, али је нашао да исте нису од битног утицаја будући да је време извршења кривичног дела за које је окривљени оглашен кривим опредељено на неутврђени дан месеца августа 1992. године, да су се на ту околност изјашњавали бројни сведоци, и то како сведоци који су у том периоду били са њом затворени у школи, тако и сведоци који су у том периоду обезбеђивали школу. Приликом оцене исказа оштећене у овом делу суд је имао у виду чињеницу да је оштећена тада била изложена изузетно стресним догађајима у оквиру своје породице јер је пре него што је затворена у школи заједно са две своје малолетне ћерке, био одведен и њен супруг, те да стога сећање тачног датума у августу месецу 1992. године када је окривљени предузео радњу извршења кривичног дела према оштећеној није од утицаја на веродостојност њеног исказа. Суд је ценио исказ сведока под пседудонимом “Б-1” и у делу у коме се изјашњавала о томе да ли је по повратку у учионицу након што је силовао окривљени Крстовић неком рекла шта јој се десило, а у контексту исказа осталих испитаних сведока који су се на те околности изјашњавали, па је нашао да то није од утицаја на постојање кривичне одговорности окривљеног, нити на уверљивост њеног исказа с обзиром на чињеницу да су сведоци који су били присутни када је оштећена изведена из учиниоце и који су били са њеном малолетном децом док је она била одсутна, а имајући у виду догађаје који су се дешавали у школи у којој су били затворени и на основу самог изгледа и држања оштећене по повратку у учионицу, могли да закључе који је био разлог њеног извођења и шта јој се десило том приликом. Такође, суд је имао у виду чињницу да је сведок под псеудонимом „Б-1“ особа из мале, традиционално конзервативне средине у којој се скоро сви међусобно познају, очигледно патријархалног васпитања у којој признање некога да је доживео силовање са навођењем детаља на који начин је извршено, за њу представља посебну непријатност, па је ценећи садржину исказа оштећене, као и посебне околности које проистичу из специфичне културе и традиције подручја са којег потиче утврдио да је њен исказ дат у кривичном поступку истинит и стога поклонио му веру.

Суд је ценио исказ сведока Хасније Ахатовић и исти прихватио налазећи да је доследан, уверљив и сагласан осталим изведеним доказима јер је сведок веродостојно

описала своја сазнања о поступању према сведоку под псеудонимом „Б-1“ конкретном приликом, као и о стању у коме се налазила по повратку у учионицу.

Суд је ценио исказ сведока под пседудонимом “Б-2” и исти прихватио налазећи да је убедљив, поуздан и сагласан осталим изведеним доказима јер је сведок изнела своја непосредна сазнања о догађајима којима је лично присуствовала, а који су у сагласности са исказима осталих сведока који су били затворени у учиниоци када је сведок под пседудонимом “Б-1” одведена и силована од стране окривљеног.

Суд је ценио исказ сведока Фадиле Хатић и исти прихватио налазећи да је уверљив и поуздан јер је сведок описала сва битна непосредна сазнања која је имала, а која су у сагласности са осталим изведеним доказима. Суд је имао у виду наводе сведока Хатић о томе да јој је сведок под псеудонимом „Б-1“ по повратку у учиниоцу рекла да је силована од свог комшије, који нису у сагласности са исказом оштећене у погледу тога коме је причала да је силована током боравка у школи, али је нашао да исти нису релевантни за ову кривично правну ствар јер су искази ова два сведока потпуно сагласни у делу који се односи на извођење из учионице сведока под псеудонимом „Б-1“ као у погледу околности њеног стања по повратку у учиниоцу. Суд је приликом оцене исказа сведока Фадиле Хатић из преткривичног поступка од 21.03.2007. године који је дат пред Државном агенцијом за истрагу и заштиту, Министарства сигурности Босне и Херцеговине, нашао да је дат у складу са одредбом члана 219 став 1 и 3 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 35/03, 37/03, 56/03....65/18) и који се стога може употребити као доказ у кривичном поступку.

Суд је ценио исказ сведока под пседудонимом “Б-3” и прихватио га јер је сведок детаљно описала сазнања која је имала о догађајима у основној школи у којој су били затворени, као и о поступању према сведоку под пседудонимом “Б-1”.

Суд је ценио исказ сведока Назе Перван и прихватио га будући да је јасан, прецизан, убедљив, као и да није оповргнут ниједним од изведених доказа јер је сведок подробно описала своја непосредна сазнања о догађају који је предмет оптужбе и ситуацији у којој се нашла сведок под пседудонимом “Б-1”, њеном стању по повратку у учиниоцу и стању њене деце у периоду у коме је била одсутна.

Суд је ценио исказ сведока под псеудонимом „Б-4“ и исти прихватио налазећи да је уверљив, јасан и сагласан осталим изведеним доказима, будући да је сведок изнео сва сазнања и непосредна опажања која је имао како у погледу окривљеног, тако и погледу његовог поступања приликом доласка у школу према сведоку под пседудонимом “Б-1”.

Суд је ценио исказ сведока под псеудонимом „Б-5“ и прихватио га будући да је био детаљан, доследан, убедљив и сагласан осталим изведеним доказима јер је сведок описала своја сазнања приликом одвођења сведока под псеудонимом „Б-1“ из учионице, њен изглед по повратку у учионицу, као и пратеће догађаје у односу на остала лица која су се налазила у учионици, који исказ је у потпуној сагласности са исказом сведока Назе Перван, који је суд прихватио.

Суд је ценио исказ сведока под пседудонимом “Б-6” и исти прихватио у делу који се односи на предмет оптужбе, налазећи да је убедљив, сагласан осталим изведеним доказима и заснован на непосредном опажању сведока у погледу присуства сведока

под пседудонимом "Б-1" и њене деце у просторијама Основне школе „Миладин Радојевић" у Калиновнику у периоду који је обухваћен оптужбом.

Суд је ценио исказ сведока Елвира Чуста и прихватио га налазећи да је уверљиво и детаљно описао своја сазнања о околностима на које је испитиван, а посебно посредна сазнања која је имао на основу прича његове мајке Хасне Чусто која је била затворена у просторијама школе у периоду који је предмет оптужбе заједно са сведоком под псеудонимом "Б-1" а која је преминула дана 01.10.2012. године, што је утврђено из Извода из Матичне књиге умрлих у који је извршен увид током доказног поступка.

Суд је ценио исказ сведока Душка Мандића и прихватио га јер је доследан, убедљив и поткрепљен осталим изведеним доказима, имајући у виду да је сведок детаљно описао које задатке је обављао у периоду који је обухваћен оптужбом, као и сазнања која је имао о сведоку под псеудонимом „Б-1" и поступању према њој од стране окривљеног Далибора Крстовића.

Суд је ценио исказе сведока Милоша Велетића и прихватио његов исказ од 17.10.2007. године из претходног поступка, налазећи да је исти уверљив и сагласан осталим изведеним доказима, имајући у виду да му је памћење тада свакако било очуваније, него девет година касније када је давао исказ пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине дана 28.11.2016. године у коме је изјавио да након блажег срчаног удара не може са сигурношћу да тврди да су потписи са записника о саслушању сведока у предмету КТ-РЗ-80/05 од 17.10.2007. године датог у просторијама Тужилаштва Босне и Херцеговине његови, али да већина потписа јесте и да не може да се сети свих детаља сведочења.

Суд је ценио исказе сведока Милана Лаловића и прихватио његове исказе из претходног поступка, док његов исказ са главног претреса дана 06.10.2020. године није прихватио налазећи да није био довољно убедљив, ни прецизан, да је био контрадикторан његовим ранијим исказима у којима се веома детаљно изјашњавао о околностима на које је саслушаван када му је памћење свакако било свежије и очуваније, а да је након предочавања ранијих исказа на главном претресу управо сведок Лаловић изјавио да је било онако како је рекао раније и да не бежи од своје изјаве коју је тада дао.

Суд је ценио исказе сведока Данила Ђорема, сведока Гојка Лаловића и сведока Предрага Ђорема и прихватио их у делу у коме су био релевантни за овај кривични поступак и сагласни осталим изведеним доказима.

Суд је ценио исказ сведока Тахира Пањете и прихватио га као убедљив и јасан јер је сведок изнео своја непосредна сазнања о догађајима у Калиновнику који су претходили затварању муслиманског ставновништва у основну школу, као и сазнања која је стекао за време док је био затворен у Основној школи „Миладин Радојевић" у Калиновику.

Суд је ценио исказ сведока Александра Церовине и прихватио га само у делу у коме се изјашњавао о националности и полу лица која су била затворена у Основној школи „Миладин Радојевић" а који део исказа је сагласан осталим изведеним доказима које је суд прихватио, док га у преосталом делу није прихватио налазећи да је крајње неуверљиво и животно нелогично да он као полицијац у СЈБ Калиновник који је активно учествовао у затварању становника Калиновника у школу и у обезбеђењу школе није имао сазнања ни непосредна, ни посредна о злостављању и силовању жена

у Основној школи „Миладин Радојевић“, нити било каквим покушајима војника да уђу у школу у том периоду, иако су бројни сведоци који су испитани у овом поступку таква сазнања имали.

Суд је ценио исказ сведока Ненада Јокића и исти прихватио само у делу у коме је сагласан са осталим изведеним доказима, док га у делу у коме се изјашњавао о разлозима свог одласка пред Основну школу „Миладин Радојевић“ заједно са Далибором Крстовићем, Ненадом Ћиром и сада покојним Зораном, није прихватио налазећи да је неубедљив и животно нелогичан јер основна школа у којој је било затворени муслиманско становништво, свакако није била место за распитивање за чланове фамилије Ненада Јокића, нити је на том месту могао да сазна где му се мајка налази, будући да није суду презентовао доказе на околност да му је мајка била муслиманске националности, нити да је била икада затворена у тој школи. Суд је као неубедљив оценио његов исказ и у делу у коме је навео да нису могли да уђу у школу јер им војни полицајци то нису дозвољавали и да су били отерани од стране људи који су стражарили испред школе јер је контрадикторан чак и са одбраном окривљеног Далибора Крстовића који је описао да су ушли у унутрашњост школе, као и да је на основу одеће у коју су били одевени затворени људи закључио да се ради о женама муслиманске националности. Суд је његов исказ у делу у коме је навео да не постоји могућност да је окривљени Крстовић ишао без њега у Основну школу „Миладин Радојевић“ јер су стално били заједно оценио као неубедљив и срачунат на то да помогне окривљеном будући да је животно нелогично да било ко зна кретање другог лица у одређеном периоду током ратног сукоба, с обзиром на чињеницу да је сведок који се изјашњавао на ову околност свакако имао потребу да у наведеном пероду и спава, тако да није могао имати све време непосредан увид у кретање окривљеног Далибора Крстовића.

Суд је ценио исказ сведока Ненада Ћира и исти прихватио у делу у коме је сагласан осталим изведеним доказима, док га у делу у коме је навео да је са окривљеном Крстовићем, Ненадом Јокићем и Зораном Петковићем отишао до Основне школе „Миладин Радојевић“ јер је свако од њих тражио неког свог из ближе или даље фамилије није прихватио будући да сведок није презентовао суду кога је од чланова своје фамилије конкретном приликом тражио у школи, а имајући у виду да је изјавио да је мајку нашао већ првог дана и описао где је била смештена и да је и он био смештен код ње, те је у том делу оцењен као неубедљив.

Суд је ценио исказ сведока Драгана Церовине па га је прихватио само у оном делу у коме се изјашњавао о својим непосредним сазнањима о предмету оптужбе, као и о посредним сазнањима која су била у сагласности са осталим изведеним доказима, док је у погледу осталих навода овог сведока нашао да су исти ирелевантнти за ову кривчноправну ствар.

Суд је ценио исказ сведока Осма Бублина и прихватио га у делу у коме је релевантан за овај кривични поступак, будући да сведок није био у Основној школи „Миладин Радојевић“ у Калиновнику у периоду који се наводи у оптужници, већ се изјашњавао само о накнадним посредним сазнањима која је имао од људи који су напустили Калиновник, као и исказе сведока Селима Хамзића и Мемне Јашаревић који су такође имали само посредна и недовољно прецизна сазнања о догађају који је предмет оптужбе.

Суд је ценио исказ сведока под псеудонимом „Б-7“ и прихватио га у делу у коме је био детаљан, прецизан и сагласан осталим изведеним доказима, док га је у делу у коме се изјашњавао различито о томе од кога је добио инфорамцију да је окривљени Далибор Крстовић звани Дадо силовао сведока под псеудонимом „Б-1“ није прихватио будући да сведок није могао поуздано да се изјасни на ту околност. Суд је такође нашао да његов исказ у овом делу није ни одлучујући за утврђивање кривичне одговорности окривљеног, имајући у виду да из осталих изведених доказа које је суд ценио несумњиво произилази које радње је предузео окривљени, те да чињеница ко је сведоку саопштио накнадно инфорамције о поступању окривљеног није од битног утицаја.

Приликом оцене исказа испитаних сведока, суд је имао у виду непрецизности у исказима, али је нашао да су исте отклоњене другим изведеним доказима и да не утичу на веродостојност исказа сведока јер је потпуно разумљиво да након скоро тридесет година од ратних дешавања која су по својој природи веома стресна за сва лица која су им присуствовала и која након више година презентују своја сећања о ономе што су лично видели или чули, не могу са фотографским памћењем да се сете свих детаља. Суд није посебно ценио исказе сведока у делу у коме су се изјашњавали о догађајима који излазе ван оквира оптужбе, налазећи да исти не могу допринети утврђивању чињеничног стања које је обухваћено оптужницом јер нису релевантни за конкретну кривичноправну ствар.

Суд је изменио чињенично правни опис радње извршења за коју је окривљеног огласио кривим, поштујући у свему субјективни и објективни идентитет оптужбе на тај начин што га је уподобио са чињеничнчим стањем које је утврђено на главном претресу, у делу који се односи на радње које је окривљени Далибор Крстовић предузео након што је извршио силовање сведока под псеудонимом „Б1“, при чему је суд несумњиво утврдио да је окривљени након извршеног силовања наредио оштећеној да се не облачи и изашао из учионице, а одмах после тога у учионицу је ушао нн припадник Војске Републике Српске, те је и он силовао сведока под псеудонимом „Б-1“, да би тек налон тога окривљени опет ушао у учиниоцу и обратио се оштећеној претећи да не сме никоме да каже за то јер ће прво страдати њена деца, а затим и она.

Суд је утврдио да је окривљени Далибор Крстовић конкретном приликом поступао са директним умишљајем јер је био свестан свог дела и његове забрањености и да је хтео његово извршење, будући да је, с обзиром на статус који је имао као припадник Војске Републике Српске, био свестан да кршећи правила међународног права наоружан и униформисан долази у просторије Основне школе „Миладин Радојевић“ у Калиновику у којој су се налазили затворени цивили бошњачке националности, пре свега жене и деца, да се пре тога уверио да је у школи затворена и сведок под псеудонимом „Б-1“ коју је од раније познавао са својом малолетном децом, па је уз претње за безбедност њене деце одвео сведока под псеудонимом „Б-1“ у другу учионицу и силовао је на тај начин што је стављао свој полни орган у њена уста, вагинални отвор и анални отвор, а затим јој претио да не сме никоме да каже за то јер ће прво страдати њена деца, а затим и она, што јасно потврђује да је окривљени имао свест да чини недозвољену, односно незаконити радњу према сведоку под псеудонимом „Б-1“ током немеђународног оружаног сукоба.

Како суд није нашао да на страни окривљеног постоје околности који би искључивале његову кривичну одговорност, то га је огласио кривим за учињено кривично дело.

Суд је током поступка извео и друге доказе, али их није посебно ценио, налазећи да нису од утицаја на другачије одлучивање у овој кривично правној ствари.

Како је од извршења кривичног дела за које је окривљени оглашен кривим, закон измењен више пута, суд је у складу са одредбом члана 4 став 1 КЗ СФРЈ ("Службени лист СФРЈ", број 44/76, 36/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90, 45/90, 54/90) који је важио у време извршења кривичног дела за које је окривљени оглашен кривим и одредбом члана 4 став 2 КЗ СФРЈ која прописује да ће се, ако је после извршења кривичног дела измењен закон једном или више пута, применити закон који је блажи по учиниоца, ценио који је закон у конкретном случају најблажи по окривљеног, па је нашао да се има применити Закон о изменама и допунама КЗ СРЈ („Службени лист СРЈ“ број 37/93 од 16.07.1993. године), јер је је одредбом члана 142 став 1 КЗ СФРЈ, који је важио у време извршења дела било прописано да ће се учинилац кривичног дела казнити затвором најмање пет година или смртном казном, а Законом о изменама и допунама КЗ СРЈ од 16.07.1993. године за кривично дело из члана 142 став 1 прописана казна затвора од најмање пет година или од двадесет година, с обзиром да је тај закон најблажи по окривљеног.

Приликом одлучивања о врсти и висини кривичне санкције коју ће изрећи окривљеном, суд је ценио све околности које утичу на врсту и висину исте, у смислу одредбе члана 41 КЗ СРЈ, па је на страни окривљеног од олакшавајућих околности ценио чињеницу да је породичан човек, отац двоје малолетне деце, да раније није осуђиван, да је приликом предузимања радњи извршења за које је оглашен кривим био млад човек од свега 20 година, док је од отежавајућих околности ценио јачину угрожавања оштећене конкретном приликом, побуде из којих је дело учињено и исказану упорност током принуде на обљубу оштећене, па га је осудио га на казну затвора у трајању од 9 (девет) година, налазећи да је оваква казна адекватна степену друштвене опасности окривљеног као учиниоца и степену друштвене опасности учињеног кривичног дела, са уверењем да ће се истом у довољној мери утицати на окривљеног да убудуће не врши кривична дела, те да ће се у потпуности остварити сврха кажњавања, како у погледу специјалне, тако и у погледу генералне превенције.

Суд је одбио предлог браниоца окривљеног адвоката Милана Вујина да се у доказном поступку у својству сведока испита Бошко Говедарица, налазећи да околности на које је предложено његово испитивање тј. разјашњавање односа између јединице у којој је био окривљени и начин на који је окривљени извршавао своје задатке нису релевантни за предмет доказивања у овом кривичном поступку имајући у виду чињеничноправни опис радње извршења која се окривљеном ставља на терет. Такође чињеница да ли је окривљени Далибор Крстовић имао сазнања о размени лица која су се налазила у Основној школи „Миладин Радојевић“ и о самом карактеру тога није од утицаја на чињенично стање јер се радња извршења кривичног дела које је предмет овог кривичног поступка не односи на сазнања окривљеног о размени сведока под псеудонимом „Б-1“.

Суд је обавезао окривљеног Далибора Крстовића да плати трошкове кривичног поступка и паушала суду, колико буду изнели о чијој висини ће одлучити посебним решењем по прибављању података о висини трошкова на основу одредбе члана 262 став 2 ЗКП.

На основу одредбе члана 258 став 4 ЗКП суд је оштећену под псеудонимом "Б-1" упутио на парницу ради остваривања имовинско-правног захтева, налазећи да подаци кривичног поступка нису пружили довољно података за одлучивање о имовинско-правном захтеву који је истакла јер се из Налаза и мишљења вештака медицинске струке неуропсихијатра др Омера Ћемаловића од 18.08.2016. године и допуне тог Налаза и мишљења од 28.08.2016. године, а у које је током доказног поступка на предлог Тужилаштва за ратне злочине извршен увид, не могу утврдити последице штетног догађаја проистеклог из кривичног дела које је предмет оптужбе. Наиме, из цитираног налаза и мишљења вештака утврђено је да код оштећене постоји умањење опште животне способсности од 45% као последица посттрауматског стресног поремећаја до ког је дошло услед околности у којима се она налазила током трајања заточеништва са децом, понашања особља логора и посетилаца, услова боравка, неадекванте исхране, псхичке и физичке тортуре коју је трпела и којој је присуствовала, почев од 25.06.1992. године када је одведен њен супруг од стране униформисаних лица у Калиновику, али из истог не произилази у ком проценту је искључиво догађај који је предмет оптужбе, односно силовање од стране окривљеног Далибора Крстовића, допринео умањењу опште животне активности код оштећене, нити из истог произилази колики је интентзитет страха који је оштећена претрпела, ни дужина његовог трајања, као параметара којима се суд руководи приликом одмеравања висине накнаде у складу са одредбом члана 200 Закона о облигационим односима. Суд је посебно ценио Налаз и мишљења вештака у делу у коме је наведено да се карцином грлића материце који је оштећена оперисала према подацима добијеним од оштећене може се довести у везу са претрпљеним силовањем и да постоји могућност да је тада иста била заражена тим вирусом, али је нашао да тај навод није поткрепљен адекватном медицинском документацијом од стране лекара одговарајуће специјалности и да је заснован на претпоставци. Суд је ценио наводе пуномоћника оштећене адвоката Марине Кљаић у погледу начина остваривања права на накнаду штете, па је нашао да оштећена има могућност да оствари право у парничном поступку у коме суд у складу са одредбом члана 322 Закона о парничном поступку може искључити јавност ради заштите интереса или праватности учесника у поступку.

ЗАПИСНИЧАР
Оливера Савић

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА – СУДИЈА
Зорана Трајковић

СУДИЈА-ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА
ЗА ТАЧНОСТ ПРЕПИСА ПОТВРЂУЈЕ
Управитељ одсека судске писарнице

ПРАВНА ПОУКА:

Против ове пресуде дозвољена је жалба Апелационом суду у Београду, у року од 15 дана од дана пријема писменог отправка пресуде, а преко овог суда.